

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

valorificarea
superioară
a potențialului
agriculturii

TOVARAȘUL NICOLAE CEAUȘESCU

a făcut o vizită de lucru în unități de cercetare și producție agricolă din județele Călărași și Ialomița

La Institutul de cercetări pentru cereale și plante tehnice Fundulea

În timpul vizitei la Cooperativa agricolă de producție din Grindu

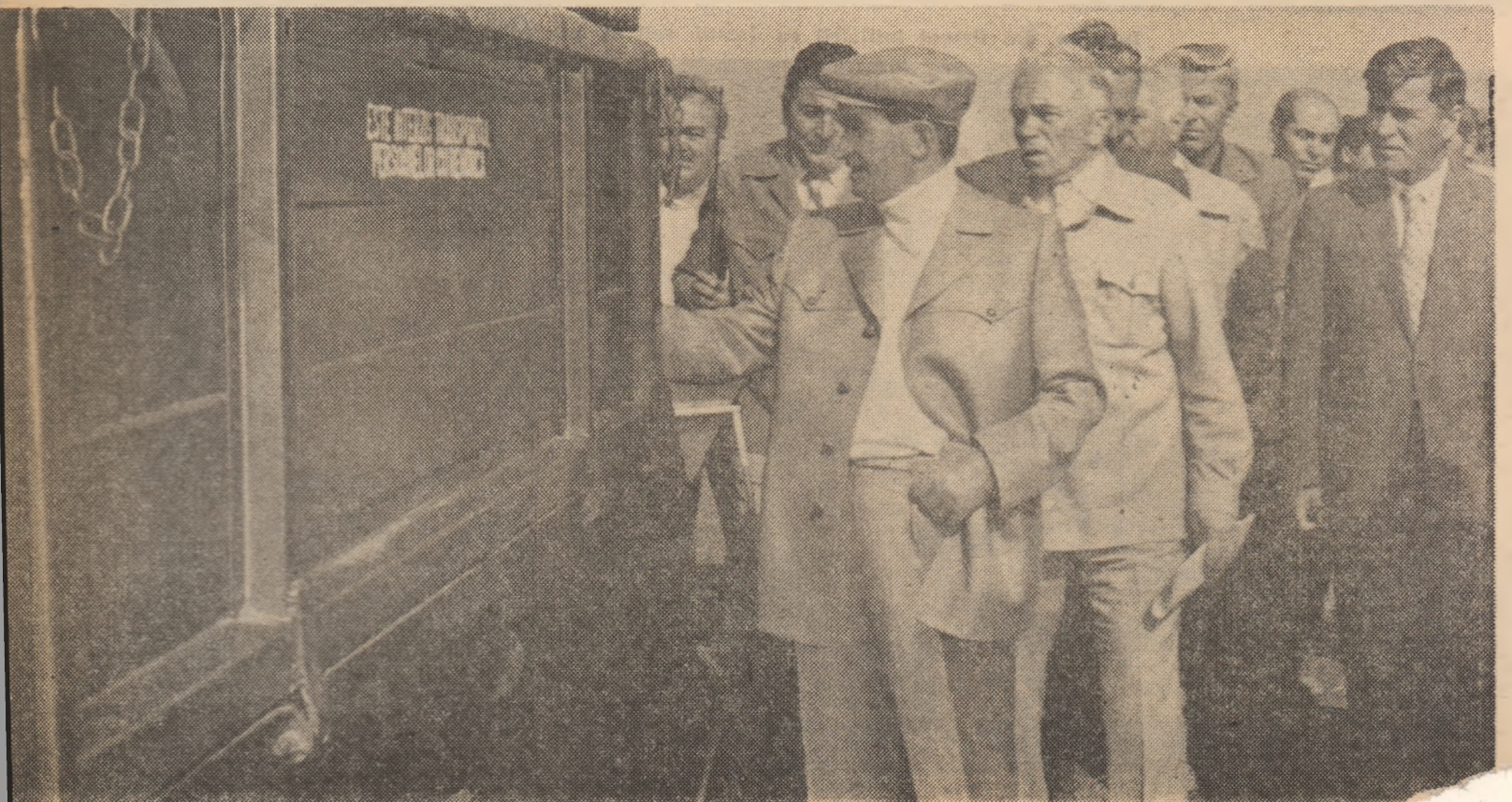
VIZITA DE LUCRU A TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU,
ÎMPREUNĂ CU TOVARĂȘA ELENA CEAUȘESCU,
ÎN JUDEȚUL TULCEA

Fructuos dialog de lucru la Chilia Veche

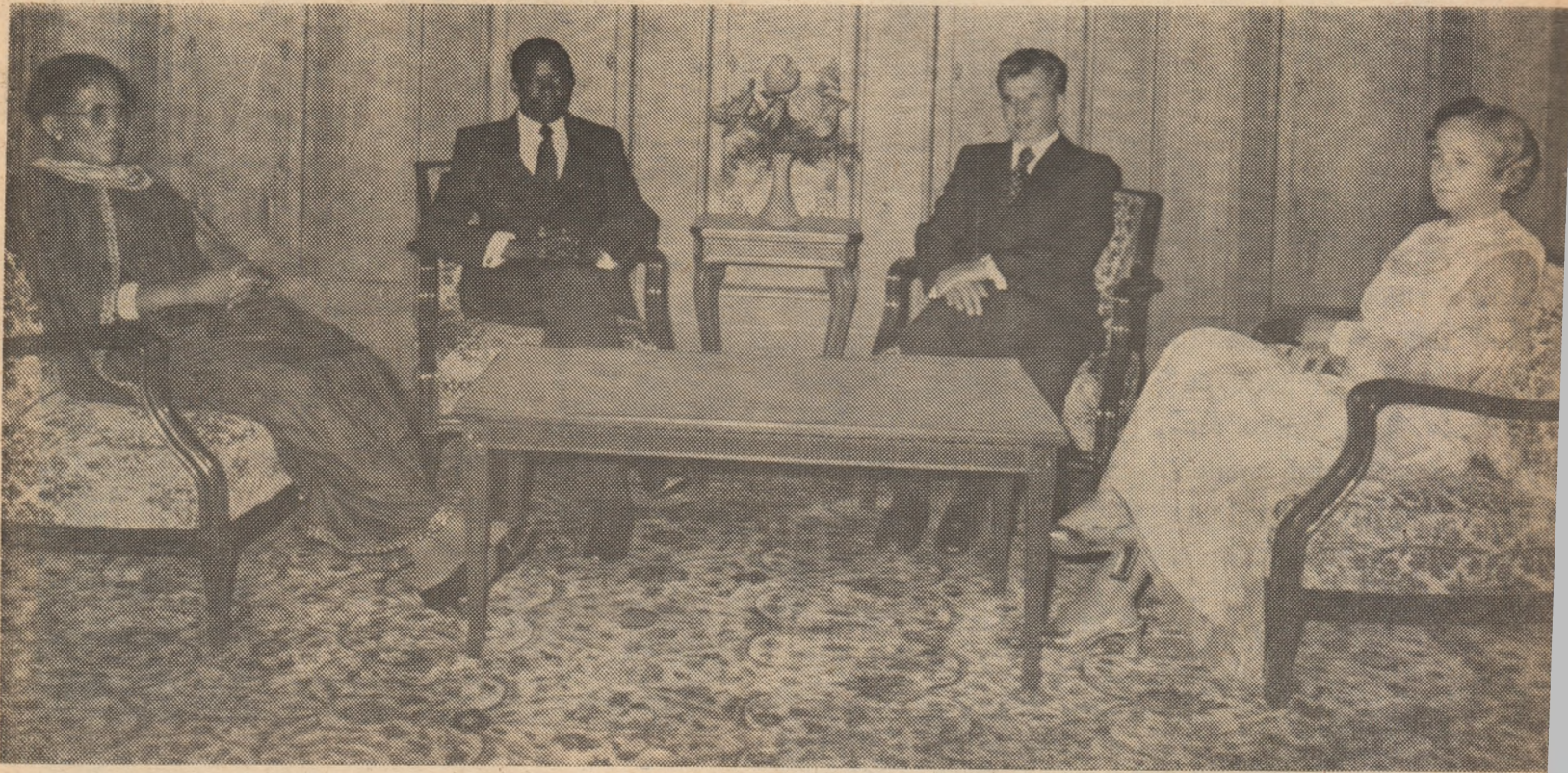
TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU s-a întâlnit cu specialiști din domeniul construcțiilor de mașini agricole și din agricultură

Secretarul general al partidului a examinat la I.A.S. Afumați, din sectorul agricol Ilfov, și la Institutul de cercetări pentru legumicultură și floricultură de la Vidra, stadiul realizării unor mașini moderne, complexe, destinate recoltării porumbului și altor culturi și măsurile întreprinse pentru continua perfecționare a mecanizării agriculturii.

*La invitația președintelui Nicolae Ceaușescu
și a tovarășei Elena Ceaușescu*

**Vizita oficială de prietenie a președintelui
Republicii Botswana, Quett K.J. Masire,
împreună cu doamna G. Masire**

Imagine din timpul întâlnirii cu înalții soli ai poporului botswanez

In timpul convorbirilor oficiale

O PRESTIGIOASĂ MANIFESTARE ȘTIINȚIFICĂ

LUNI, 5 septembrie, s-au deschis în Capitală, sub auspiciile Uniunii Internaționale de Chimie Pură și Aplicată — I.U.P.A.C. — lucrările celui de al 29-lea Simpozion internațional de macromolecule. Simpozionul — prestigioasă manifestare științifică internațională — reunește peste 430 de savanți și cercetători din 38 de țări ale lumii, cărora li se adaugă 700 de oameni de știință români. Simpozionul reprezintă o recunoaștere a prestigiului de care se bucură România în lume, a deosebitei aprecieri a succeselor dobândite în făurirea unei economii moderne, de înaltă eficiență.

În același timp, tema acestei prestigioase reuniuni internaționale — chimia macromoleculară —, este ilustrată în mod practic în realizările dobândite de țara noastră în dezvoltarea industriei chimice. Impetuoasa evoluție a industriei chimice naționale a beneficiat de contribuția de incontestabilă valoare științifică a cercetării chimice românești, condusă cu înaltă competență de tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, prim vice-primministru al guvernului, președintele Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie. „Apreciem — sublinia tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu în cuvântarea rostită la deschiderea lucrărilor Simpozionului — că asemenea reuniuni și, în general, întărirea contactelor între oamenii de știință, a colaborării și conlucrării lor pentru promovarea cercetărilor în domeniul chimiei, au o însemnătate deosebită pentru asigurarea progresului economic și social al tuturor țărilor, pentru punerea tot mai largă în valoare a resurselor naționale și sporirea cantității de bunuri puse la dispoziția societății, pentru ridicarea nivelului general de viață și de civilizație al fiecărui popor“.

Arătând că dezvoltarea cunoștințelor în domeniul polimerilor — subramură a chimiei cu efecte pozitive asupra economiei și calității vieții oamenilor muncii — va cunoaște un ritm de dezvoltare înalt în următorii ani, tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu a reliefat rolul de excepție ce revine cercetării științifice în acest context. Beneficiind de activitatea celor 20 000 de cadre de cercetare ce lucrează în rețeaua institutelor de cercetări cu profil chimic și aportul permanent al celor 850 de cadre didactice care activează în învățământul superior, cercetarea chimică națională — și, în cadrul său, cer-

cetarea în domeniul macromoleculilor — este orientată în direcțiile principale ale progresului tehnic și științific, lucrările abordate vizând cu prioritate valorificarea superioară a resurselor naturale ale țării, crearea unor produse și materiale noi, obținute prin tehnologii moderne, în condiții de competitivitate calitativă și economică, deschiderea de noi direcții în domeniul resurselor de energie, perfecționarea tehnologiilor existente în scopul reducerii consumurilor energetice ș.a.

În același timp, în spiritul politicii consecvente de pace și înțelegere între popoare pe care o promovează România, colectivele de cercetători sînt angajate plenar în acțiuni de conlucrare cu specialiști din alte țări, un exemplu elocvent constituindu-l și găzduirea la București în aceste zile a prestigioasei manifestări științifice în domeniul chimiei macromoleculare. Uniți în cadrul Comitetului Național „Oamenii de știință și pacea“, al cărei președinte este tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, oamenii de știință și cercetătorii din țara noastră sprijină politica statului nostru socialist și, împreună cu întregul popor, acționează cu toată fermitatea pentru dezarmare, pentru înlăturarea pericolului nuclear, pentru ca pretutindeni, în lume, minunatele cuceriri ale științei să servească progresului și bunăstării popoarelor.

Amplu program în sprijinul perfecționării activității economice, al creșterii nivelului de trai

ÎN CADRUL preocupărilor consecutive ale partidului de perfecționare a activității economice, de creștere permanentă a bunăstării întregului nostru popor, Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R. a dezbătut recent măsurile referitoare la transpunerea în viață a Programului privind aplicarea fermă a principiilor autoconducerii muncitorești și autogestiuunii, perfecționarea mecanismului economico-financiar, a sistemului de retribuire a muncii și creșterea retribuției în acest cîncinal, aprobat de Plenara C.C. al P.C.R. din iunie 1983. Așa cum s-a relevat cu acest prilej, programul, elaborat sub directa îndrumare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, în conformitate cu obiectivele și sarcinile stabilite de Congresul al XII-lea și Conferința Națională ale partidului, aduce o contribuție valoroasă la dezvoltarea proprietății socialiste, la aplicarea și mai fermă a principiului socialist de repartiție în raport cu cantitatea, calitatea și importanța socială a muncii depuse, la legarea mai strînsă a veniturilor individuale ale fiecărui om al muncii de rezultatele obținute în îndeplinirea prevederilor de plan, la desfășurarea întregii activități economico-sociale numai pe principiile rentabilității și eficienței înalte. Noile măsuri de întărire a autoconducerii muncitorești și a autogestiuunii economico-financiare, de perfecționare a sistemului de retribuire a muncii și de creștere a veniturilor oamenilor muncii contribuie direct — prin creșterea răspunderii ministerelor, centralelor și întreprinderilor, a adunărilor generale, consiliilor oamenilor muncii și fiecărui om al muncii în parte pentru realizarea tuturor condițiilor necesare pentru îndeplinirea integrală și depășirea prevederilor planului, a programelor de dezvoltare economico-socială — la implicarea lor mai directă în gospodărirea cu maximă eficiență a patrimoniului unităților socialiste, la apărarea, păstrarea și dezvoltarea proprietății socialiste a întregului popor.

În acest context, au fost dezbătute o serie de proiecte de decrete ale căror prevederi se constituie într-un mobilizator program de acțiune pentru întregul nostru popor, pentru afirmarea tot mai puternică a democrației socialiste, pentru ridicarea pe noi trepte a nivelului de trai al oamenilor muncii. Apare semnificativ în aprecierea caracterului științific, profund umanist al politicii partidului nostru faptul că, în condițiile grele ale crizei mondiale, ale sporirii în multe țări a proporțiilor șomajului, — prin prevederile proiectelor de decrete examinate și aprobate recent de Comitetul Politic Executiv — sînt adoptate noi măsuri privind asigurarea de noi locuri de muncă, continuarea dezvoltării economico-sociale a țării și a sporirii pe această bază a veniturilor oamenilor

muncii. Astfel, se prevede efectuarea unei noi majorări a retribuției nominale a personalului muncitor, în așa fel încît la încheierea acestei acțiuni, în a doua jumătate a anului 1984, retribuția reală să fie cu 5% mai mare față de anul 1980; retribuția nominală a personalului muncitor va crește, în anii 1983—1984, cu 10,4% în medie pe economie. Realizarea sporului retribuției nominale atît prin majorarea retribuțiilor tarifare, eșalonat în perioada 1 septembrie 1983 pînă la 1 august 1984, cît și pe calea sporirii părții variabile în veniturile totale ale oamenilor muncii — care se va obține îndeosebi prin creșterea adaosului de acord, prin majorarea sporului pentru vechime neîntreruptă în aceeași unitate, prin mărirea cotelor de constituire a fondurilor de participare a oamenilor muncii la realizarea producției, a beneficiilor, precum și la repartizarea beneficiilor, precum și prin stimularea exportului, prin mărirea cotelor de constituire a fondurilor de premiere anuală și pentru realizări deosebite în cursul anului — corelată cu prevederile privind aplicarea formei de retribuire în acord global pune în evidență perfecționări de fond ale sistemului de retribuire. Îmbinarea armonioasă a recompensării materiale neplafonate a oamenilor muncii pentru rezultate bune în muncă cu răspunderea materială sporită pentru neîndeplinirea sarcinilor de serviciu, realizează o stimulare sporită a oamenilor muncii în realizarea planului de producție și export, creșterea productivității muncii, a gradului de valorificare a resurselor materiale, a eficienței întregii activități economice.

În acest cadru, o atenție deosebită se acordă stimulării întreprinderilor și oamenilor muncii în realizarea și depășirea planului producției pentru export, în realizarea de produse cu caracteristici tehnico-funcționale superioare, înalt competitive. Astfel, constituirea unor cote mai mari pe baza cărora se constituie fondul de participare la beneficii în întreprinderile care realizează producție pentru export, precum și prevederile privind retribuirea personalului muncitor din întreprinderile de comerț exterior și compartimentele autorizate să efectueze operațiuni de comerț exterior, precum și din unitățile române ale rețelei externe de comercializare și de service, reprezintă măsuri de maximă importanță capabile să conducă direct la creșterea inițiativei și a răspunderilor tuturor factorilor implicați, a fiecărui om al muncii în exercitarea unui control permanent în unitățile producătoare asupra realizării mărfurilor pentru export la termen și de bună calitate, în asigurarea cu contracte a întregului plan la export, în diversifica-

rea activității pe piețele externe, în pregătirea și efectuarea operațiunilor de comerț exterior, în stimularea sporirii exportului și a eficienței acestuia.

În întreaga activitate economică, prin aplicarea fermă a acestor măsuri în contextul prevederilor decretului privind conținutul contractului-angajament, precum și a măsurilor privind întărirea ordinii și disciplinei în toate unitățile socialiste, se aduce o contribuție de fond la întărirea autoconducerii muncitorești și autogestiuunii. Într-adevăr, prin preluarea pe bază de contract-angajament a patrimoniului unităților socialiste, parte din avuția întregului popor, oamenii muncii — exercitîndu-și la nivel superior prerogativele și răspunderile de proprietari, producători și beneficiari ai bunurilor materiale și spirituale, — se angajează să-și gospodărească cu o eficiență superioară, realizînd și depășind prevederile de plan la toți indicatorii, cu o eficiență sporită.

Toate aceste prevederi se constituie într-un ansamblu armonios de măsuri capabile să asigure pe mai departe dezvoltarea social-economică a țării, mobilizarea și mai puternică a personalului muncitor în vederea îndeplinirii integrale a sarcinilor de plan pe 1983 și pe întregul cîncinal. Esențială apare acum realizarea unei ample concentrări a energiilor creatoare ale tuturor oamenilor muncii pentru asigurarea bazei tehnico-materiale a producției, folosirea deplină a capacităților existente, desfășurarea ritmică a fabricației, a activității de investiții și a exportului, realizarea și livrarea la termen, în condiții de calitate, a producției, aplicarea neabătută a principiilor noului mecanism economico-financiar, încadrarea strictă în nivelul costurilor normate, prin reducerea continuă a consumurilor materiale, valorificarea resurselor re folosibile, promovarea de tehnologii și produse noi de înaltă calitate și competitivitate, gospodărirea judicioasă a mijloacelor materiale și bănești înredințate, astfel încît să se obțină rezultate financiare cît mai bune, să se acopere integral cheltuielile din venituri proprii, să se realizeze și să se depășească rentabilitatea și beneficiile planificate. Pentru că, creșterea veniturilor fiecărui om al muncii este indisolubil legată de îndeplinirea integrală și depășirea sarcinilor de plan, de sporirea exportului, ridicarea calității și a eficienței în întreaga economie națională și creșterea pe această bază a venitului național, singura sursă care asigură fondurile necesare pentru dezvoltarea generală a societății și îmbunătățirea continuă a nivelului de trai, ridicarea patriei pe noi trepte de civilizație și progres.

V. ION

Realizarea exemplară a sarcinilor de plan

Rezultatele obținute în acest an — la baza pregătirii producției din 1984

AU TRECU mai bine de 8 luni din acest an. Majoritatea întreprinderilor industriale au reușit ca, în acest interval de timp, printr-o organizare superioară a producției și a muncii, promovarea de tehnologii avansate, diversificarea și înnoirea producției, reducerea consumurilor materiale specifice să obțină succese importante în realizarea și depășirea sarcinilor de plan. Este meritoriu de subliniat că, în primele 7 luni din acest an (pe luna august bilanțul general se va încheia în câteva zile), s-a realizat o producție suplimentară de 9,4 miliarde lei, fapt ce asigură condițiile necesare îndeplinirii, în timpul ce a mai rămas din 1983, a sarcinii de a ridica valoarea suplimentară a realizărilor la cel puțin 12 miliarde lei.

Îndeplinirea ritmică, integrală de către fiecare întreprindere, ramură economică și județ a producției fizice — în structura calitativă și sortimentală prevăzută în plan și în contracte — nu reprezintă o sarcină de moment ci o cerință cu caracter permanent, o condiție hotărâtoare a dezvoltării în ritm susținut a economiei naționale. Așa cum a subliniat în numeroase rânduri tovarășul Nicolae Ceaușescu, **indiferent cit de mari ar fi producțiile suplimentare obținute într-o unitate sau alta, ele nu pot să compenseze nerealizările, restanțele, la diferite alte sortimente și produse. În general, planul poate fi considerat îndeplinit numai atunci când fiecare unitate își respectă programele de fabricație stabilite, livrind partenerilor contractuali foarte produsele prevăzute.**

Înfăptuirea în cele mai bune condiții a planului producției fizice în fiecare întreprindere depinde în cea mai mare măsură de acțiunile ce se desfășoară pentru depistarea și valorificarea largă a rezervelor disponibile. Este important acest lucru deoarece nivelul realizărilor are o importanță deosebită pentru **treccrea la înfăptuirea sarcinilor de plan pe 1984.** Aceasta presupune o bună coordonare a întregii activități, începând de la încheierea cit mai rapidă a contractelor de desfacere și aprovizionare și pînă la pregătirea materială a producției noului an, organizarea superioară a proceselor de fabricație, întărirea disciplinei tehnologice etc.

Pornind de la aceste considerente ne propunem să prezentăm în continuare modul în care s-a acționat și se acționează în cadrul întreprinderilor **Centralei industriei bumbacului București** pentru depășirea prevederilor de plan pe 1983 și pregătirea condițiilor necesare demarării cu bune rezultate a producției din 1984.

Schimbări în structura sortimentală a producției

DISPUNÎND de o bază materială modernă, de condiții de producție corespunzătoare, de puternice colective de oameni ai muncii, cele 24 de întreprinderi aparținînd centralei au obținut pînă în prezent, în general, rezultate bune pe linia realizării prevederilor de plan pe acest an. Fie că este vorba de țesătorii (întreprinderea „Cazanele”-Orșova), de filaturi (întreprinderile din Focșani, Drăgănești Olt, Filatura română de bumbac etc.) sau de integrate (întreprinderile textile Pitești, Slatina, „Dacia”-București, Calafat etc.), în majoritatea unităților centralei au fost depuse eforturi pentru încadrarea producției în sarcinile planificate. Aceasta a făcut ca, la principalii indicatori, **nivelurile stabilite pentru 8 luni din acest an să fie nu numai atinse dar chiar și depășite (tabelul nr. 1).**

Ceea ce merită reținut în mod deosebit este faptul că, odată cu reorganizarea activității din industria bumbacului — prin înființarea a trei centrale în loc de una — s-au produs mutații ce vizează în special îmbunătățirea sensibilă a calității țesăturilor, apropierea în mai mare măsură a producției de solicitările pieței interne și externe, mobilitatea întreprinderilor în a reacționa prompt, operativ la modificările în structura cererii și asigurarea unui grad ridicat de eficiență în valorificarea materiilor prime și a condițiilor materiale de care dispun.

În ansamblul preocupărilor întreprinderilor centralei, un loc aparte îl ocupă înnoirea sortimentală a producției, înțelegînd prin aceasta nu numai promovarea în sine a unor noi articole, desene și poziții coloristice, dar și realizarea de produse de

calitate superioară, cu desfacere asigurată, care valorifică mai bine materia primă, cu consumuri specifice și costuri pe unitate mai mici. Se poate aprecia că, **ingineria calității**, ca element indispensabil în practica economică a oricărei întreprinderi moderne își face tot mai mult loc în activitatea centralei, constituind, la specificul industriei bumbacului, un ansamblu de tehnici și măsuri care vizează promovarea unei producții de calitate, în condiții de rentabilitate sporită. Este vorba de o analiză integrată, tehnico-economică a posibilităților interne de sporire a calității la nivelul centralei, a condițiilor materiale puse la dispoziție de economia națională, coroborate cu cerințele din ce în ce mai diversificate ale partenerilor interni și externi.

Tabelul nr. 1

Situația realizării principalilor indicatori în perioada 1 I — 31 VIII 1983

	Producția marfă	Țesături tip bumbac	Fire tip bumbac	Confecții textile	Producția netă (7 luni)	Productivitate muncii (7 luni)	Costuri totale (7 luni)	Costuri materiale (7 luni)
Centrala industriei bumbacului	99,1	95,1	97,3	105	104,6	103,9	97,85	97,62
Întrep. textilă Pitești	102,6	100,4	100,5	—	106,4	105,4	98,18	97,88
Întrep. textilă Buzău	102,6	102,7	—	109,4	106,1	103,6	97,66	98,15
Filatura română de bumbac	101,3	—	100,3	—	104,3	104,3	95,51	98,20
Filatura „Drăgănești” Olt	101,3	—	101,6	—	104,4	104,4	99,08	98,33
Întrep. textilă „Bucegi” Pucioasa	100,9	102,8	96,7	100,6	111,5	107,6	97,94	96,23
Întrep. textilă Calafat	101,9	—	93,8	—	114,3	113,6	98,38	92,93
Întrep. „Dunăreana” Giurgiu	90,3	95,0	—	—	93,9	95,8	98,98	98,66
Întrep. de vată Buftea	98,0	100,3	—	—	104,1	103,5	98,53	94,83

Acest proces de promovare a calității produselor a fost, înainte de toate, **un rezultat al eforturilor de creație, de testare a pieței și de introducere cu curaj a noului** depuse de colectivele de specialiști, ingineri, tehnicieni și muncitori din întreprinderile centralei, la care s-au adăugat cele ale institutului de cercetare de profil, și care s-au finalizat în asigurarea unui grad de înnoire și modernizare a producției numai pe sem. I 1983 de 30,8% (tabelul nr. 2). Fără, această măsură a determinat importante modificări în structura producției prin creșterea atât ca volum cit și ca număr a produselor din grupa țesături tip bumbac și confecții textile care, alături de firele tip bumbac, dețin ponderea în producția centralei.

În același timp, atenția acordată realizării unor noi sortimente a fost completată de preocuparea pentru **modificarea structurii consumului de materii prime, în special în ce privește scăderea ponderii bumbacului din import și înlocuirea lui cu fibre chimice din producția internă — poliester și celofibră.** Aceasta a atras după sine și o reconsiderare a însuși consumului total pe unitatea de produs, mergînd pe linia **reducerii masei articolelor noi, fără a afecta calitatea.** Astfel, din cele peste 230 articole noi realizate în semestrul I a.c., 76 au masă sub 100 gr/mp. Mai mult decît atît, în acest an, la consumul de materii prime destinat producției pentru intern, s-a atins nivelul stabilit pentru 1984.

Promovarea unei concepții tehnice integrate

PROMOVAREA noilor produse implică preocuparea permanentă pentru introducerea în fabricația de serie a unor noi tehnologii cu ajutorul cărora să se atingă nivelul de performanță propus, un spor însemnat de productivitate, reducerea importurilor, paralel cu creșterea gradului de valorificare a tonei de materie primă, diversificarea sortimentală și reducerea consumurilor energetice. În acest domeniu, colectivul tehnic al centralei, împreună cu conducerile întreprinderilor și secțiile operative de producție, a materializat în practică, în cele 8 luni parcurse din 1983, toate măsurile stabilite pentru anul în curs. Au fost astfel introduse în fabricație 14 noi tehnologii și extinse alte 18 în majoritatea întreprinderilor centralei (I. T. Pitești, I. T. Dacia, I. T. Suveica, I. T. Bucegi, I. T. Dunăreana, I. B. București etc.), efectele economice obținute fiind de asemenea însemnate: un spor valoric de producție și de beneficii de peste 6 milioane lei, respectiv peste 9 milioane lei, reducerea consumului de combustibil cu apro-

Tabelul nr. 2

Situația realizării în structura a noilor sortimente pe sem. I. 1983

	Articole	Desene	Poziții coloristice
Total			
din care :			
a) pentru export	233	871	4 576
b) pentru fondul pieții	108	280	1 012
din care :			
- masă	105	584	3 517
- superior	2	54	444
- extra	15	184	1 096
- lux	15	128	786
	71	217	1 191

ximativ 1 300 tcc și a celui de energie electrică cu peste 1 800 MWh, diminuarea importurilor cu peste 16 400 mii lei.

Printre obiectivele importante ale acestui program, realizat cu succes în cadrul întreprinderilor centralei, se impun cele referitoare la aplicarea unor noi principii de impregnare în mediu cu spumă cu consum redus de apă (I. T. Slatina), elaborarea de noi soluții pentru reducerea consumurilor energetice în finisajele textile, introducerea procedurii de vopsire cu coloranți reactivi prin depozitare la rece (I. T. Dacia, I. T. Dunăreana), apretarea cu catalizator șoc a articolelor (I. T. Pitești) etc. Totodată, noile procedee aplicate au permis și creșterea ponderii materialelor textile recuperabile folosite în producția de țesături și fire. În semestrul I a.c. volumul total al acestor materiale recuperabile introduse în procesul de producție a fost cu 4% mai mare decât în aceeași perioadă a anului trecut, urmînd ca, în 1984, creșterea să fie de aproximativ 10%.

Factori dinamizatori ai proceselor de producție

ANALIZELE efectuate în ultimul timp la nivelul întreprinderilor au scos în evidență că, pe ansamblul centralei, există încă numeroși factori proprii dinamizatori, care implicați mai activ în procesul tehnologic pot contribui la un însemnat spor de producție, care să dea garanția realizării integrale și chiar depășirii prevederilor stabilite pentru acest an. Din discuțiile purtate cu specialiștii centralei a reieșit că importante rezerve se regăsesc în domeniul realizării integrale — în structura planificată — a sortimentelor stabilite. Așa cum rezultă din tabelul nr. 1, în cazul unor întreprinderi („Dunăreana“ - Giurgiu, I. T. Calafat, Întreprinderea de vată Bultea etc.), indicatorii fizici nu au fost integral realizați, ceea ce a condus ca, pe total centrală, la două sortimente de bază, țesături din bumbac și fire tip bumbac, nivelul de îndeplinire a sarcinii de plan să fie doar de 95,1% și respectiv 97,3%.

Aceeași situație este reflectată și de analiza realizării producției pentru intern pe clase de calitate. Astfel, la producția de țesături sau o pondere de aproximativ 90% din totalul producției) au fost realizate cu o depășire de 37% numai sortimentele din categoria lux, în timp ce cele de masă, din categoria superior și extra, înregistrează niveluri variînd între 75% și 84,4%. O atare situație antrenează după sine repercusiuni în lanț în ce privește și eficiența la producător cît și gradul de acoperire a solicitărilor pieței interne și externe.

Ca un fapt pozitiv trebuie să subliniem că, pînă în prezent, prin acțiunile energice întreprinse, s-a asigurat realizarea în totalitate a contractelor pentru export existente, centrală putînd prelua operativ execuția oricărui alt contract încheiat cu partenerii externi. Totuși, ar fi necesar ca, la eforturile întreprinderii de comerț exterior „Romănoexport“, să se adauge, în mai mare măsură, acțiunile proprii ale centralei, prin

extinderea și diversificarea expozițiilor permanente, generalizarea vizionărilor de colecții, promovarea mai susținută a articolelor cu grad superior de prelucrare etc., astfel încît, în cel mai scurt timp, să se asigure condițiile corespunzătoare desfășurării ritmice a producției și realizării întregii game sortimentale planificate.

Lipsa unei ritmicități a producției, nerealizarea unor sortimente în detrimentul altora au făcut ca, într-o serie de întreprinderi (întreprinderea pentru industria bumbacului București, țesătoria Buftea, filatura Teleorman, „Dunăreana“ - Giurgiu etc.), capacitățile de producție să nu fie folosite integral. O analiză comparativă a indicilor de utilizare a capacităților de producție în filaturi și țesătorii reflectă diferențieri importante în ce privește gradul de folosire a mașinilor și utilajelor, locuri înguste pe fluxul tehnologic, o încărcare necorespunzătoare a liniilor de fabricație. Iată de ce în programul de măsuri stabilit pentru semestrul II a.c. precum și în orientările pentru 1984 o atenție deosebită este acordată tocmai acoperirii la maximum a capacităților de producție, prin asigurarea unor contracte ferme și a unui ritm de execuție ridicat.

Considerăm însă că sub acest aspect ar fi cazul ca, pe lângă încărcare judicioasă a capacităților, să se acorde o grijă mai mare îmbunătățirii relațiilor de cooperare între filaturi, țesătorii și finisaje. Susținem aceasta deoarece lipsa de sincronizare în unele cazuri între aceste unități a făcut ca în acest an să se înregistreze stagnări nejustificate ale producției pe întregul lanț, cu efecte economice directe asupra nivelului producției obținute. Ne referim de exemplu la întîrzierile în livrarea țesăturilor crude de la Calafat către întreprinderea Slatina sau la lipsa de ritmicitate în livrări la filatura Urlați etc. Aceste exemple precum și altele subliniază o dată în plus că, acolo unde se manifestă o preocupare mai puțin susținută din partea factorilor de răspundere pentru sincronizarea producției pe întreaga filieră filatură — finisaj, pentru organizarea temeinică a producției, se înregistrează și un grad mai redus de folosire a capacităților, rămîneri în urmă în realizarea sortimentală a planului.

Condiții favorabile pentru pregătirea din timp a producției din 1984

TOATE măsurile și acțiunile întreprinse, alături de cele privind creșterea mai susținută a productivității muncii, reducerea cheltuielilor materiale, generalizarea lucrului la mai multe mașini, perfecționarea pregătirii forței de muncă, îmbunătățirea organizării conducerii, producției și a muncii sînt deopotrivă sarcini în continuare importante pentru acest an, precum și obiective prioritare pentru 1984, în planul căruia sînt prevăzute creșteri considerabile față de 1983. Realizarea acestor creșteri presupune acțiuni și măsuri concrete începînd cu asigurarea contractelor de desfacere și aprovizionare și terminînd cu conducerea, dirijarea și controlul desfășurării producției. În cadrul centralei aceste măsuri, cuprinse generic sub denumirea „programul 1984“, au început încă de pe acum să prindă viață. Contractarea fondului de marfă este în plină desfășurare, centrala punînd de pe acum la dispoziția beneficiarilor interni și externi noile colecții de modele, articole și desene pentru sezonul de primăvară — vară. În același timp, prin grija Ministerului Industriei Ușoare, în pavilionul B al Complexului expozițional Piața Scînteii își are deschise porțile pentru beneficiarii externi o expoziție permanentă la care și centrala are organizat un stand cu ultimele noutăți. Paralel cu aceasta procesul de aprovizionare pentru 1984 se desfășoară ritmic, centrala primînd pînă în prezent cotele la principalele materii prime și nominalizarea furnizorilor din țară.

În programele speciale întocmite atît la nivelul întreprinderilor cît și al centralei sînt cuprinse și alte măsuri prioritare, cu termene și responsabilități concrete. Între acestea se cuvine să menționăm pe cele referitoare la : ● încheierea contractării fondului de marfă și a materiilor prime necesare pentru semestrul I 1984 pînă la 10 octombrie a.c. ; ● realizarea a peste 690 de articole, contexturi, modele și desene noi în scopul diversificării sortimentelor de țesături pentru lenjerie pat și corp, cămăși, îmbrăcăminte exterioară, decorațiuni interioare ; ● promovarea mai susținută a progresului tehnic prin introducerea în fabricație a 4 noi tehnologii moderne, de înalt randament și generalizarea altora trei, în toate întreprinderile centralei ; ● creșterea susținută a productivității muncii prin extinderea zonelor de deservire, cu efecte favorabile și asupra îștigurilor oamenilor muncii ; ● ridicarea gradului de calificare și pregătire a personalului, policalificarea muncitorilor prin extinderea cursurilor de perfecționare, a schimburilor de experiență etc.

Corneliu BĂRNEA

Piloni ai creșterii eficienței

Tipizarea proceselor tehnologice

ACTIUNILE DE TIPIZARE promovate în ultimii ani în economia noastră au avut drept obiect principal produsele și echipamentele industriale*), procesele tehnologice fiind abordate într-o mică măsură, considerându-se că specificul producției și dotarea tehnologică din diferite întreprinderi nu permit aplicarea generalizată a unor procese tip, elaborate unitar. Drept urmare, în industrie există un mare număr de procese tehnologice paralele, neselectate, dintre care unele învechite; concomitent cu tehnologii asigurând „deșeurii minime”, printre care matrișarea, extrudarea, turnarea de precizie și altele, se aplică procese de așchiere mari consumatoare de metal, energie și volum de muncă.

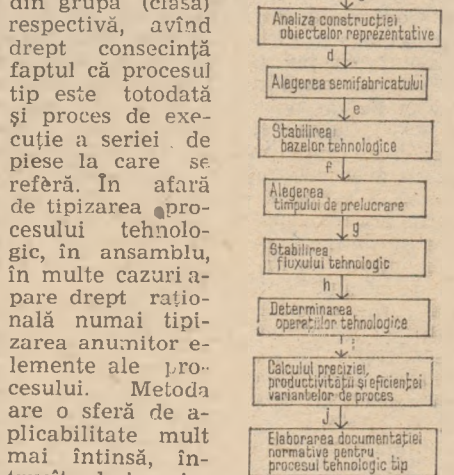
Analizele făcute în laboratoarele de cercetări ale institutelor de specialitate au arătat că în prezent pot fi tipizate și aplicate cu foarte bune rezultate cel puțin 100 procese tehnologice privind: confecționarea organelor de mașini cu destinație generală din categoria celor menționate, tratamentele termice ale pieselor și sculelor din oțel, elaborarea unor mărci de oțel în cuptoare electrice, proiectarea de module pentru turnătorii de precizie ș.a.

Printre factorii obiectivi care frânează în prezent promovarea proceselor tehnologice tip, absența bazelor metodologice și organizatorice unitare pentru proiectarea și utilizarea acestor procese ni se pare esențială, orice lucrări teoretice și practice fundamentate în acest domeniu facilitând aplicarea generalizată și eficientă în economia noastră a proceselor tip, de grup, precum și a altor forme de standardizare, tipizare și unificare în domeniul tehnologiilor de fabricație.

Concepția de proces tehnologic tipizat

EXPERIENȚA întreprinderilor industriale avansate arată că tipizarea produselor și a proceselor tehnologice se înscrie printre premisele obligatorii ale creșterii eficienței economice, facilitând specializarea, mecanizarea și automatizarea producției și utilizarea liniilor tehnologice flexibile de lucru. În construcția de mașini, literatura

de specialitate diferențiază următoarele două moduri principale de tipizare a proceselor tehnologice: **proces de grup**, caracterizate prin comunitatea principalelor elemente tehnologice ale unor seturi de piese omogene, și **proces tip**, caracterizate prin unificarea tuturor elementelor tehnologice ale pieselor din grupa (clasa) respectivă, având drept consecință faptul că procesul tip este totodată și proces de execuție a seriei de piese la care se referă. În afară de tipizarea procesului tehnologic, în ansamblu, în multe cazuri apare drept rațională numai tipizarea anumitor elemente ale procesului. Metoda are o sferă de aplicabilitate mult mai întinsă, întrucât, deși piesele din cadrul unei grupe (clase) pot prezenta diferențieri, cea mai mare parte a elementelor lor constructive și tehnologice sînt comune. Din această categorie fac parte, spre exemplu, diferite secțiuni constructive tipice ale pieselor turnate, repețabile în mod frecvent ca flanșe, pereți verticali, bosaje, rețele de turnare, modele pentru maselote, armături pentru miezuri etc. Succesiunea și structura etapelor tipizării proceselor tehnologice în cazul unor piese complexe rezultă din schemă, prin procesul tip fiind determinate și comparate, pe bază multicriterială, diferitele variante de procese de lucru posibile. Schema arată că baza tipizării o reprezintă clasificarea și alcătuirea grupelor de piese și componente care se pot prelucra la aceeași mașină-unealtă sau pe aceeași linie tehnologică, utilizîndu-se dispozitive tehnologice universale, ajustabile, cu reglări comune.

Există un mare număr de metode și criterii de clasificare, dintre care principale apar criteriile constructive și

cele tehnologice, ambele bazate pe similitudinea constructivă a pieselor. După gradul de similitudine piesele turnate pot fi clasificate constructiv astfel: **primul grad** de similitudine constructivă privește caracterul general al configurației pieselor (inelare, chesonate, cu goluri, paralelipipedice, în formă de plăci ș.a.), indicînd direcția de solidificare, mărirea piesei turnate ș.a. Cel de-al **doilea grad** de similitudine constructivă se referă la piesele avînd o similitudine constructivă avansată, dar care prezintă totodată și diferențieri ale unor elemente. În această situație se află corpurile și carcasa reductoarelor, tobele de trolii cu diferite destinații, plăcile de acoperire etc. Cel de-al **treilea grad** de similitudine constructivă cuprinde piese asemenea care se constituie în piese tip, ca, spre exemplu, traverse turnate, roți din oțel, flanșe, armături din oțel etc., toate diferind între ele numai prin dimensiuni, configurația rămînînd aceeași.

Unul din laboratoarele Institutului de cercetări științifice și inginerie tehnologică pentru sectoare calde a propus clasificarea pieselor forjate și după asemenea criterii ca materialul tehnologic, utilaj optim de prelucrare, seria de fabricație, complexitatea formei semifabricatului de pornire, destinația piesei ș.a.m.d.

Din cele prezentate rezultă că între tipizarea produselor și componentelor acestora și tipizarea proceselor tehnologice există o interrelație și condiționare reciprocă. Astfel, abordîndu-se proiectarea de către Institutul de cercetare științifică și inginerie tehnologică pentru sectoare calde (I.C.S.I.T.P.S.C.) a șase turnătorii de precizie, cu capacități între 50—200t/an, laboratoarele de cercetare și organizare tehnologică, autoare ale proiectului, au stabilit mai întîi — prin selecția și integrarea elementelor avansate — procesul tehnologic cadrudirector, pentru toate cele șase unități, și, pe această bază, au definit modulele tip, respectiv structura acestora — utilaje, instalații etc. care să realizeze capacitățile și tehnologia necesară. Într-un mod similar s-a procedat cu ocazia elaborării proiectelor tip și pentru alte capacități de producție. În alte situații însă, lipsa unei coordonări tehnice unitare pe economie, bazată pe aplicarea principiilor tipizării și standardizării, a condus la abordarea nesistemică a tehnologiei de către mai multe unități de cercetare și inginerie tehnologică, rezultînd o proliferare și

Ion HERA-BUCUR

(Continuare în pag. 17)

*) „Tipizarea și standardizarea, componente de bază ale creșterii eficienței”, Revista economică nr. 6/1981

Gospodărirea și valorificarea superioară a fondului funciar

POLITICA partidului și statului nostru de punere în valoare a pământului se realizează într-o concepție unitară care urmărește amenajarea întregului teritoriu al țării prin executarea, în complex a lucrărilor de îmbunătățiri funciare, cu cele de recuperare de noi terenuri agricole, gospodărirea apelor, lucrări agropedoameliorative și de organizare a teritoriului. Plenara C.C. al Partidului Comunist Român din 29-30 Iulie a.c. a aprobat „Programul național pentru asigurarea unor producții sigure și stabile, pentru creșterea potențialului productiv al pământului, mai buna organizare și folosire în mod unitar a terenurilor agricole, a întregii suprafețe a țării, realizarea irigațiilor pe circa 55-60 la sută din suprafața arabilă, a lucrărilor de desecări și combaterea eroziunii solului”. Concepții și realizat în viziunea științifică a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, programul relevă necesitatea materializării și abordării complexe a măsurilor de conservare, apărare, utilizare și ridicare a potențialului productiv al întregului fond funciar.

În ultimii 16 ani, grija pentru gospodărirea rațională și conservarea fondului funciar a stat în centrul politicii agrare și s-a concretizat în îndeplinirea unei suite de programe de îmbunătățiri funciare, de creștere a fertilității solului, gospodărirea apelor, precum și în elaborarea unei legislații funciare menite să ducă la apărarea pământului de degradare și schimbarea destinației agricole.

Orientarea dată de Congresul al XII-lea și Conferința Națională ale partidului dezvoltării economico-sociale a țării noastre, spre creșterea producției proprii de materii prime și energie și valorificarea superioară a resurselor interne, duce la transformarea agriculturii într-o prioritate a etapei actuale. Alocarea unui volum de investiții de circa 100 miliarde lei pentru realizarea programului național funciar, de aproape două ori mai mare decât volumul investițiilor cu aceeași destinație în ultimele trei cincinale, reflectă un efort economic deosebit pentru asigurarea condițiilor primare în vederea sporirii producției vegetale și animale. Abordarea sistemică, pe termen scurt și pe termen lung, a acestei vaste acțiuni de importanță națională, va permite punerea în valoare a unui complex de resurse materiale și umane din mediul rural. Proprietatea socialistă asupra pământului creează condiții și posibilități neîntâlnite în capitalism cu privire la organizarea și folosirea rațională a acestor resurse regenerabile. Avantajele economice și sociale se reflectă în menținerea și ridicarea capacității productive a pământului, folosirea lui integrală și eficientă, în vederea realizării în perspectivă a securității alimentare a întregii populații și progresului general al țării.

Conservarea și ridicarea potențialului productiv al pământului este parte integrantă a conceptului de eficiență a bazei tehnico-materiale, este premisa realizării unei agriculturi moderne, intensive, între capacitatea productivă a pământului și ansamblul condițiilor materiale din agricultură există o legătură de interdependență biunivocă. Particularitățile pământului ca principal mijloc de producție în agricultură, influența condițiilor materiale și biologice asupra procesului de producție agricol fac necesară o abordare complexă a tuturor componentelor bazei materiale. Executarea mecanizată a lucrărilor agricole, folosirea unor cantități însemnate de îngrășăminte chimice și a unor soiuri de înaltă productivitate sînt eficiente numai dacă capacitatea productivă a pământului permite punerea lor în valoare, prin realizarea unor randamente medii ridicate, cu cheltuieli care să asigure un nivel al rentabilității corespunzător. Fără efectuarea unor lucrări de îmbunătățiri funciare, în funcție de necesitățile zonale, de amendarea solului, de scarificare, afinare, nivelare-modelare și a altor lucrări agropedoameliorative, randamentele medii rămîn sub nivelul care asigură eficiența economică a efortului de investiții în mecanizare, chimizare, soiuri etc. Realizarea unor costuri de producție care să asigure rentabilitatea optimă a fiecărui produs depinde nu numai de nivelul randamentelor medii, ci și de cel al cheltuielilor de producție la hectar. Cheltuielile de producție la hectar sînt ridicate în unitățile agricole în care teritoriul nu este organizat, nu se practică asolamente raționale, nu se exploatează rațional sistemele de irigații, procesul de eroziune este activ etc.

Punerea în valoare a pământului, în direcțiile prevăzute în programul național funciar, necesită studii și proiecte fundamentate tehnic și economic, precum și măsuri organizatorice și politice, diferențiate teritorial, în vederea realizării acestor lucrări. Cerințele mecanismului economico-financiar impun ca

aceste lucrări să aibă finalitate economică, respectiv să asigure rentabilitatea producției agricole. De aceea, proiectele de realizare a lucrărilor de punere în valoare a pământului trebuie coordonate cu programele speciale și suplimentare de îmbunătățiri funciare în curs de realizare, cu programele de dezvoltare a ramurilor și produselor agricole, cu programele de gospodărire a apelor și de combatere a poluării mediului ambiant, cu cerințele sistematizării și organizării teritoriului.

Principalele direcții de acțiune în vederea îndeplinirii programului național funciar sînt :

1 Creșterea suprafeței agricole și îndeosebi arabile prin : măsuri de recuperare a noi terenuri și de introducere a lor în circuitul agricol ; înlăturarea risipei de teren ; folosirea integrală a suprafețelor de pământ de către toți deținătorii ; organizarea teritoriului tuturor întreprinderilor agricole. Concomitent, se va realiza îmbunătățirea categoriilor de folosință și creșterea potențialului productiv al pământului.

Sarcinile cantitative de sporire a suprafeței agricole la 15 milioane hectare și a celei arabile la 10 milioane hectare pînă în 1985 (6 creștere de 45,9 mii hectare agricol și de 127,7 mii hectare arabil) se vor realiza prin : recuperări de terenuri din lucrări hidroameliorative executate în cadrul Programului de amenajare și exploatare integrală a Deltei Dunării ; realizarea lucrărilor prevăzute în programul cu privire la apărarea împotriva inundațiilor ; executarea unor lucrări de îmbunătățiri funciare : lucrări de curățire și protecția solului ; defrișări ; trecerea la arabil a unor pășuni slab productive ; reducerea suprafețelor ocupate cu drumuri ; reducerea și dimensionarea optimă a suprafețelor ocupate cu construcții și curți ; luarea în cultură a tuturor terenurilor încă necultivate ; din cauza procesului avansat de eroziune ; identificarea altor surse de terenuri ce pot reintra în circuitul agricol etc.

Realizarea sarcinilor cantitative de sporire a suprafețelor agricole și în special arabile, precum și a ansamblului de măsuri menite să ridice capacitatea productivă a pământului și să-l folosească integral, se coordonează cu sistematizarea și organizarea inter-gospodărească și intragospodărească a teritoriului.

Elaborarea noilor proiecte de organizare a teritoriului întreprinderilor agricole va avea în vedere conceptul de organizare a asolamentelor în sole de dimensiuni mai reduse decât cele concepute prin organizarea teritoriului la nivelul consiliului unic agroindustrial, nerealizările din punct de vedere economic și organizatoric. Asolamentele pe întreprinderi și ferme trebuie să țină seama de restricțiile impuse de economisirea resurselor neregenerabile, de necesitățile gospodăririi mai eficiente a pământului, de realizarea rentabilității fiecărei culturi. Reducerea suprafeței ocupate cu pașiști naturale în unele unități agricole trebuie să se facă cu multă atenție și bine fundamentată economic. De altfel, programul prevede includerea în asolamente a circa 1 milion de hectare ocupate cu pașiști, suprafața ce va fi cultivată cu amestecuri de ierburi graminee și leguminoase perene. Investițiile alocate pentru organizarea pașiștilor cultivate necesită studii de proiectare și organizare rațională a pășunatului.

Prin efectuarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare, coordonate cu organizarea teritoriului, vor rezulta noi suprafețe ce pot fi puse diferențiat în valoare. Astfel, unele terenuri sărăturate și mlăștinoase ce nu pot fi redatate agriculturii se pot pune în valoare prin amenajări piscicole. Alte terenuri, aflate în stadii avansate de eroziune, pot fi împădurite.

În ansamblul măsurilor de utilizare integrală a fondului funciar sînt cuprinse și cele care privesc cultivarea suprafețelor agricole din vetrele satelor și orașelor, curți, incintele unităților etc. În spiritul acestor prevederi trebuie să se acționeze diferențiat, să se asigure sămînța de soi și material săditor corespunzător, să se îndrume și să se educe toți locuitorii în sensul îmbinării utilului cu esteticul.

Proiectele de organizare a teritoriului întreprinderilor agricole, coordonate cu ansamblul lucrărilor de îmbunătățiri funciare, trebuie să se fundamenteze, mai bine decît pînă acum, pe studii pedologice și agrochimice, pe evaluarea economică a pământului și să se încadreze în cerințele zonării producției agricole. Realizarea în complex a acestor proiecte reflectă latura calitativă a problemei gospodăririi eficiente a pământului. Creșterea potențialului productiv al pământului pe seama sporirii directe a fertilității și a menținerii acesteia, ca urmare a efectuării lucrărilor pedoameliorative, este garanția realizării unor producții ridicate și stabile. Măsurile care privesc amen-

darea anuală a unor întinse terenuri acide și alcaline, administrarea unor cantități sporite de îngrășăminte chimice, în complex cu toate resursele locale de îngrășăminte organice, executarea întregului ciclu de lucrări agropedoameliorative pe toate suprafețele care necesită astfel de lucrări trebuie fundamentate la nivelul fiecărei comune și unități agricole.

Modernizarea și amenajarea în sistem intensiv a plantațiilor de vii și pomi, extinderea acestor plantații în zonele colinare, pun în valoare terenuri neutilizate și duc la creșterea potențialului productiv al unor suprafețe slab productive. Reflectarea acestor măsuri în sporirea producției de fructe și struguri, în stabilizarea și creșterea calității ei, în folosirea rațională a forței de muncă și conservarea mediului ambiant are nu numai o mare importanță economică, ci și socială.

Amploarea măsurilor și volumul investițiilor alocate pentru ridicarea potențialului productiv a circa 2 milioane hectare de pajiști și pentru ameliorarea a circa 3 milioane hectare de păduri necesită fundamentare tehnică și economică riguroasă. La aceasta trebuie adăugată participarea tuturor locuitorilor satelor. Această acțiune, cu vechi tradiții în țara noastră, presupune măsuri educative îmbinate cu avantajele economice ce decurg pentru populație din utilizarea acestor suprafețe.

■

PROGRAMUL NAȚIONAL FUNCİAR stabilește principalele orientări și priorități cu privire la executarea lucrărilor hidroameliorative, în funcție de resursele materiale, financiare și umane existente în diferite zone agricole și de implicațiile economice ce decurg din coordonarea acestor lucrări cu amenajările hidrotehnice și silvice. Amenajările de îmbunătățiri funciare asigură condițiile necesare utilizării eficiente a tractoarelor și mașinilor agricole și potențării efectului fertilizării asupra sporirii producției vegetale. Programul necesită precizarea detaliată, prin proiectele de executare a lucrărilor de îmbunătățiri funciare, a căilor și mijloacelor prin care să se asigure un nivel ridicat al eficienței economice în exploatarea sistemelor hidroameliorative, în utilizarea mijloacelor materiale și a forței de muncă.

■

AMENAJAREA PENTRU IRIGAȚII, până în anul 1985, a 1 620 mii hectare și până în anul 1989 a încă 1 500 mii hectare va asigura exploatarea în sistem irigat, în prima etapă a 4 milioane de hectare, iar în a doua etapă, 5,5 milioane hectare. Această acțiune de amploare națională va produce o revoluție în sistemele de cultură a plantelor din țara noastră, cu implicații profunde în tehnologiile de producție, în volumul și calitatea resurselor. Crearea unei baze materiale adecvate sistemelor de cultură irigate, calificarea forței de muncă, organizarea științifică a producției și a muncii sînt inseparabile de producția irigată. Sporirea cantităților de îngrășăminte chimice de 280—300 kg s.a. la hectar (arabil + vii + livezi), pînă în anul 1985 și 350—400 kg, pînă în anul 1990, paralel cu generalizarea soriurilor și hibrizilor specifici condițiilor de irigații, cu un sistem adecvat de protecție a plantelor și de producere a semințelor și materialului săditor asigură eficiența economică a producției irigate.

Prioritățile stabilite pe județe și diferențierea pe sisteme mari și sisteme locale, modernizarea și completarea sistemelor existente, stabilirea resurselor de apă pe bazine hidrografice, măsurile conjugate de apărare împotriva inundațiilor și a înmlăștinării solului, pentru acoperirea necesităților de apă potabilă, industrială, pentru producerea energiei electrice și alte folosințe creează responsabilități multiple. Nici o altă investiție efectuată în agricultură nu poate crea condiții pentru creșterea și stabilizarea recoltelor ca amenajările pentru irigații. Totodată, după cum susțin specialiștii, irigațiile pot deveni un pericol pentru păstrarea integrală a fertilității solului și pentru menținerea echilibrului ecologic, dacă amenajările nu se execută fundamentat și în complex cu restul lucrărilor de îmbunătățiri funciare. Rolul științei agricole, experiențele zonale, un larg schimb de informații și pregătirea adecvată a cadrelor care exploatează aceste sisteme sînt hotărîtoare pentru perspectiva stabilită de program.

Proiectele sistemelor de irigații trebuie fundamentate economic în detaliu, atît sub aspectul efectului prevenirii pierderilor de recoltă, ca urmare a secetei în anii previzibili secetoși, cît și sub aspectul sporirii recoltei în anii cu condiții medii de umiditate. Asigurarea ansamblului de resurse materiale specifice sistemelor irigate este hotărîtoare pentru realizarea eficienței economice a investițiilor.

Fundamentarea tehnicii de irigare și organizarea rațională a folosirii utilajelor însoțește sistemul de măsuri menite să asigure succesul economic al programelor de irigații. Criteriile de fundamentare sînt de ordin economic, în corelație cu necesitățile apărării pămîntului împotriva degradării și scoaterii din circuitul agricol, a economisirii apei de irigat.

Deoarece investițiile în amenajările pentru irigații sînt costisitoare, iar cheltuielile pentru exploatarea sistemelor sînt ridicate, crearea condițiilor necesare funcționalității optime a utilajelor, asigurarea resurselor specifice, precum și organizarea sistemelor de cultură irigate trebuie să conducă la sporuri însemnate de recoltă. Fără sporuri mari de recoltă, asolamentele corespunzătoare și tehnologiile specifice nu se asigură eficiența economică a acestor sisteme.

2 Amenajările pentru desecări pun în valoare terenurile cu exces de umiditate și împiedică degradarea lor. Ele se vor efectua în complex cu alte lucrări hidroagroameliorative. Pînă în anul 1985 se vor executa lucrări în sisteme locale pe 1 185 mii hectare și refacerea unor sisteme vechi pe 460 mii hectare. În cincinalul 1986—1990 se vor amenaja în sisteme noi 1 200 mii hectare. Se va ajunge la sfîrșitul acestei perioade la o suprafață totală amenajată de 5 milioane hectare.

Proiectarea prioritară teritorială a acestor amenajări de mare anvergură va asigura eliminarea excesului de umiditate în bazine hidrografice din partea de nord și de vest a țării. Amenajarea, în unele zone, concomitent cu desecările, a unor canale de drenaj a pășunilor sau a sistemelor reversibile irigații-drenaj sînt condiții importante care asigură eficiența investițiilor funciare și o măsură esențială de siguranță împotriva degradării solurilor prin înmlăștinare și sărăturare.

Noile sisteme ce se vor proiecta trebuie să fie coordonate cu utilizarea condițiilor favorabile oferite de cadrul natural eliminării excesului de umiditate. Totodată, se impune refacerea și întreținerea sistematică a sistemelor locale vechi din vestul țării. O grijă deosebită trebuie să se acorde economiei de teren la trasarea canalelor, prin amplasarea lor în zonele cele mai joase și în văile naturale, iar pe terenurile în pantă pe direcția curbelor de nivel.

Amenajările pentru desecări își dovedesc eficiența economică pe termen lung prin protejarea recoltei și prin menținerea fertilității solurilor. În anii ploioși, pe terenurile amenajate, se obțin recolte ridicate și stabile. Sporirea și stabilizarea recoltei asigură rentabilitatea producției cu investiții suplimentare moderate.

3 Eroziunea duce la degradarea și scoaterea din circuitul agricol a mari suprafețe de teren, la reducerea substanțială a fertilității solurilor situate în pantă și deci a recoltei.

Programul național funciar urmărește conservarea solurilor fertile pe versanții cu procese de eroziune, readucerea în circuitul agricol a unor terenuri puternic degradate, împiedicarea pierderilor de sol fertil de pe toate suprafețele expuse eroziunii, protecția lacurilor de acumulare, prevenirea alunecărilor de teren etc. Programul prevede executarea lucrărilor de combatere a eroziunii pe 908 mii hectare, în perioada 1983—1985, ajungîndu-se la o suprafață totală amenajată de 2 626 mii hectare. În anul 1990, suprafața totală amenajată va fi de 3 776 mii hectare. În anul 1995 se vor încheia lucrările de amenajare pe întreaga suprafață de 5,3 milioane hectare, supusă procesului de eroziune.

Stabilirea priorităților de investiții, în funcție de stadiul proceselor de eroziune, pe diferite zone geografice și județe, necesită măsuri tehnico-economice și organizatorice specifice. Aceste măsuri trebuie să aibă în vedere căile de corelare a lucrărilor de combatere a eroziunii cu sistemele de amenajare a terenurilor din fondul forestier și plantațiile de protecție, cu amenajările efectuate pentru gospodărirea apelor, cu organizarea teritoriului întreprinderilor agricole.

Eficiența economică a lucrărilor de combatere a eroziunii solului se reflectă prin reducerea substanțială a pierderilor de recoltă, ca urmare a degradării solului. Prin aplicarea complexului de măsuri agropedoameliorative și agrotehnice anti-erozionale crește potențialul productiv al terenurilor din clasele inferioare de fertilitate și se asigură sporuri însemnate de recoltă. Coordonat cu organizarea teritoriului se pot găsi soluții eficiente de îmbunătățire a categoriilor inferioare de folosință, în special prin lucrări de terasare și prin organizarea pășunilor slab productive.

Programul național funciar cuprinde prevederi cu privire la punerea în valoare a tuturor solurilor nisipoase, prin organizarea unor plantații de vii și pomi sau prin practicarea unor asolamente care să asigure fixarea nisipurilor. Punerea în valoare a terenurilor expuse sărăturării se va face prin organizarea de orezării sau prin amenajări piscicole.

Coordonarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare cu programele de combatere a poluării mediului înconjurător necesită un efort investițional substanțial. Resursele limitate de apă și proliferarea pericolului de poluare a acesteia au impus organizarea sistemului hidrotehnic național. Funcționalitatea optimă a acestui sistem asigură în perspectivă eficiența economică a amenajărilor de irigații și protecția mediului ambiant.

Calitatea produselor agricole și cerințele noului mecanism economico-financiar

INDEPLINIREA obiectivului fundamental stabilit de Congresul al XII-lea al partidului privind realizarea unei noi calități a muncii și vieții în toate sectoarele de activitate impune, așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982, ca „In actuala etapă de dezvoltare a societății socialiste să facem totul pentru a produce cât mai mult și cât mai bine, la o calitate cât mai înaltă, cu cheltuieli cât mai mici, să asigurăm creșterea continuă a eficienței, a producției nete, a venitului național, baza progresului societății și a creșterii bunăstării poporului”. Din această perspectivă, agricultura și unitățile agricole au sarcini deosebite.

Categorie economică complexă

CALITATEA produselor agricole — ca și a oricăror altor produse — este dată de un ansamblu de însușiri și proprietăți care se manifestă în procesul folosirii lor de către beneficiar; ea poate fi apreciată numai în raport cu nevoile beneficiarilor, cu nivelul de satisfacere a trebuințelor individului și ale societății.

Multiplicarea și diversificarea necesităților de produse agricole și a domeniilor de utilizare a acestora modifică și amplifică substanțial cerințele față de calitatea lor. În funcție de destinația produsului, capătă importanță și prioritate acele însușiri calitative care conferă utilitatea socială cea mai ridicată, care favorizează producerea și utilizarea lui cu minimum de cheltuieli și consum de muncă și asigură maximum de rezultate.

Astfel, hibridii de floarea soarelui creați în țara noastră, Sorem 80, Sorem 82 și Florom 305, care s-au impus printr-o serie de calități, între care și conținutul de ulei de 50—51% la substanță uscată, asigură prin prelucrare obținerea a numeroase produse cu diverse utilizări (ulei, acizi grași, lecitină, turte furajere, materie primă pentru industria de produse zaharoase ș.a.). De asemenea, soiurile poliploide și monogerme de sfeclă de zahăr, prin faptul că au un randament de 40 t la hectar și un conținut în zahăr de peste 20%, permit să se obțină nivelul avut în vedere al producției și, mai ales, al conținutului util, de pe o suprafață mai mică decât cea pe care o necesită alte soiuri. Ridicarea utilității prin îmbunătățirea calității se verifică și în cazul altor produse agricole: cereale, legume, fructe, carne, lapte. De pildă, legumele și fructele din soiuri intensive, cu un conținut bogat în proteine și zahăr, au o gamă foarte largă de utilizări în stare proaspătă sau conservate. De menționat că pentru produsele destinate exportului, cerințele de calitate vizează și elemente cu caracter comercial: precocitate, rezistență la transport, formă, mărime, culoare, gust etc.

Perfecționarea tehnologiilor și extinderea capacităților de prelucrare în industria alimentară și ușoară ridică și ele noi și numeroase cerințe față de calitatea produselor agricole, în funcție de destinația lor. Pentru soia, de pildă, calitatea se apreciază după conținutul în ulei — dacă este folosită la prepararea uleiului — sau după conținutul în proteine și valoarea biologică a aminoacizilor pe care îi conține, în cazul utilizării ei la prepararea furajelor combinate sau a diferitelor produse alimentare (unt vegetal, mezeluri ș.a.). În mod similar, deficitul cronic de proteine existent pe plan mondial, a impus în ultima vreme aprecierea calității laptelui, alături de conținutul în grăsimi, și după cel în proteine, care influențează pozitiv nu numai calitatea preparatelor obținute în urma prelucrării, ci și viteza și intensitatea creșterii noilor născuți.

Calitate — productivitate — eficiență economică

PE LINGĂ UTILITATEA SPORITĂ, produsele de calitate superioară contribuie la economisirea muncii sociale. Aportul lor la creșterea productivității muncii și a eficienței economice este puternic influențat de destinația produsului agricol, de specificul utilizării acestuia (consum, producție, reproducție etc.), de particularitățile procesului de ameliorare calitativă, de interferențele agriculturii cu celelalte sectoare de activitate etc.

Produsele agricole sînt destinate, se știe, satisfacerii diferitelor trebuințe productive sau neproductive, în cadrul agriculturii sau în afara ei. Cheltuielile făcute cu producerea lor sînt deci, în ultimă instanță, cheltuieli pentru acoperirea trebuințelor. Îmbunătățirile calitative aduse produselor, prin care se asigură satisfacerea unui volum mai mare de nevoi de același fel sau de nevoi diferite, asigură, implicit, diminuarea cheltuielilor pe unitatea de trebuință satisfăcută. Bunăoară, cantitatea de proteină și indeosebi de cazeină din lapte determină randamentul acestuia la prepararea brînzeturilor și nivelul cheltuielilor pe unitatea de produs prelucrat. Astfel, pentru obținerea unui kilogram de brînză telemea sînt necesari, în medie, 7,5 litri lapte de vacă (mai sărac în asemenea substanțe), față de numai 4,2 litri lapte de oaie și 5,1 litri lapte de bivoliță.

Astfel de efecte se regăesc însă în mai mică măsură în rezultatele economice ale unităților agricole, fapt ce diminuează interesul lor față de calitate. **Preocuparea pentru ridicarea calității produselor agricole poate fi stimulată și menținută printr-o politică de prețuri adecvată.** În acest sens, conducerea partidului nostru a adoptat măsuri concrete, menite să mobilizeze unitățile agricole și toți lucrătorii din agricultură în ameliorarea calității tuturor produselor. Astfel, prin decretul 393/1980 au fost majorate prețurile de producție, de contractare și de achiziție la un număr important de produse agricole, asigurîndu-se, totodată, o diferențiere mai substanțială a acestora pe calități.

Influența calității produselor asupra eficienței muncii agricole este și mai vizibilă în cazul utilizării acestora în cadrul unității producătoare pentru autoconsum. De pildă, prin folosirea soiurilor vegetale pure, cu mare putere de germinație, rezistente la secetă, îngheț și boli, se reduc necesarul de sămînță și cheltuielile cu administrarea antidăunătorilor. Această relație între calitatea materialului biologic și cheltuielile de producție se verifică și în sectorul zootehnic. Consumul de unități nutritive pe kg spor în greutate este mai mic la liniile și hibridii cu o putere sporită de conversie a furajelor.

Produsele agricole de calitate superioară sînt, de regulă, rezultatul efectuării unor cheltuieli materiale și de muncă vie (adesea, de muncă complexă, calificată), a unui consum de energie etc. care se constituie în **costuri ale calității**. Pentru a recupera cheltuielile suplimentare și a spori veniturile, unitățile și producătorii agricoli pot să acționeze simultan pe două direcții principale: a) raționalizarea cheltuielilor și b) mărirea ponderii produselor de calitate superioară, care se vînd la prețuri mai ridicate. După cum se știe, în unitățile de producție agricolă eforturile pentru calitatea produsului sînt orientate practic asupra lucrărilor agricole și nu nemijlocit asupra produsului. În cadrul complexului de lucrări din sectorul vegetal, ca și din cel animal, sînt o serie de cerințe a căror respectare influențează nivelul producției și calitatea produsului, fără să necesite un consum suplimentar de muncă. Printre acestea se înscriu: executarea la timp a lucrărilor, rotația culturilor, efectuarea simultană a mai multor lucrări, îngrijirea corespunzătoare a animalelor, aplicarea riguroasă a măsurilor profilactice și a unor sisteme simple, dar eficiente, de creștere și furajare etc.

Cu toate că situația multor unități agricole demonstrează numeroasele avantaje economice ale ridicării calității produselor și că aceasta constituie un obiectiv esențial al noii revoluții agrare, în practică se mai întîlnesc cazuri cînd calitatea nu este abordată corespunzător cu importanța ei. Uneori, urmărindu-se reducerea cheltuielilor de producție, se renunță la executarea anumitor lucrări sau la aplicarea unor tratamente și măsuri profilactice. Asemenea „economii” se fac însă în dauna calității și afectează negativ eficiența economică. Sînt și situații cînd cheltuielile făcute cu procurarea de material biologic ameliorat nu sînt valorificate prin aplicarea unor tehnologii adecvate, iar ca urmare, producțiile obținute și rezultatele economice nu sînt la nivelul potențialului existent. O calitate slăbă a produselor agricole influențează negativ rodnicia muncii și performanțele economice nu numai la nivelul unității și al anului respectiv, ci pe o arle mai amplă și pe o perioadă mai mare de timp. Astfel, renunțarea la executarea numărului de

prașile necesare sau la aplicarea tratamentelor de erbicidare în anii cu precipitații abundente provoacă îmburuienarea culturilor, îngreunează dezvoltarea lor normală și impurifică produsul. Economii din neexecutarea lucrărilor sînt, în fapt, anulate de reducerea beneficiului, întrucît unitatea va obține un preț mai redus pentru un produs de calitate mai slabă. Unitățile de depozitare, conservare și prelucrătoare, la rîndul lor, sînt constrînse la cheltuieli suplimentare cu selectarea și purificarea produsului.

Direcții de acțiune și rezerve de ridicare a calității produselor agricole

ÎN ACTUALA ETAPĂ, caracterizată prin afirmarea puternică a revoluției tehnico-științifice în cadrul înfăptuirii revoluției agrare, sporesc nu numai cerințele față de calitate produselor agricole, ci și posibilitățile de îmbunătățire a ei. Hotărîtor este aportul cercetării științifice la ameliorarea materialului biologic, prin crearea, introducerea și generalizarea în producție a unor soiuri și hibrizi de cereale, legume, plante de nutreț, material săditor, vitipomicol de mare productivitate, rezistente la secetă, îngheț, boli și dăunători, care să valorifice superior condițiile de climă și sol din zonele de cultură. Pentru sectorul zootehnic, cercetările sînt orientate spre crearea de rase, linii și hibrizi cu mare capacitate de conversie a hranei și care dau producții ridicate. Folosind pe larg noile cuceriri ale ingineriei genetice, unitățile de cercetare urmăresc ca, pe lângă potențialul de producție ridicat, soiurile, hibrizii și rasele noi, ca și cele ameliorate să asigure produse cu un conținut bogat în substanțe utile și valoare nutritivă superioară, să aibă un randament sporit la prelucrare.

Accentuarea dependențelor dintre agricultură și industrie mărește resursele agriculturii în vederea îmbunătățirii calității produselor. **Mașinile, utilajele, îngrășămintele, biostimulatorii, preparatele farmaceutice și alte mijloace de proveniență industrială**, de care unitățile agricole beneficiază într-o măsură crescîndă, au o influență substanțială asupra calității produselor. Folosirea eficientă a mijloacelor tehnice impune organizarea riguroasă a activității în fiecare unitate, pentru a asigura executarea la timp, de calitate și cu consumuri materiale și energetice reduse a întregului complex de lucrări agricole, premisă esențială pentru obținerea unor produse cu performanțe calitative superioare.

Dobîndirea de către produsele agricole a unor însușiri corespunzătoare destinației acestora poate fi deliberat orientată prin **administrarea adecvată a îngrășămintelor și a altor substanțe chimice**. Practica a demonstrat că, dozele și aplicate corect, în concordanță cu particularitățile solului și cerințele plantelor, îngrășămintele chimice au o influență directă și imediată asupra calității produselor, ameliorînd o serie de parametri ai acestora prin reducerea procentului de impurități și malformații, ridicarea greutatei hectolitrică și a puterii de germinație, prin sporirea conținutului de substanțe utile și mărirea valorii nutritive. Experiențele efectuate pe solul podzolit de la Albota-Argeș, la cultura griufui și porumbului au dovedit că, în funcție de felul îngrășămintelor aplicate, se modifică și compoziția chimică a produselor, se realizează un raport mai bun între substanțele proteice, paralel cu sporirea cantității de proteină brută la hectar. Mari posibilități de îmbunătățire a calității oferă substanțele chimice (antidăunători, biostimulatori etc.), care protejează culturile împotriva diferiților dăunători și stimulează dezvoltarea plantelor și animalelor.

O mare importanță pentru calitatea produsului prezintă **rotația culturilor și cuprinderea în asolament a unor culturi care refac potențialul productiv al terenului și mențin echilibrul dintre elementele fertilizante**. Amplasarea corectă a culturii în cadrul asolamentului este esențială pentru transmiterea în produs a calității soiurilor și hibrizilor. Soia, de pildă, este o plantă foarte bogată în proteine, dar cea mai mare cantitate de proteine la hectar (peste 100 de kg) se obține atunci cînd se cultivă pe soluri fluvio-lacustre. Fundamentarea științifică a rotației culturilor, corelată cu folosirea de soiuri și hibrizi corespunzători asigură, odată cu calitatea produsului, sporirea substanțială a producției, valorificarea mai bună a suprafețelor de care dispun unitățile agricole și, implicit, a realizărilor cercetării științifice.

Aplicarea **tehnologiilor moderne** exercită, la rîndul ei, o mare influență asupra calității produselor. Practica arată că fixarea diferitelor însușiri la plante și animale, ca și compoziția chimică a produselor depind și de tehnologiile utilizate. Mai mult, calitatea unor soiuri și rase poate rămîne insuficient valorificată sau chiar poate fi compromisă prin aplicarea de tehnologii neadecvate sau printr-o îngrijire și hrănire necorespunzătoare a animalelor. Capacitatea productivă a materialu-

lui biologic și a solului poate fi valorificată chiar și în condiții de insuficiență a unor factori de producție (apă, căldură, substanțe minerale etc.), dacă se realizează o adaptare a tehnologiilor de cultură și creștere la particularitățile terenului din fiecare solă și parcelă.

Majoritatea produselor agricole și îndeosebi legumele, fructele, laptele, ouăle au un grad ridicat de perisabilitate, se degradează și pierd din valoarea de întrebuințare de la recoltare pînă în momentul consumului. De aici și importanța **manipulării, conservării, sortării și desfacerii lor operative și în condiții optime**. Defecțiunile și neajunsurile în executarea acestor operații afectează calitatea produselor, provoacă irosirea parțială sau chiar integrală a muncii depusă anterior pentru obținerea acestora. Asigurarea circulației optime a produsului agricol de la producător la consumator necesită, evident, o serie de cheltuieli materiale și de muncă vie, mai ales în cazul produselor destinate pieței externe. Efectuate în limite normale, aceste cheltuieli sînt eficiente. Ținînd seama de ponderea ridicată a cerealelor în producția agricolă și de necesitatea păstrării lor o perioadă mai mare de timp, conservarea calității prezintă o importanță deosebită. Un aport substanțial îl au aici mecanizarea și automatizarea lucrărilor de manipulare, condiționare și control al calității în silozuri și magazii, aplicarea de tehnologii eficiente de aerisire și păstrare care previn degradarea produsului, asigură reducerea consumului de materiale și energie în timpul depozitării și creșterea productivității muncii. Raportate la aceste avantaje, apar cu totul nefundamentate rezervele ce se mai manifestă față de efectuarea unor investiții în spații de depozitare, conservare și mijloace de transport.

Calitatea produselor agricole este, în mare măsură, condiționată de **munca celor care lucrează nemijlocit în producția agricolă, de pregătirea, experiența și priceperea lor profesională**. Cunoașterea temeinică a condițiilor de care dispune fiecare unitate, a particularităților fiecărei sole, a fiecărui lot de animale, a cerințelor specifice soiurilor și raselor, a mijloacelor tehnice cu care se lucrează, a ști cînd, cum și cu ce mijloace pot fi mai bine executate lucrările, care sînt normele îngrijirii și furajării animalelor sînt elemente care au o contribuție hotărîtoare asupra producției și calității acestora.

Menținerea interesului unităților agricole și al lucrătorilor pentru calitatea superioară a produselor și performanțe economice înalte implică existența unui sistem de stimulente materiale adecvat, cu elemente și mijloace diversificate și flexibile care să poată fi lesne adaptate și aplicate la varietatea condițiilor în care se desfășoară producția agricolă. În ansamblul mijloacelor care vizează stimularea acțiunilor de ridicare a calității produselor un rol de seamă revine **sistemului de prețuri și sistemului de retribuire**. Actualele prețuri de producție, contractare și achiziție asigură o mai mare cointeresare a producătorilor în creșterea calității produselor. Diferența de preț de la unu la dublu sau chiar mai mult între calitatea „extra” sau întii și calitatea a treia sau a patra asigură venituri și beneficii însemnate unităților care realizează produse de calitate superioară.

Sistemul de retribuire ce se aplică pe baza legii retribuiri muncii în unitățile agricole cooperatiste prevede retribuirea muncii cu tarife de plată pe norme de muncă, diferențiate pe patru grupe de complexitate și sectoare de producție care stimulează interesul membrilor cooperatori pentru ridicarea calificării profesionale și ocuparea unor locuri de muncă ce comportă dificultăți mai mari. Faptul că, potrivit legii, pentru lucrările din categoria a IV-a de complexitate, tariful pe o normă de muncă este de 1,62 ori mai mare decît cel pentru lucrările de categoria întii, creează posibilități pentru atragerea forței de muncă la executarea unor lucrări mai grele și de complexitate mai ridicată și care au, de regulă, influență mai mare asupra calității produselor obținute. În sprijinul producătorilor agricoli de a spori producția și îmbunătăți calitatea acestora vin și măsurile prevăzute în decretul Consiliului de Stat privind acordarea de avansuri bănești producătorilor agricoli care contractează produse la fondul de stat. Aceștia pot beneficia de avansuri bănești fără dobîndă, de pînă la 60% din valoarea produselor contractate, pentru efectuarea cheltuielilor de producție, pînă la livrarea produselor.

În calitatea produselor agricole se îmbină organic calitatea muncii încorporate în produsele de proveniență industrială, ca și cea a lucrătorilor agricoli. În același timp, calitatea produselor agricole destinate prelucrării influențează rodnicia muncii lucrătorilor din industrie. Această interpătrundere a muncii agricole, industriale și firește, de cercetare — expresie concretă a alianței muncitorești-tărănești — stă la baza înfăptuirii obiectivului strategic fundamental de trecere a țării noastre în rîndul țărilor cu dezvoltare economică medie și demonstrează aportul calității muncii și eficienței la realizarea sa.

Ileana STĂNESCU

CERCETAREA DE MARKETING ÎN PROMOVAREA EXPORTURILOR

APLICAREA cu fermitate în economie a autoconducerii și autogestiei presupune, pe linia activității de export, un aport sporit al întreprinderii, centralei industriale în elaborarea programelor proprii de producție și comercializare. Subliniind acest aspect, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului arăta: „Se impune să ținem într-o mare măsură seama în planificare de rolul pieței, al cererii, aceeași fiind o condiție esențială pentru desfășurarea cu maximum de eficiență a întregii activități economice”.¹⁾

Determinarea cerințelor reale ale economiei naționale, ca și a deuseelor pentru export, constituie premisa fundamentală în alocarea eficientă a fondurilor de investiții, în stabilirea sortimentului de fabricație, pentru politica de innoire a producției și respectiv eliminarea celor învechite²⁾. Identificarea cererii reale a pieței, așa cum se cere prin documentele de partid și de stat, constituie una din cele mai grele sarcini ce revine lucrătorilor din sistemul de comerț exterior. Și aceasta deoarece capacitatea de pătrundere pe piața externă a unui exportator, respectiv competitivitatea unui produs, a unei firme capătă o nouă definire în condițiile actualei conjuncturi economice internaționale³⁾.

Datele statistice din ultimii ani privind fluxurile comerțului internațional evidențiază o disociere a pieței mondiale între diferitele grupe de produse manufacturate, potrivit evoluției specifice a cererii. Astfel, rapoartele Comisiei economice O.N.U. pentru Europa menționează pe ansamblul țărilor O.C.D.E. o scădere relativă a cererii de produse textile și produse siderurgice în decada 1970—1980 față de media pe total produse manufacturate. În același timp, exportul unor grupe de mărfuri cum sint produsele chimice, îmbrăcămintea, mobila, încălzămîntea a evoluat în aceeași perioadă cu o dinamică superioară mediei. În aceste condiții noțiunea de competitivitate trebuie privită prin prisma capacității de orientare a structurii producției de export către mărfurile la care cererea continuă să fie ascendentă. Cu atât mai mult specializarea unor capacități de producție pentru producția de export trebuie să se bazeze pe informații de marketing privind evoluțiile specifice ale cererii pe produse.

O a doua disociere a pieței mondiale se face după criteriul zonei (țării) de destinație a exporturilor. Recurgerea în ultimii ani la noi și noi obstacole tarifare și netarifare în calea comerțului internațional, la măsuri de politică comercială protecționistă face ca piața mondială să prezinte un accentuat caracter de specificitate de la zonă la zonă, de la țară la țară. În același timp, evoluția economiei, specifică de la o țară la alta, face ca cererea atît pentru bunuri de investiții cît și pentru bunuri de consum să difere ca ritm de creștere. Competitivitatea unui export va fi evaluată deci în raport cu capacitatea de a răspunde cererii de pe piețele dinamice, în funcție de gradul de introducere al exportatorului în aceste zone dinamice sau zone stagnante ale cererii, presiunea exercitată de noi veniți pe piață.

Accentuarea puternică a concurenței pe piața internațională, a caracterului de piață a cumpărătorului, face ca accepțiunea tradițională a competitivității în termeni de performanțe tehnice și productivitate a muncii să fie unilaterală și adeseori inoperantă pe piețe monopolizate. Iată de ce raportarea eforturilor productive la o vastă constelație informațională de marketing este mai mult ca oricînd reclamată în practica comerțului internațional.

Deplasînd noțiunea de competitivitate a exportului de la nivel microeconomic la nivel macroeconomic, respectiv vorbind de eficiența exporturilor, a comerțului exterior în ansamblu, noțiuni care în condițiile statului socialist se află în raport de subordonare a primei față de a doua, vom întîlni factori de influență care individualizează și mai mult o țară parteneră față de alta, cum sint: politica financiar-valutară, de credite,

interesele bilaterale pentru echilibrarea balanței comerciale și de plăți, posibilitatea de import din țara în care se exportă și, bineînțeles, avantajele comparative specifice, ce decurg din: randamentul sistemelor productive (nivel de calificare a forței de muncă, gradul de implicare a științei în producție, capacitatea de reacție și sinergia structurilor față de cererea pieței etc.); poziția față de resursele de materii prime și energie; accesul la transferul internațional de tehnologii etc.

Pornind de la această accepțiune mai exactă a noțiunii de competitivitate putem desprinde sarcinile ce revin în prezent activității de marketing în formularea unei strategii competitive de export.

Nu se mai poate considera azi un fapt întîmplător că în perioada de recesiune de după primul șoc petrolier (1973—1980) rapoartele Comisiei economice O.N.U. pentru Europa remarcă o ușoară întărire a poziției de piață pentru S.U.A., Japonia, și Piața comună, explicată în principal printr-o specializare a exporturilor bazată pe perfectă cunoaștere a pieței și a posibilităților concurenței. Integrarea programelor naționale de dezvoltare în modele complexe ale evoluției economice mondiale, analiza și predicția pe baza acestor modele econometrice de simulare a devenit astăzi o rutină în activitatea institutelor de conjunctură, un instrument curent al statului în orientarea politicii de dezvoltare sectorială și promovare a exporturilor. Elaborarea opțiunilor strategice privind dezvoltarea exporturilor pe baza unui tablou clar și detaliat al pieței mondiale, constituit cu ajutorul sistemului informațional de marketing și modelelor econometrice a încetat să fie un dezerat teoretic, devenind un instrument de lucru de mare forță în fundamentarea dezvoltării producției de export, optimizării distribuției geografice a exporturilor, valorificarea optimă a potențialului productiv. Analizarea prin simulare a efectelor asupra economiei naționale, a ramurilor economice a uneia sau alteia din zecile de variante de structurare a schimburilor permite degajarea unor importante concluzii privind corelațiile: producție-export-import-creștere economică. A o pune în formă exhaustivă de marketing, prelucrării ei cu cele mai puternice sisteme informatice intuiția și spiritul negustoresc tradițional se dovedește a fi o opțiune cu multiple implicații negative pe planul eficienței economice. În numeroase țări socialiste deciziile privind activitatea de comerț exterior sint fundamentate pe modele econometrice, modele ce au devenit indispensabile în elaborarea prognozelor de export.

Odată definite obiectivele strategice ale exportului pe ramuri și întreprinderi intervine tactica de marketing, prin programe de promovare pe produse și țări, menite să sprijine îndeplinirea sarcinilor propuse. Corelarea în cadrul programelor de marketing pe produs a politicii de inovare tehnologică cu politica de prețuri externe, cea de distribuție geografică și promovare externă stă la baza succesului comercial.

O recunoaștere unanimă a complexității problemelor de marketing o constituie faptul că în toate țările dezvoltate, ca și în numeroase țări în curs de dezvoltare, funcționează centre naționale de promovare a exporturilor care sprijină pe exportatori în desfășurarea activității de marketing în toate fazele sale: cercetarea pieței, identificarea deuseelor, identificarea partenerilor, stabilirea ofertei și clauzelor contractuale optime, desfășurarea prospectării, propagandei și publicității comerciale, acordarea / obținerea de facilități de plată, credite, asigurarea împotriva riscurilor comerciale, acordarea de facilități fiscale și alte stimulente pentru dezvoltarea exporturilor.

Obiective similare și-a propus în țara noastră Asociația română de marketing, care încă în urmă cu 12 ani, a sprijinit și îndrumat metodologic constituirea de nuclee de marketing în centrale industriale și întreprinderi cu sarcini de export, în întreprinderile de comerț exterior. În ultimul deceniu cererea pentru informații de piață a crescut continuu, ceea ce presupune o amplificare a activității de marketing în întreprinderi. Mai mult, fundamentarea de marketing a comenziilor de investiții, a contractelor economice este impusă cu rigoarea legii în actualul mecanism economico-financiar, astfel că dezvoltarea

¹⁾ Nicolae Ceaușescu, „Expunere la Congresul al II-lea al consiliilor centralelor comuniste din industrie, construcții, transporturi, circulația mărfurilor și finanțe”. Ed. Politică, București, 1981, p. 43.

²⁾ Vezi Hotărîrea C.C. al P.C.R. din martie 1978 cu privire la determinarea condițiilor și planificării economico-financiare

³⁾ Competitivitatea exporturilor, Ecomond 7—8/1983, I.E.M.

țarea activității interdisciplinare de marketing constituie o îndatorire legală.

Pornind de la fundamentarea de piață a studiilor de dezvoltare a ramurilor și pînă la nominalizarea anuală a capacităților de producție specializate pentru export, dialogul permanent cu piața externă prin sistemul informațional de marketing stă la baza unor orientări realiste, a unei fundamentări solide, eficiente, la baza obținerii unei noi calități în activitatea de export.

Cîteva exemple privind aportul unor asemenea cercetări la marketing sînt foarte elocvente.

În ampla acțiune declanșată în acest cincinal pentru modernizarea tehnologiilor de fabricație, rolul informației de marketing este decisiv în efectuarea opțiunilor tehnologice. Pe plan mondial se constată o scurtare evidentă a duratei de utilizare a tehnologiilor specifice. Dacă în domeniul tehnologiilor convenționale durata de viață a acestora suferă mai mult sau mai puțin impactul înnoirii continue a produselor, cele specifice au o durată apropiată de aceea a grupelor de produse pe care le produc. În condițiile în care unele produse au o durată economică de viață de 1—2 ani, cum sînt cele din domeniul electronicii, tehnicii de calcul, a tehnicii spațiale, este evident că tehnologiile specifice urmează în cele mai multe cazuri aproape durata de viață a produselor. Cercetarea de marketing în acest context va trebui să cuprindă atît produsul cît și tehnologiile aferente, fapt hotărîtor în alegerea unei strategii viabile.

Studiile de marketing și prognoză elaborate în ultimii ani de către o serie de centrale industriale oferă informații care permit orientarea dezvoltării capacităților de producție sau reprofilarea altora. Astfel, Centrala industrială de motoare electrice și materiale electroizolante, pe baza unui studiu de marketing și prognoză privind piața motoarelor electrice a obținut informațiile necesare pentru orientarea producției de motoare speciale. Pe această bază, C.I.M.M.E. în colaborare cu I.C.P.E. a inițiat realizarea de motoare cu utilizări specifice (motoare cu rotor disc, motoare pas cu pas), elaborate de colectivul de specialiști de la I.C.P.E. în spațiile disponibile și neutilizate de la I.F.M.A.-București, care și-a redus producția de ascensoare datorită reducerii cererii interne. (De altfel, și în domeniul ascensoarelor s-a elaborat un studiu de piață din care a rezultat limitarea cererii în această perioadă, ca urmare a reducerii numărului mediu de niveluri ale clădirilor).

Performanțele motoarelor speciale realizate de forțele de cercetare-proiectare din țara noastră le situează la nivelul produselor de vîrf, fiind superioare celor create de firme străine de prestigiu, ceea ce le-a conferit notorietatea pe piața mondială, cererea pentru export fiind în prezent mai mare decît capacitățile existente. Aceasta justifică propunerea făcută privind dezvoltarea în timp util a acestora — în perioada de creștere a cererii ele fiind utilizate de industria producătoare de roboți industriali — astfel ca să păstrăm avantajul priorității tehnologice.

Comunicarea din punct de vedere informațional între producătorii de subansamble (în cazul acesta, motorul) și utilizatorii finali, a fost asigurată și prin elaborarea unui studiu privind robotica, care are ca beneficiar Centrala industrială pentru echipamente de telecomunicații și automatizări (C.I.E.T.A.), principalul producător în domeniul roboților industriali.

Și cooperarea este favorizată în mare măsură prin informațiile rezultate din studii de marketing și de prognoză care permit utilizarea soluțiilor și capacităților celor mai noi din diferite țări. Este semnificativ faptul că în domeniul producției de roboți industriali și a industriilor aerospațiale cooperarea cuprinde mii de firme din zeci de țări, în cadrul unui proiect.

Spre exemplu, în robotică realizarea subsistemelor sau componentelor celor mai eficiente, cu o încălțură tehnică mult peste cea existentă, modulate pentru funcționare în cadrul unor sisteme complete produse în anii anteriori asigură acestora importante priorități în cooperare. Este suficient să amintim dotarea unor agregate sau subsisteme cu unul sau mai multe procesoare și care sînt preferate de firmele specializate în asamblarea roboților.

Pentru industria de automatizări din țara noastră există posibilități de realizare a unor subsisteme ale roboților industriali, fără investiții costisitoare în profilul existent al unităților de tractoare și senzori, precum și a celor care produc sistemele de comandă.

La nivelul actual de dotare a industriei constructoare de mașini există posibilități de realizare a tuturor subsistemelor și componentelor necesare industriei de robotică astfel încît pot fi inițiate acțiuni de marketing pentru promovarea exportului atît sub formă de livrări de piese și subansamble, cît și de manipuloare și roboți industriali asamblați.

Pe piața mondială există în prezent un volum al cererii potențiale care ar justifica eforturile de cercetare-proiectare care mai sînt necesare în acest domeniu.

Cercetări privind robotica s-au realizat în mai multe centre universitare ca: Institutul Politehnic Timișoara, Institutul Politehnic București, Institutul Politehnic Cluj, Institutul Politehnic Iași pentru diferite tipuri de manipuloare și roboți industriali, precum și în diferite întreprinderi constructoare de mașini. Ceea ce este în primul rînd necesar pentru realizarea penetrației pe piața externă este o coordonare a eforturilor și o corelare științifică și tehnică a rezultatelor obținute, precum și o orientare coordonată printr-un organism central care ar trebui să fie în cadrul industriei de automatică.

În actuala conjunctură economică mondială tehnologiile noi trebuie să li se acorde priorități creîndu-se condiția pentru finalizarea unor cercetări care se află într-un stadiu avansat pentru ca avansul deținut, respectiv tehnologiile moderne să poată fi lansate pe piață în perioada de ascensiune pe curba de viață a acestora.

Studiile de marketing elaborate indică posibilități de desfacere pentru produse sau tehnologii noi și eficiente, dar în acest domeniu cîștigă cei ce se prezintă pe piață în timp util. S-a dovedit încă o dată că cercetarea din cadrul centrelor universitare, precum și din unitățile încadrate cu cadre pregătite pot obține rezultate eficiente în termen mai scurt decît instituturile mari.

Stimularea cercetării în cadrul institutelor de învățămînt superior care în Japonia a dat rezultate spectaculoase în toate domeniile este o cale directă de utilizare a specialiștilor celor mai calificați și a marelui potențial pe care-l reprezintă studenții. În Japonia dotarea colectivelor și laboratoarelor de cercetare din universități este asigurată de firmele interesate în înnoirea produselor și a tehnologiilor, metoda de stimulare a cercetării ce i-a asigurat trecerea pe primul loc în lume în ce privește gradul de nouitate și de avans tehnologic.

Și în țara noastră s-a dovedit în mai multe cazuri că progresul tehnologic în domeniile de vîrf poate fi realizat de colective din institute de învățămînt superior. (Cazul roboților industriali, a fibrelor optice precum a laserilor etc.). Tipurile de roboți MERO 03-07, din care 03 este dat în folosință, sînt realizate de Institutul Politehnic București; REMT-2 dat în utilizare este realizat de Institutul Politehnic Traian Vuia în colaborare cu Electromotor-Timișoara; seria de roboți RIP, ROBOPAS și REN realizate de Institutul Politehnic Cluj; robotul RIC realizat de Institutul Politehnic Iași sînt tot atîtea exemple care pledează pentru lărgirea posibilităților de dotare cu aparatură și utilaje a microproducției din învățămînt în vederea intensificării cercetării aplicative.

Din studiul de marketing privind tractoarele electronice rezultă posibilitatea realizării unor elemente efectoare și senzori care în afară de utilizarea lor pe piața internă ar putea fi exportate în subsisteme modulare către producătorii de roboți din țările dezvoltate, capacitățile existente putînd fi adaptate la aceste dispozitive fără mari eforturi.

Concluzii

- Mai mult ca oricînd în prezent evaluarea competitivității ofertei de export nu se mai poate face în raport cu parametrii tradiționali ai pieței mondiale intrucît: criza mondială afectează în mod inegal diferitele grupe de mărfuri, diferitele piețe, particularizate prin sisteme naționale proprii de import-export.
- Crește rolul factorului de politică comercială în desfășurarea comerțului internațional prin ascensiunea barierei tarifare și netarifare, sistemelor de promovare (subvenționare) a exportului, creșterea gradului de monopolizare a piețelor.
- Crește enorm riscul „producției între 4 pereți” pentru o piață externă virtuală, neconfirmată de cercetarea de marketing.
- Criteriul îmbunătățirii poziției în diviziunea internațională a muncii trebuie să se reflecte în toate programele de dezvoltare a ramurilor, subramurilor, întreprinderilor ca și în dezvoltarea comerțului invizibil (comerț cu tehnologii, cooperare etc.).
- O dimensiune esențială a competitivității o constituie durata ciclului de idee — produs nou — contract de export; prima condiție pentru scurtarea ei o constituie asigurarea coordonării și răspunderii unitare a activităților de cercetare, dezvoltare, producție și export prin conducerea pe bază de proiect a desfășurării programelor de marketing internațional.
- Schimburile de componente și subansamble au devenit un segment major al pieței în industria constructoare de mașini, caracteristică ce trebuie să se reflecte în modul de organizare și planificare a exporturilor ramurii.
- Cercetarea de birou tehnică și de marketing privind produsele și tehnologiile, practica comerțului internațional presupune existența unor surse de informare la zi, specializate pe grupe de mărfuri.

Ludovic LACHSZ

AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNTREPRINDERI: RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE

BUGETUL DE VENITURI ȘI CHELTUIELI, INSTRUMENT DE SPORIRE A EFICIENȚEI

INSTRUMENT eficient de realizare a cerințelor autogestiei și autofinanțării, bugetul de venituri și cheltuieli are un rol important în atingerea obiectivului de sporire a aportului propriu al întreprinderii în finanțarea activității economice desfășurate, de gospodărire judicioasă, cu eficiență înaltă a fondurilor disponibile, de creștere a contribuției fiecărei unități la dezvoltarea social-economică de ansamblu a țării. Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu „pe baza principiului autogestiei economico-financiare, fiecare întreprindere și unitate economică va trebui să-și întocmească bugetul propriu de venituri și cheltuieli, pornind de la necesitatea asigurării, din activitate proprie, atât a mijloacelor financiare necesare, cât și a creșterii rentabilității, a beneficiului. Aceasta constituie o necesitate obiectivă pentru dezvoltarea continuă a societății și ridicarea bunăstării materiale și spirituale a întregului popor”.

În lumina acestor sarcini de o deosebită însemnătate pentru întreaga economie, și în cadrul întreprinderii de utilaj chimic „Grivița roșie”-București eforturile au fost cu consecvență orientate în direcția realizării integrale și depășirii prevederilor înscrise în bugetul de venituri și cheltuieli pe acest an.

Influențe favorabile prin depășirea planului la producția marfă vândută și încasată

ÎN CADRUL întreprinderii, mare producătoare de utilaje tehnologice cu caracter de unicat, necesare noilor capacități productive din industria chimică, a hârtiei etc., în perioada parcursă din acest an veniturile prevăzute în cadrul bugetului au fost depășite, iar cheltuielile efective s-au situat sub nivelul stabilit.

1 La 31 iulie 1983, în cadrul bugetului de venituri și cheltuieli, la capitolul de Venituri din încasări prin vânzarea producției marfă, realizările față de plan, în procente, s-au situat la nivelul de 103,3 la sută. Realizările s-au datorat în principal depășirii producției marfă planificate pe această perioadă, dar și faptului că s-a insistat în lichidarea stocurilor de la început de perioadă existente în produse și facturi. Rezultatele financiare înregistrate de pe urma producției marfă vândută și încasată au fost superioare celor planificate cu 25,5 procente. Până la data de 31 iulie 1983, cumulată, respectiv pe

șapte luni parcurse din acest an, producția netă a fost realizată în proporție de 108,6 la sută.

2 Din compararea cheltuielilor planificate la cele efective aferente producției marfă vândută și încasată pe aceeași perioadă rezultă că acestea din urmă au fost realizate la un nivel inferior celor normate (de 99,3 la sută).

3 În perioada analizată, au fost înregistrate, totodată, și unele imobilizări de mijloace circulante (numai la materii prime și materiale) în proporție de 25,9 la sută peste normativ. Materialele existente pe stoc, care depășesc nivelul celor planificate se datorează: ● sosirii lor-dezasortate, ● lipsei unor materii prime și materiale din țară și import, ● întârzierilor în asimilarea unor procedee de sudură speciale care se experimentează și se testează de mai mult timp de un institut specializat, dar care însă nu s-au finalizat, ● lipsei unor piese forjate, flanșe și inele necesare unor furnituri speciale.

Întreprinderea „Grivița roșie” are de executat un volum mare de utilaj tehnologic necesar industriei chimice, produse de mare gabarit și complexitate tehnologică. Pe tot parcursul realizării utilajelor unitatea este confruntată cu o serie de greutăți atât în privința găsirii și aplicării operative a celor mai adecvate tehnologii, cât și în ceea ce privește asigurarea ritmicității în aprovizionarea din țară și import cu materialele necesare, precum și cu expedierea produselor agabaritice către beneficiari. Toate aceste greutăți de ordin tehnic și organizatoric conduc la înregistrarea temporară de stocuri supranormative. În general, aceste stocuri, în perioada următoare, sînt preluate în procesul de producție al utilajelor, sau sînt lichidate prin expedierea produselor, facturarea și încasarea lor.

La finele lunii iulie, în evidența unității erau înregistrate stocuri supranormative la principalele elemente ale mijloacelor circulante, pentru care, în proporție de 90 la sută, s-au obținut credite cu dobîndă normală. Volumul acestor credite reprezintă circa 50 la sută din totalul mijloacelor circulante normate, fiind localizate pe elemente astfel: ● credite aferente produselor finite cu ciclul lung de fabricație 14 la sută, ● credite pentru producția neterminată cu ciclul lung de fabricație 50 la sută, ● credite acordate la materii și materiale 15 la sută, ● credite angajate pentru documente în încasare 21 la sută.

Din categoria creditelor cu dobînzii majorate, în unitate se înregistrează, la finele lunii august a.c. credite de valori însemnate, dintre care cele mai importante (circa 70 la sută din totalul creditelor restante) erau generate de neîncasarea unor facturi mai vechi de 30 zile.

În această situație unitatea a luat măsuri de lichidare cât mai urgentă a imobilizărilor, eliminînd o serie de cauze care au condus la apariția lor, dintre care lipsa proceselor verbale de recepție sau lipsa documentației tehnice. Totodată, însă, se cere subliniat faptul că, în realizarea indicatorilor financiari și asigurarea echilibrului financiar, apar, uneori, greutăți în încasarea contravalorii utilajelor livrate, deoarece o serie de mari beneficiari nu au asigurate condițiile de plată a acestora.

4 În ce privește nivelul rentabilității înregistrate în activitatea întreprinderii în această perioadă, se cere subliniat faptul că beneficiul planificat a fost depășit cu 25,5 la sută, iar cel realizat din activitatea de bază cu 25 la sută. Un astfel de rezultat trebuie să fie apreciat pozitiv în condițiile în care realizările la acest indicator au avut la bază fundamentul trainic al eforturilor proprii.

Cum s-a realizat acest lucru? O primă constatare este că îndeplinirea și depășirea producției marfă vândută și încasată care a condus și la modificări în structura acesteia s-a repercutat asupra beneficiului în sens favorabil. Totodată, diminuarea costurilor de producție a influențat beneficiul în sens pozitiv, întrucît cheltuielile producției marfă în costurile totale au fost realizate la un nivel redus față de cele planificate. De asemenea, trebuie arătat că și prețul de producție (în urma modificărilor din structura producției) a influențat în sens pozitiv cea mai mare parte a beneficiului realizat peste plan, fapt ilustrat și de rata înaltă a rentabilității efectiv realizate.

Accelerarea decontărilor, evitarea blocajului în lanț

DIN SUCCINTA analiză prezentată mai sus apare evident că în întreprin-

Florentin VIȘAN

contabil șef al Centralei industriale de utilaj tehnologic, chimic și rafinării

(Continuare în pag. 19)

Preț

CU CIȚIVA ANI în urmă, cu justificată bucurie, am primit măsura înlocuirii în totalitate a malțului pentru bere importat, cu malț produs de către fabricile noastre. Materia primă pentru malț — orzul și orzoaica — este asigurată din țară. Contractarea și livrarea cantităților respective se face prin întreprinderile pentru contractarea, achiziționarea și păstrarea produselor agricole, în baza unor repartiții emise de către forul lor tutelar. Dar, în acest an, deși sîntem în posesia unei repartiții pentru 7 000 tone orz și deși recoltarea s-a încheiat, nu am putut prelua și nici nu vom putea prelua orzul pentru fabricarea malțului. Motivul? Furnizorul indicat în actul de repartiție condiționează livrarea orzului de plata unei diferențe de preț pentru cantitățile livrate în trecut, cum și de plata prețului nou în viitor.

Prin ordinul M.A.I.A. nr. 45 din 25 februarie 1982, emis pe baza prevederilor Decretului Consiliului de Stat nr. 48 din 12 februarie 1982, s-a stabilit prețul de 1859 lei/tona la orzul pentru bere avînd o putere de germinație de peste 95%. Rațiunea stabilirii acestui preț a fost stimularea producătorilor de a obține orz destinat fabricării malțului cu o putere de germinație mai mare. Cu toate acestea, unitățile care livrează orzul la fabricile de bere prețind și pentru orzul care are o putere de germinație sub 95%, tot prețul de 1859 lei/tonă.

Așadar, deși actul normativ de stabilire a prețului dispune limpede, fără nici un echivoc, că numai orzul cu puterea de germinație de 95% se plătește cu prețul de 1859 lei/tonă, unitățile furnizoare nu livrează orzul pentru bere decît cu condiția acceptării de către beneficiarii a prețului de 1859 lei/tonă, cu toate că puterea lui de germinație este cu mult sub 95%.

Recurgerea unităților furnizoare la „represalii” în scopul de a ne constrînge la plata unui preț mai mare mi se pare un procedeu ilegal. Furnizorii au deschis calea unor acțiuni la arbitraj pentru reglementarea plății prețului legal (dacă bineînțeles cel pretins se va dovedi a fi și legal), dar după părerea noastră între unitățile noastre este inadmisibilă condiționarea livrărilor de plata unui anumit preț.

Nicolae PITICARU
Rădăuți

ECOURI

Consumuri

ARTICOLUL intitulat „Reducerea consumurilor materiale pe unitatea de produs”, publicat în „Revista economică” nr. 13, tratează o problemă de importanță deosebită în realizarea sarcinilor stabilite de Congresul al XII-lea și Conferința Națională ale Partidului, precum și a celor rezultate din indicațiile conducerii de partid și de stat, ale tovarășului secretar general Nicolae Ceaușescu cu privire la creșterea eficienței economice. În articol se evidențiază în mod corespunzător răspunderile și măsurile care se impun de la nivelul întreprinderilor pînă la cel al organelor centrale de sinteză.

Acționînd în această direcție, Comitetul de Stat al Planificării și Ministerul Aprovizionării, împreună cu ministerele constructoare de mașini, centrale industriale

și principalele întreprinderi, au organizat analize pentru identificarea posibilităților de reducere a consumurilor, utilizarea de inlocuitori pentru sortimentele de materiale deficitare, reducerea greutateii produselor. Pe această bază au fost actualizate prevederile inițiale din planul pe anul 1983, transmîndu-se titularilor de plan niveluri îmbunătățite la normele de consum, costuri de producție și creșterea productivității muncii.

În vederea asigurării condițiilor pentru realizarea sarcinilor de plan îmbunătățite, în cadrul centralelor industriale și întreprinderilor au fost constituite colective formate din specialiști ai unităților respective și institutelor de cercetare și inginerie tehnologică de profil care stabilesc căile și mijloacele pentru încadrarea în consumurile materiale planificate prin modernizarea tehnologiilor, laminarea și utilizarea produselor metalurgice la toleranțe negative, modernizarea și re-proiectarea produselor cu greutatea mari raportate la parametri tehnico-funcționali.

Totodată, în planul de muncă al Comitetului de Stat al Planificării, al direcțiilor pe domenii de activitate, au fost prevăzute acțiuni pentru urmărirea și sprijinirea măsurilor hotărîte prin întărirea activității de control și analiză în întreprinderi, precum și prin îmbunătățirea activității de planificare în scopul perfecționării structurii producției și exportului, reducerii importurilor prin asimilarea în producția internă a unui volum sporit de materiale, piese și subansamble, asigurării unei aprovizionări ritmice și în specificația necesară programelor de fabricație.

Nicolae MARIN
vicepreședinte al
Comitetului de Stat al
Planificării

Fonduri fixe

REFERINDU-NE la articolul intitulat „Producție maximă prin creșterea indicilor de folosire a fondurilor fixe”, publicat în nr. 13 al „R. E.”, în care se menționează înregistrarea unor nerealizări ale planului de reparații capitale la utilaje din unități ale unor ministere, printre care și ale Ministerului Energiei Electrice, vă facem cunoscute următoarele:

Planurile de reparații capitale ale unităților au fost elaborate în funcție de starea tehnică a utilajelor și de prevederile normativelor tehnice de reparații. Intrucît în cursul anului 1982 a apărut necesitatea execuției unor lucrări de reparații capitale suplimentare atît la agregatele energetice cit și la liniile electrice aeriene, prin Decretul Consiliului de Stat nr. 464/1982 planul inițial a fost suplimentat.

Pentru realizarea lucrărilor, au fost antrenate forțe de muncă importante, atît din unitățile ministerului nostru cit și din cadrul altor ministere printre care unități de construcții-montaj. De menționat că la construcții-montaj au fost introduse și valorile lucrărilor executate la utilajele din categoria a III-a de fonduri fixe, respectiv agregate energetice (cazane, turbine, generatoare), precum și din categoria a IV-a (mori de cărbune, pompe, ventilatoare de aer și gaze), la care s-au executat lucrări de construcții-montaj în cadrul reparațiilor capitale, de către unități cu specific de construcții-montaj. Astfel, în raportările statistice la grupa „construcții”, care

de fapt cuprinde lucrările de construcții-montaj, apare o depășire de 21,8%, în timp ce la „utilaje” apare o nerealizare de 20%, deși lucrările au fost executate, așa cum s-a arătat, și la utilaje.

Nicolae COSTEA
adjunct al ministrului
energiei electrice

★

OBȚINEREA unei producții maxime în unitățile industriei ușoare prin creșterea continuă a gradului de folosire a capacităților de producție a constituit și va constitui și în viitor o preocupare deosebită și permanentă pentru colectivele de muncitori, tehnicieni și ingineri din întreprinderi, centrale industriale și ministere. Analizînd în mod critic situația în acest domeniu în anul 1982, Biroul executiv al consiliului de conducere al ministerului nostru a aprobat un program cuprinzător de măsuri, care să asigure în 1983 o creștere a gradului de folosire a capacităților de producție cu 4,4% pe total minister, ajungînd astfel la un nivel mediu de 93,2%.

În contextul mai bune utilizări a capacităților de producție în anul 1983 s-au stabilit măsuri pentru creșterea gradului de utilizare a fondului de timp disponibil al utilajelor tehnologice care, pe total, va crește de la 88% realizat în 1982 la 91-92%. De asemenea, s-au stabilit măsuri pentru creșterea gradului de folosire a timpului de lucru disponibil la mașinile unelte pentru prelucrarea metalelor din dotarea atelierelor mecanice din cadrul întreprinderilor, care vor contribui într-o măsură mai mare decît în 1982 la îmbunătățirea calității reparațiilor, întreținerea și asigurarea cu piese de schimb a utilajelor tehnologice.

N. PASCALI
director general adjunct
în M.I.U.

Instalații

ÎN LEGATURA cu articolul intitulat „Creșterea factorului de recuperare a frîjului”, publicat în numărul 9 al „R. E.”, vă comunicăm că în vederea extinderii injecției de abur în zăcămint, în planul tehnic de asimilare produse noi al M.I.C.M. pe anul 1983 sînt prevăzute 3 tipuri de generatoare.

În graficul de asimilare pentru perioada 1981-1985, aprobat de conducerile Ministerului Petrolului și Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini, sînt prevăzute a se asimila un număr de 141 poziții de instalații, utilaje, scule și echipamente. O parte din acestea au fost realizate și se lucrează cu ele în schelele petroliere, iar altele sînt în curs de asimilare. Menționăm faptul că graficul de asimilare se îmbunătățește permanent, prin includerea de noi echipamente și utilaje necesare Ministerului Petrolului.

Și în viitor vom acorda o importanță deosebită colaborării cu unitățile Ministerului Petrolului în direcția asigurării de utilaje, instalații și echipamente la nivelul tehnicii mondiale.

Șerban TEODORESCU
director în M.I.C.M.

pagină realizată de
Emil ZAMFIRESCU

Determinarea eficienței economice a cercetării — repere calitative

EVALUAREA eficienței economice a temelor de cercetare științifică (CS) și inginerie tehnologică (IT) reprezintă, precum se știe, o condiție prealabilă a înscrierii acestora în planul de muncă al fiecărui institut. Tocmai prin prisma însemnătății sale, estimarea eforturilor de CS și IT și, mai ales, a efectelor economice rezultate în urma aplicării temelor de cercetare — activitate ce se bazează pe o analiză economică minuțioasă și care se aseamănă, în multe privințe, cu elaborarea unor prognoze economice — trebuie să aibă ca fundament o metodologie judicios elaborată, capabilă să surprindă toate elementele unui atare demers prospectiv. Referindu-se la necesitatea cunoașterii mai aprofundate a eficienței economice a cercetării, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia la Plenara C.N.S.T. din iunie a.c. faptul că: „atunci cind se elaborează o tehnologie, un produs nou, este necesar să avem în vedere și ce materiale vom consuma pentru acest produs, ce energie și ce forță de muncă vom consuma. Cercetarea nu trebuie să-și propună numai de a realiza un produs sau altul, o mașină sau alta, ea trebuie să urmărească și să știe și care vor fi efectele în producție din toate punctele de vedere... Trebuie să analizăm foarte temeinic, cind ne apucăm de reaiizarea unui produs nou, toate implicațiile materiale, economice, umane“.

Cercetarea și producția — o legătură permanentă, eficientă

TRANSPUNEREA în practică a acestei sarcini presupune măsuri concrete atît pe linia organizării mai bune a compartimentelor economice din institute, cît și în ce privește cunoașterea mai aprofundată a conținutului efectelor economice, a modului lor de calcul și de verificare a corectitudinii cu care au fost evaluate și raportate. După cum se știe, calcularea eficienței economice a unei teme de CS și IT revine în sarcina institutului de cercetare, deși beneficiarii (și deci plătitorii) rezultatelor cercetării sînt unitățile productive. Or, datorită acestei distribuții de sarcini, întreprinderile nu participă decît în mică măsură la fundamentarea calculului de eficiență economică a unei tehnologii sau produs nou, deși acestea dețin informații esențiale, practice, pentru o analiză globală de perspectivă. Apar adesea

situații în care unitățile de cercetare științifică întîmpină greutăți în cunoașterea unor date economice concrete necesare pentru efectuarea calculului de eficiență economică. Tocmai pe baza unor asemenea considerente apreciem necesară introducerea ca anexă la contractul de CS și IT a unei cereri-solicitare a întreprinderii beneficiare prin care aceasta să definească principalele efecte economice care trebuie să se obțină după aplicarea rezultatelor cercetării. Pe această cale, compartimentul de analiză economică din fiecare institut ar avea posibilitatea de a elabora un studiu economic mai amănunțit și realist privind eficiența economică a temei respective.

Estimarea efectelor economice ale temelor de CS și IT se confruntă în practica curentă cu cîteva dificultăți care au generat, în unele situații, aprecieri neconcludente asupra dimensiunilor unor efecte economice. Astfel, veridicitatea raportului dintre cheltuiala de CS și IT și sporul de producție marfă poate fi certificată numai prin exprimarea volumului absolut al cheltuielilor de CS și a sporului absolut al producției marfă față de anul anterior.

Verificarea corectitudinii evaluării acestui efect economic (sporul de producție marfă) este posibilă, după opinia noastră, și prin corelarea cu alți indicatori ai ramurii: ● aportul progresului tehnic la creșterea productivității muncii și aportul creșterii productivității muncii la creșterea producției marfă a centralei și a ramurii în ansamblul ei; ● gradul de înnoire a producției, calculat pe baza cunoașterii valorii produselor noi și modernizate rezultate din concepția unităților de CS și IT.

Anumite neclarități care persistă în ce privește cuantificarea acestui efect economic important — sporul producției marfă — sînt determinate și de înțelegerea în două sensuri a acestui efect: fie producție marfă nouă (calculată prin înmulțirea producției fizice cu valoarea unitară), fie spor absolut al producției marfă (calculat ca diferență între valoarea producției marfă nou creată și a celei pe care aceasta a înlocuit-o). De aceea, propunem diferențierea și calcularea acestui efect economic în cele două ipostaze subliniate mai sus.

O altă problemă derivată direct din cele expuse anterior se referă la timpul în care se compară cheltuielile cu efectele economice. În acest sens, trebuie delimitată eficiența economică calculată numai în func-

ție de cheltuielile aferente temelor finalizate într-un anumit an și eficiența economică a cheltuielilor totale anuale ale unei unități de CS și IT. Între cele două categorii de cheltuieli există diferențe mai substanțiale pe o perioadă scurtă (de aceeași natură ca diferențele dintre producția globală și marfă). De asemenea, volumul anual al efectelor diferă în timp, mărimea maximă a acestora obținîndu-se de regulă în al treilea an de la finalizarea temei de cercetare. De aceea, subliniem necesitatea ca termenul de recuperare a cheltuielilor de CS și IT pe seama venitului realizat, după aplicarea rezultatelor, să fie calculat în fiecare an, atît în funcție de cheltuielile aferente numai temelor finalizate cît și în funcție de cheltuielile totale ale institutului în anul respectiv.

Promovarea mai susținută a rezultatelor cercetării în producție

ÎN MOD CURENT se ridică problema acceptării finanțării unei teme de CS și IT în funcție de termenul de recuperare a cheltuielilor suportate de beneficiarul cercetării (întreprindere, centrală, institut central etc.). Care ar trebui să fie durata de recuperare maximă admisă a cheltuielilor de CS și IT astfel încît acest indicator să contribuie la impulsivitatea asimilării progresului tehnic în economie? Desigur, nu este vorba de introducerea unor limite maxime care să înlocuiască o analiză economică temeinică și multilaterală a efectelor economico-sociale ale cercetării, ci de elaborarea și utilizarea unor norme orientative și în acest domeniu.

Elaborarea normelor s-ar putea ghida în funcție de indicatorii cunoscuți în prezent și diferențiați în funcție de scopul principal al cercetării (sporul producției marfă, reducerea costurilor materiale și/sau de muncă vie, reducerea sau evitarea importului etc.). De exemplu, pentru o temă de cercetare care are ca scop asimilarea unui produs nou, termenul de recuperare a cheltuielilor pe baza sporului de venit net este indicat să se situeze sub 2 ani — ținînd seama și de tendințele existente pe plan mondial —, în cazul tehnologiilor noi și modernizate, al căror efect principal constă de obicei în reducerea substanțială a costurilor de producție, termenul de recuperare ar putea fi de la cîteva luni la 2 ani. Concomitent cu accelerarea progresului tehnic, introducerea unor nor-

me orientative în domeniul eficienței economice a cercetării științifice și tehnologice poate să contribuie și la o mai bună selectare a temelor de către beneficiarii contractelor de CS și IT în condițiile caracterului restrictiv al resurselor de finanțare.

Un alt efect economic al cărui conținut este necesar a fi clarificat se referă la contribuția cercetării științifice în ce privește reducerea importurilor. Necesitatea acestei clarificări este de o actualitate deosebită datorită orientării tot mai pronunțate a activității de CS și IT spre acest scop prioritar al economiei naționale în ansamblul ei. Simțim de părere că, principal, trebuie să se facă distincție între reducerea importului și evitarea lui. De aceea, plecăm și în cazul acestui efect economic pentru dublarea lui sub forma reducerii efective a importului și a evitării unor importuri în viitor.

În ambele situații, efectul real pentru economia națională, respectiv câștigul ei real, trebuie să rezulte ca diferență, favorabilă economic, între efortul economic național pe care îl presupune cumpărarea din import a unui utilaj, instalație, tehnologie etc. și efortul total de cercetare și aplicare în producție a produsului asimilat pe bază de concepție proprie. Pentru efectuarea acestor comparații între cele două categorii de eforturi posibile este necesar ca transformarea în lei a prețului extern de cumpărare să se facă la cursuri de schimb stabilite de comun acord cu întreprinderea de comerț exterior importatoare (și nu la cursul de schimb practicat pentru operațiuni necomerciale). Evident că în această analiză, factorul timp joacă un rol decisiv. De aceea, se impune ca termenul de cercetare, proiectare și aplicare a rezultatelor să fie cât mai scurt pentru a atenua avantajele economice rezultate din

cumpărarea imediată din import a unui produs.

O altă problemă cu pondere însemnată în evaluarea eficienței cercetării se referă la delimitarea contribuției activității de CS și IT de cea a personalului din unitățile care aplică în producție rezultatele cercetării. Dacă în cazul reducerii sau eliminării importului precum și al tehnologiilor care diminuează costurile de producție sau de investiții, efectele economice se datorează în întregime activității de concepție, în cazul asimilării unui produs nou, sporul de producție marfă, de venit net, de beneficiu provine atât ca urmare a muncii de concepție cât și a muncii productive a lucrătorilor care execută produsele respective. Delimitarea sporului de beneficiu (sau de venit net total) între activitatea de concepție a produsului și cea de producție propriu-zisă este dificil de realizat dar posibilă pe baza utilizării unor criterii mai mult sau mai puțin convenționale. Un criteriu care ar prezenta interes în acest sens ar fi **utilizarea unei rate a beneficiului din activitatea de cercetare diferită de cea practică în prezent** (pentru temele de cercetare rata rentabilității este de 10%, iar pentru cele de inginerie tehnologică de 6%). Această rată convențională a rentabilității muncii de creație trebuie să țină seama de postulatul esențial al teoriei valorii muncă potrivit căruia în aceeași unitate de timp munca mai calificată creează o valoare mai mare decât munca mai puțin calificată. Rezultă implicit că rata rentabilității din cercetare stabilită în mod convențional s-ar situa peste rata rentabilității din industria care aplică rezultatele cercetării (asimilează fabricația produsului). Pe baza acestei rate se poate calcula, o singură dată, care ar fi partea din bene-

ficiul creat în activitatea productivă care se datorează muncii de creație. Desigur că aprofundarea criteriilor posibile ale acestei delimitări poate aduce soluții mai bune pentru cuantificarea aportului real al cercetării științifice și tehnologice la creșterea economică.

De o importanță cu totul deosebită ne apare și cunoașterea efectelor economice efective realizate de beneficiarii contractelor de CS și IT sau a efectelor economice care se vor obține în mod cert în perioada imediat următoare. Pentru realizarea acestui scop, o importanță specială credem că trebuie acordată utilizării mai largi a unui instrument de lucru existent în prezent — **dosarul de valorificare**. Introducerea pentru toate temele de CS și IT finalizate, indiferent de sursă din care acestea sînt finanțate, a unei metodologii unice de întocmire și avizare a dosarului de valorificare (care conține și documente ale beneficiarului cu privire la efectele economice obținute sau cele viitoare) are rolul de a reactualiza calculul eficienței economice potențiale (efectuat în momentul semnării contractului de CS și IT) la momentul finalizării și aplicării efective a rezultatelor cercetărilor. Prin certificarea scrisă a efectelor economice obținute la utilizatori, eficiența economică a cercetării poate fi calculată pe baze mult mai precise, existente în momentul aplicării cercetării, metodă care, alături de celelalte posibile perfecționări la care ne-am referit ar putea contribui la orientarea mai eficientă a procesului de promovare a progresului tehnic atât la nivelul unităților de cercetare cât și al celor de producție.

Sorin STAN

Institutul central pentru construcții de mașini

Tipizarea proceselor tehnologice

(Urmare din pag. 7)

dublare nejustificată atât din punct de vedere tehnic cât și economic a tehnologiilor, tipurilor de instalații și executanților.

Eficiența economică a tipizării

LITERATURA de specialitate recomandă o serie de relații de calcul privind eficiența economică a tipizării**) care, de regulă, impun colectarea și prelucrarea unui număr mare de date din sfera fabricației și exploatarei (utilizării) obiectelor, produselor și bunurilor de larg consum. Dificultățile obținerii acestora determină ca în multe cazuri să se renunțe la calculele laborioase, preferindu-se date experimentale culese din practică, care pot contribui la creșterea interesului pentru acțiunile de tipizare al cercetătorilor și proiectanților. Prezentăm unele dintre acestea.

**) I. Hera-Bucur. Tipizarea în construcția de mașini, p. 172-193, Ed. Tehnică, București, 1980.

O cercetare privind influența progresului tehnic asupra reducerii cheltuielilor materiale, recent încheiată la Institutul de economie socialistă, în cadrul căreia au fost examinate și aspecte legate de stabilirea proceselor tehnologice eficiente cu exemple din domeniul transformatoarelor electrice executate la întreprinderile din țară, și al altor instalații, arată că selectarea, tipizarea și aplicarea proceselor tehnologice tip, optime, în strînsă corelare cu tipizarea constructivă a produselor finale și componentelor acestora poate să conducă, în cazul studiat, la reducerea costului produsului de circa trei ori cu menținerea nivelului cerut al calității, ca urmare a creșterii productivității muncii cu aproape 250%, reducerii consumului de energie electrică — prin diminuarea pierderilor suplimentare din bobinajele de joasă tensiune — cu peste 15%, eliminării consumului unor materiale neferoase deficitare ș.a.

Cifrele furnizate de publicațiile de standardizare și unificare ale organizațiilor internaționale de profil, precum și cele publicate în lucrări editate într-o serie de țări permit a constata că implementarea fiecărui nou standard de proces, produs sau componentă structurală generează în medie o economie de 70 000 de dolari. Conform unor anchete întreprinse la Institutul

american de standardizare la un mare număr de companii industriale, fiecare dolar cheltuit în sfera tipizării și standardizării producției aduce un beneficiu net de cel puțin 60 de dolari, iar în comerț beneficiile rezultate ca urmare a standardizării producției au reprezentat în perioada analizată 0,3 pînă la 5% din volumul total al vânzărilor. Este interesant de remarcat faptul că volumul lucrărilor de standardizare, tipizare și unificare la o serie de firme mari reprezintă în prezent 25-30% din volumul total al activității de cercetare și inginerie tehnologică.

Datele statistice din U.R.S.S. arată că la fiecare rublă cheltuită pentru lucrări de unificare-tipizare rezultă un beneficiu de cel puțin 15 ruble. Tot mai astfel de considerente fac ca în Suedia și în alte țări firmele să aloce anual compartimentelor de standardizare circa 1% din mijloacele circulante.

Așadar, datele rezultate din practica noastră și cea mondială conduc la concluzia că activitatea de tipizare și standardizare a proceselor, produselor, componentelor etc. generează economii importante în cazul cînd principiile tipizării și standardizării sînt aplicate corect, iar standardele, normele și studiile de tipizare sînt luate ca bază în promovarea specializării și cooperării întreprinderilor industriale.

Crearea sistemului informațional unitar pentru aprovizionarea populației

CONTRACTAREA, livrarea și repartișarea fondului de mărfuri desemnat aprovizionării populației, pe sectoare comerciale și în profil teritorial, prin utilizarea prelucrării automate a datelor cu ajutorul calculatorului electronic, are ca obiectiv organizarea unui sistem funcțional și eficient de conducere operativă a activității comerciale, în condițiile raționalizării și simplificării sistemului actual de evidență primară în ramura circulației mărfurilor. Pentru îmbunătățirea circulației informațiilor între producătorii de bunuri de consum și comerțul interior se impune a se acționa în continuare pentru organizarea științifică a fluxului de informații la nivelul întreprinderilor comerciale și marilor magazine (magazine universale și generale, B.I.G.-uri și magazine specializate) și asigurarea bazei materiale de culegere, prelucrare, stocare și transmitere a informațiilor în timp util. Pentru întreprinderile comerciale cu ridicata ar urma să fie stabilite și perfecționate soluțiile de prelucrare automată a datelor, în condițiile transmiterii unitare pentru industrie și comerț a informațiilor din documentele primare, asigurându-se prelucrarea complexă și operativă a acestora, pentru a fi folosite eficient în activitatea de planificare a producției și livrării de mărfuri destinate aprovizionării populației.

În acest context, se impun măsuri de mecanizare pe etape a operațiilor de mare volum legate de întocmirea, evidența și calculul documentelor primare privind livrările de mărfuri, recepția, păstrarea și desfacerea bunurilor de consum prin rețeaua comerțului socialist, asigurându-se astfel informațiile necesare pentru perfecționarea activității de planificare economico-financiară, în concordanță cu cerințele noului mecanism economico-financiar.

Pe această bază, ar urma să se aplice potrivit specificului fiecărui sector de activitate (alimentar, textile-încălțăminte, metalo-chimice) sisteme informatice diferențiate pentru comerțul cu amănuntul și ridicata. Organizarea, aplicarea și, mai ales, folosirea eficientă a acestui sistem, denumit în practica curentă S.I.A.P. (sistemul informatic pentru aprovizionarea populației), necesită crearea unor premise de bază, dintre care enumerăm :

1. Fundamentarea planurilor de producție ale întreprinderilor producătoare, respectiv a livrărilor pentru fondul pieței, atât pe total, cât și în structură, pe

baza contractelor economice încheiate cu organele comerțului de stat și cooperative.

2. Stabilirea necesarelor de aprovizionare pe baza unor norme raționale de consum, științific fundamentate, în concordanță cu structura socio-economică a populației și factorii care influențează cererea de mărfuri, precum și cu posibilitățile concrete de care dispune economia națională, asigurându-se, în toate cazurile, îmbunătățirea continuă a calității produselor. Pentru mărfurile de textile-încălțăminte, de exemplu, avem în vedere rezistența și sporirea valorii de întrebuințare, acestea constituind calea cea mai eficientă de valorificare superioară a materiilor prime.

3. Elaborarea nomenclatoarelor de mărfuri pe sectoare comerciale și familii de produse, iar în cadrul acestora detalierea listei produselor pe grupe și subgrupe de mărfuri, articole, sortimente de modele și culori, prețuri etc.

4. Stabilirea nomenclatoarelor de mărfuri trebuie să fie însoțită de codificarea detaliată a fiecărui sortiment, simbolurile respective urmând a fi unitare atât pentru comerț, cât și pentru industrie.

Realizarea sistemului informatic pentru aprovizionarea populației necesită elaborarea unui sistem informațional unitar pentru comerț și industrie (clasificare și codificare a mărfurilor pe sectoare comerciale : alimentar, textile-încălțăminte, metalo-chimice) și grupe de mărfuri, ținând seama de complexitatea sortimentală (destinația produselor în raport cu structura socio-economică a populației, nivelul prețurilor, mărimi, culori, talii, desene, contexturi etc.), precum și de unele cerințe actuale legate de valorificarea superioară a materiilor prime, care să permită luarea unor măsuri pentru îmbunătățirea planificării producției și structurii fondului de mărfuri destinat aprovizionării populației. Cu cât nomenclatoarele de mărfuri vor fi mai adâncite cu atât se vor crea și condiții mai bune pentru simplificarea codificării produselor, în vederea înlăturării unor coduri complexe, formate din peste 10 cifre, care, de regulă, îngreunează întocmirea operativă a documentelor primare de evidență, prelucrarea mecanizată a datelor și transmiterea informațiilor pentru luarea deciziilor ce se impun la nivelul diferitelor verigi.

În acest context, se impune elaborarea de către organele comerțului interior în colaborare cu industria a unor

nomenclatoare de mărfuri diferențiate, de exemplu pentru sectorul de textile-încălțăminte, pe sezoane de consum (primăvară-vară, toamnă-iarnă), în concordanță cu sistemul de contractare, specificul de consum, complexitatea sortimentală, sezonabilitatea producției și a consumului.

Nomenclatoarele de mărfuri pe sectoare comerciale, stabilite sub forma unor liste de mărfuri și coduri, ar urma să stea la baza întocmirii necesarelor de aprovizionare, contractarea produselor cu industria și urmărirea livrărilor, respectiv să acționeze în toate etapele de întocmire și desfășurare a planurilor de producție și aprovizionare a populației.

5. Nomenclatoarele de mărfuri, astfel elaborate, trebuie să fie unitare atât pentru comerțul cu amănuntul, cât și pentru comerțul cu ridicata, independent de sistemul comercial în subordinea căruia se află rețeaua comercială, asigurându-se determinarea și prelucrarea datelor cu ajutorul calculatorului electronic a elementelor de bază care compun structura circulației mărfurilor : livrările (întrările) de mărfuri, stocurile existente la începutul și finele fiecărei perioade, precum și desfacerile de mărfuri (cu amănuntul și ridicata), în raport cu necesitățile și specificul fiecărei verigi comerciale.

Este cunoscut faptul că, în prezent, evidența mișcării mărfurilor în rețeaua comercială cu amănuntul se ține global valoric ; or, în condițiile aplicării calculatorului electronic și a nomenclatoarelor de mărfuri mai sus-amintite, este posibilă obținerea unei evidențe atât cantitative cât și valorice, la nivel de articol și sortimente. Această lacună a sistemului nostru de evidență din comerțul cu amănuntul își pune amprenta asupra operativității deciziilor comerciale, calității serviciului comercial.

6. Crearea condițiilor pentru a asigura simultan evidența cantitativă și valorică a vânzărilor de mărfuri în rețeaua comercială cu amănuntul necesită, în perspectivă, dotarea magazinelor cu case de marcat electronice, „terminale“, conectate la calculatorul electronic al întreprinderii comerciale cu amănuntul. Din această cauză, în condițiile asigurării datelor de evidență livrărilor de mărfuri și a stocurilor din rețeaua comercială cu amănuntul prin folosirea calculatorului electronic, opinăm pentru stabilirea desfacerilor cantitative și valorice la nivel de articol și sortiment, în rețeaua comercială cu amănuntul, prin determinarea acestora

pe baza aplicării principiului balanței de plan: desfacerile de mărfuri = stocul de mărfuri inițial + intrările de mărfuri — (minus) stocul de mărfuri final.

Într-o primă etapă este necesară dotarea cu case de marcat electronice terminale a marilor magazine și unități specializate, asigurându-se astfel studierea aprofundată a cererii populației și influențarea corespunzătoare a industriei, în special la produsele noi, inclusiv cele de calitate superioară, lux și extra, precum și contractarea și transportul acestor mărfuri direct de la industrie la magazin în proporție de 75—80 la sută din volumul livrărilor.

Obținerea unor informații cât mai detaliate pe articole și sortimente privind vânzările de mărfuri din materii prime noi, indigene (ca de exemplu, in, cînepă și altele) are o deosebită importanță în orientarea producției și îmbunătățirea proceselor tehnologice privind prelucrarea acestora. În acest scop, se impune testarea în rețeaua comercială a cererii la aceste produse, iar pe baza concluziilor obținute, comerțul să facă propuneri industriei ușoare pentru îmbunătățirea calității, a finisajului, diversificarea sortimentală, creșterea valorii estetice, de prezentare și de întrebuințare a produselor, în concor-

danță cu cerințele de aprovizionare ale populației.

7. Aplicarea preiucării automate a datelor implică folosirea unui sistem de contractare cu industria și furnizorii, bine pus la punct, atât sub aspectul pregătirii fabricației, aprovizionării din timp a industriei cu materii prime și auxiliare necesare, cât și într-o structură sortimentală bogată, pe baza utilizării optime a capacităților. De exemplu, în sectorul de textile-încălțăminte contractarea centralizată să fie eşalonată diferențiat pe familii și grupe de mărfuri, complexitate sortimentală, specificul modei etc., astfel ca produsele pentru sezonul de primăvară-vară să poată fi puse în vânzare prin magazine, începînd cu 1 aprilie, iar cele de toamnă-iarnă cu 1 septembrie, ale fiecărui an.

De asemenea, se impune zonarea desfacerii producției fabricilor pe beneficiarii fondului pieței și asigurarea încheierii de contracte pe termen lung, în conformitate cu cerințele aplicării principiilor autogestunii, autoconducerii și autoaprovizionării teritoriale.

În vederea generalizării la nivel central a unui sistem informatic privind aprovizionarea populației — unitar pentru industrie și comerț — este necesar ca Ministerul Comerțului Interior

în colaborare cu ministerele producătoare, precum și cu alți factori interesați să întocmească nomenclatoare de mărfuri pe sectoare comerciale (alimentar, textile-încălțăminte, metalo-chimice) relativ restrînse (cca. 150—200 de produse și articole) pentru care să se stabilească sarcini de livrări pentru fondul pieței prin planul de stat pe anul 1984. Se impune cu acuitate ca aceste nomenclatoare să cuprindă în mod obligatoriu familiile și grupele de produse specifice fiecărui sector, într-o asemenea structură care să permită îmbinarea armonioasă a orientărilor industriei de valorificare superioară a materiilor prime, reducerea consumurilor materiale și energetice de combustibil etc. cu criteriile de fundamentare științifică a necesarelor de consum, potrivit nevoilor de aprovizionare a populației.

Aplicarea consecventă a principiilor de mai sus urmărește ca scop final crearea unor condiții mai bune de contractare și livrare a mărfurilor pentru fondul pieței, corelat cu volumul și structura stocurilor existente în rețeaua comercială cu amănuntul și ridicata — elemente și informații furnizate tot cu ajutorul tehnicilor electronice de calcul.

dr. Gheorghe ALFIRI

Bugetul de venituri și cheltuieli

(Urmare din pag. 14)

dere există în continuare rezerve de sporire a veniturilor și de reducere a cheltuielilor, că sînt condiții ca printr-o mobilizare sporită a tuturor factorilor implicați să se realizeze și să se depășească prevederile bugetului de venituri și cheltuieli pe întreg anul 1983. Pentru aceasta, în continuare se cer depuse eforturi sporite care să vizeze:

● **continua diminuare a costurilor materiale** prin revederea și stabilirea de noi norme și normative, în funcție de experiența și realizările din semestrul I 1983 care va conduce la diminuarea costurilor directe — pentru noile comenzi lansate în fabricație — încă din faza de execuție a tehnologiilor de fabricație. Se are în vedere totodată analiza critică a costurilor realizate la toate comenzile de producție — și nu numai la cele cu pondere — în vederea depistării și regularizării operative a oricăror costuri peste cele normale prin tehnologiile de fabricație.

● **Accelerarea operațiunilor de expediere, facturare și încasare** atât a produselor destinate consumului intern cât și a celor destinate beneficiarilor

externi. Dar, în această problemă, întreprinderea de utilaj chimic „Grivița roșie“, producătoare de utilaje agabaritice, întîmpină de multă vreme greutăți mari deoarece transportul utilajelor cade în sarcina beneficiarilor, care nu întotdeauna sînt prompti în a se prezenta cu mijloace de transport adecvate. Din această cauză, se blochează spații de producție, nu se poate trece la faza de valorificare a producției, se creează lipsă de bani la producător etc. Situația s-a îngreunat în mod deosebit după preluarea mijloacelor de transport din parcul propriu al întreprinderii de către unități de transport concomitent cu suportarea unor costuri exagerat de sporite față de situația cînd acestea erau la dispoziția întreprinderii. De aceea, apreciem utilă o analiză asupra consecințelor acestei situații, în vederea degrevării costurilor materiale de contravaloarea exagerată a transporturilor și, în același timp, analiză care să determine accelerarea operațiunilor de livrare a produselor.

● Trebuie, după părerea noastră, să se găsească modalități legale și operative pentru evitarea blocajelor în

lanț, mai ales că în condițiile noului sistem de acordare a retribuției, unul din indicatorii ce condiționează nivelul producției la retribuție este producția marfă vîndută și încasată. Problema se cere rapid soluționată dat fiind și faptul că în prezent, în acțiunea de încasare a contravalorii produselor livrate, unitatea acordă mult timp contactelor cu ministerele, centralele și unitățile beneficiare pentru a primi informații asupra posibilităților de plată, în loc ca preocuparea principală să fie îndreptată spre probleme majore ale activității de producție.

● Avînd în vedere greutățile întîmpinate în asigurarea aprovizionării tehnico-materiale în sortotipodimensiunile și la termenele necesare activității de producție, pentru reducerea costurilor materiale și evitarea imobilizărilor propunem:

— revederea STAS-urilor existente (mult prea puține) pentru ca furnizorii să poată asigura livrarea de table, țevi și alte laminate la dimensiunile necesare procesului de producție, evitîndu-se apariția de resturi de valori mari și cu greu reutilizabile.

— la apariția dezsortărilor de materii prime și materiale, materialele totuși asigurate să fie menținute în bazele M.A.G.F. sau cele specializate pînă la asortare, deoarece sistemul de creditare și nivelul dobînzilor bancare este mai acceptabil.

RESTRUCTURĂRI CONCEPTUALE ȘI METODOLOGICE ÎN DOMENIUL OPTIMIZĂRII CREȘTERII ECONOMICE (1)

PENTRU ROMANIA SOCIALISTĂ, una dintre caracteristicile fundamentale ale actualei etape o constituie, așa cum se subliniază în documentele Conferinței Naționale a partidului din decembrie 1982, „**treccrea la dezvoltarea intensivă a economiei și realizarea unei calități superioare, creșterea productivității muncii și a eficienței economice**”¹⁾. În repetate rânduri, tovarășul Nicolae Ceaușescu a insistat asupra faptului că intrarea țării noastre în categoria statelor cu un nivel mediu de dezvoltare este condiționată în mod esențial de o schimbare calitativă în procesul creșterii economice, prin trecerea de la tipul de creștere extensiv la cel intensiv. În concordanță cu această cerință de însemnătate cardinală pentru progresul societății noastre, sub conducerea partidului se înfăptuiește un amplu și complex program de perfecționare a mecanismului economico-financiar, fiind aplicate treptat, dar într-o concepție unitară, pe termen lung, acele măsuri care sînt menite să asigure orientarea fermă a economiei naționale pe coordonatele creșterii de tip intensiv. În aceste condiții, se poate afirma că dirijarea și dozarea procesului de creștere economică în vederea realizării celei mai favorabile variante de combinare a factorilor intensivi și extensivi, pe fondul consolidării echilibrului economic general și al asigurării unei dinamici ascendente a venitului național și a nivelului de trai, alcătuiesc conținutul principal al optimizării creșterii economice în etapa actuală.

Tranziția de la extensiv la intensiv²⁾ implică, de fapt, nu numai o adaptare a formelor și metodelor de conducere, organizare și planificare la cerințele noului tip de creștere, ci și o regîndire a principiilor și criteriilor utilizate pentru optimizarea creșterii economice, ceea ce presupune schimbări profunde, atât în domeniul teoriei, cît și al practicii economice. A devenit evident că optimizarea, în sensul arătat mai sus, nu poate fi realizată de pe pozițiile vechii concepții și cu ajutorul vechilor instrumente și că știința economică trebuie să dea explicații și soluții noi, adecvate, complexității problemelor ce se cer rezolvate în conducerea planificată a economiei naționale. Teoria economică va trebui să se adapteze și să răspundă comenzii sociale ce-i este adresată, oferind astfel suportul conceptual și metodologic necesar pentru ca problemele practicii să poată fi abordate unitar, în condiții de maximă raționalitate. Din acest punct de vedere, analiza modului în care trecerea de la extensiv la intensiv se reflectă asupra concepției de optimizare a creșterii economice depășește sfera interesului pur teoretic, acest aspect fiind strîns legat de însăși manifestarea caracterului operațional al științei economice a socialismului.

Studiul de față își propune să fixeze cîteva repere principale de delimitare și apreciere comparativă a concepțiilor puse la baza procesului de optimizare a creșterii economice în condițiile stadiului extensiv și, respectiv, ale celui intensiv — deci în două etape cu un conținut și un loc istoric diferite în dezvoltarea economiei socialiste —, cu referire directă la elementele calitative de fundamentare a modelelor previzionale utilizate în acest scop. Tratarea acestei problematice se raportează, concomitent, la cerințele abordării logice și ale abordării istorice, întrucît sînt luate în considerare atît resorturile interne ale maturizării teoriei economice a socialismului, cît și condițiile concret-istorice de aplicare a ei, în țara noastră, în cele

două stadii (extensiv și intensiv), cu mențiunea că ceea ce se afirmă cu privire la concepția de optimizare asociată celui din urmă stadiu are valabilitate și pentru perioada de tranziție care îi precede.

Odată cu trecerea la socialism, optimizarea creșterii economice devine o tendință logică, generată de faptul că, neavînd la bază interese antagoniste, contradicțiile economice pot fi rezolvate în mod conștient, ceea ce constituie forța motrice a progresului economico-social multilateral, ducînd la îmbunătățirea continuă a performanțelor în funcționarea sistemului economiei naționale. Societatea socialistă își propune și înfăptuiește în mod planificat optimizarea creșterii economice, fundamentîndu-și această acțiune, din punct de vedere conceptual și metodologic, pe tezele teoriei socialiste a creșterii economice, parte integrantă a economiei politice a socialismului. În procesul de optimizare, teoria socialistă a creșterii economice își manifestă caracterul declarat operațional, furnizînd conceptele și instrumentele cu ajutorul cărora devine posibilă orientarea și organizarea conducerii planificate a economiei naționale în concordanță cu cerințele optimizării.

Posibilitățile societății socialiste de a asigura optimizarea creșterii economice evoluează odată cu adîncirea cunoașterii legilor economice ale socialismului și cu perfecționarea mecanismului de funcționare a economiei, cu accentuarea caracterului conștient, planificat al optimizării, prin dirijarea acestui proces în concordanță cu interesele generale ale societății, în condițiile concrete ale fiecărei etape.

Optimizarea nu este doar o problemă a planificării, deși capacitatea de a o înfăptui, ca și modul în care ea se realizează sînt elemente de apreciere a viabilității și funcționalității sistemului de planificare existent în economie. Ea este, în primul rînd, un act de politică economică, deoarece presupune opțiuni fundamentate pe criterii care exprimă interesele generale, curente, dar mai ales de perspectivă, ale națiunii. Însăși stabilirea criteriilor de optimizare, a obiectivelor și a restricțiilor din modelele macroeconomice de optimizare, precum și a domeniilor de admisibilitate a soluțiilor rezultate din rezolvarea lor sînt probleme ce țin de politică economică, fiind deci de competența factorilor cu cea mai înaltă autoritate și responsabilitate în cadrul societății.

Conținutul optimizării și modul ei de înfăptuire diferă în funcție de o serie de elemente și, în primul rînd, în funcție de tipul creșterii economice. Ca urmare, o premisă esențială a oricărui program concret de optimizare este opțiunea pentru un anumit tip de creștere economică (extensiv sau intensiv), corespunzător stadiului de dezvoltare atins și cerințelor de perspectivă ale progresului economico-social.

Teoretic, în condițiile stadiului extensiv poate fi considerată optimă acea creștere economică prin care se asigură maximizarea indicatorilor rezultativi globali respectiv a produsului social, a venitului național, a fondului total de consum etc. În acest caz, se pornește de la ipoteza caracterului nerestricțiv al resurselor în condițiile etapei date (pe durata acesteia), ceea ce determină, în general, lipsa din modelele de optimizare a unor restricții cu privire la eficiența utilizării resurselor. Totodată, în ipoteza enunțată, resursele nu sînt diferențiate din punct de vedere al comportamentului lor, nefiind luat în considerare caracterul lor regenerabil (inclusiv greu regenerabil) sau neregenerabil.

Factorii creșterii economice reprezentați în modelele de optimizare de acest tip sînt, în primul rînd, cei cantitativi (volumul muncii productive, volumul fondurilor fixe, volumul investițiilor etc.), nefiind — în general — reflectată distinct in-

¹⁾ Nicolae Ceaușescu — „Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, 16—18 decembrie 1982”, Editura Politică, București, 1982.

²⁾ C. Popescu, H. Dragomirescu — „Considerații privind factorii și tipurile creșterii economice în socialism”, în „Revista economică” nr. 34, 1979.

fluentele progresului tehnic. În ceea ce privește echilibrul economic general, deși acesta este recunoscut ca o componentă și, în același timp, ca o condiție a optimului, el este privit independent de nivelul de eficiență la care se realizează, apărând deci ca admisibil un echilibru stabilit la un alt nivel de eficiență decât cel maxim-possibil în etapa respectivă. Totodată, pentru echilibrul general la nivelul economiei naționale nu sînt definite explicit condițiile de realizare a lui prin corelarea și conjugarea echilibrelor parțiale, formate la nivelul subsistemelor economice. Potrivit acestei concepții s-a putut considera în mod eronat, că cerința desfășurării unei activități rentabile, respectiv a recuperării cheltuielilor de producție din venituri și a obținerii unui venit net maxim-possibil, este valabilă numai la nivelul economiei naționale, dar nu și al fiecărei unități productive în parte, în cazul acestora din urmă apărînd ca admisibile „pierderile planificate”, care erau apreciate — în spiritul unei orientări teoretice și practice deformate cu privire la eficiență și rentabilitate în condițiile socialismului — drept elemente ale superiorității modului de producție socialist față de cel capitalist.

Mecanismul de funcționare a economiei în condițiile stadiului extensiv se structurează în concordanță cu concepția descrisă sintetic mai sus, transpunerea ei în practică realizîndu-se prin mobilizarea prioritară a laturilor cantitative ale creșterii economice și — de asemenea — prin aprecierea rezultatelor acesteia după criteriul de natură cantitativă. Practic, în condițiile unui asemenea mecanism economic, analiza îndeplinirii planului se făcea, în primul rînd, în funcție de realizările la producția globală, orice depășire a planului fiind considerată, în mod aprioric, ca utilă societății, iar cheltuielile de muncă apăreau, astfel, în întregime, ca „socialmente necesare”, piața fiind orientată către producător, și nu către consumator. Este meritul incontestabil al tovarășului Nicolae Ceaușescu de a fi militat cu fermitate, încă de la Congresul al IX-lea și de la Conferința Națională din 1967 ale partidului, pentru reconsiderarea tezelor necorespunzătoare cu privire la eficiența economică în socialism, pentru eliminarea lor din teoria și practica economică și pentru așezarea întregii activități pe principiul rentabilității, principiu plasat astăzi la baza măsurilor de perfecționare a mecanismului economic-financiar.

Modificarea concepției despre optimizarea creșterii economice a fost cerută de însăși practica economică, atunci cînd devenise evident că trecerea obiectiv necesară la tipul intensiv de creștere presupune o modalitate nouă, calitativ superioară de a conduce, organiza și planifica activitatea economică, un nou mecanism de funcționare a economiei naționale. În plan categorial, o semnificație de primă importanță prezintă — din acest punct de vedere — formularea explicită a conexiunii de esență între optim și eficiență, prin asocierea creșterii economice optime cu mobilizarea maximă — în condițiile concrete ale etapei date — a factorilor intensivi, de eficiență și competitivitate, potențată de influența progresului științifico-tehnic și a noului mecanism de funcționare a economiei. În acest context, capătă o recunoaștere tot mai largă faptul că trecerea de la extensiv la intensiv poate și trebuie să însemne fructificarea superioară a posibilităților de optimizare a creșterii economice pe care le oferă relațiile socialiste de producție, ținînd seama că superioritatea acestor relații constă, în ultimă instanță, tocmai în capacitatea lor de a crea cadrul cel mai favorabil pentru acțiunea factorilor calitativi, de eficiență și competitivitate, în toate domeniile de activitate.

Pornind de la aceste considerente generale, în continuare sînt prezentate sintetic principalele mutații de ordin conceptual și metodologic referitoare la optimizarea creșterii economice în stadiul intensiv, comparativ cu cel extensiv.

1. O primă schimbare de coordonate constă în recunoașterea caracterului sistemic al optimului și al procesului de optimizare. Se disting, astfel, componentele funcționale ale optimului, și anume echilibrul general dinamic al economiei naționale, eficiența maxim-possibilă în atragerea și utilizarea resurselor umane, materiale și financiare, satisfacerea maxim-possibilă a finalității social-umane a creșterii economice, precum și componentele structurale ale acestuia, respectiv optimul general și optimurile parțiale (sectoriale, teritoriale și microeconomice), apărînd implicit problema compatibilizării și cuplării acestor componente. Abordarea optimului în viziunea sistemică schițată mai sus determină formularea problemei de

optimizare ca o problemă de planificare la mai multe niveluri, fiecărui subsistem al economiei naționale revenindu-i funcții specifice în realizarea optimizării. Existența de criterii specifice de optimizare la nivelul subsistemelor economice solicită ca, în condițiile subordonării și ale corelării optimurilor parțiale față de cel general, fiecare subsistem să dispună de autonomie necesară pentru a-și îndeplini funcțiile în procesul de optimizare a propriei activități, în condițiile funcționării optime a sistemului ierarhic superior, din care face parte. Din punctul de vedere al mecanismului conducerii și organizării, devine astfel actuală perfecționarea modului de distribuire a competențelor de decizie și acțiune pe tipuri de subsisteme și pe niveluri ierarhice. În contextul unei asemenea abordări, factorii intensivi nu reprezintă o abstracție sesizabilă numai la nivelul economiei naționale, ci ei se regăsesc și acționează în forme specifice în cadrul tuturor subdiviziunilor acesteia, ceea ce impune găsirea celor mai adecvate soluții de mobilizare locală, descentralizată, a acestor factori, astfel încît — apreciată la nivelul economiei naționale — acțiunea lor să se concretizeze într-o corelație cît mai favorabilă între eforturi și efecte. Tot în contextul viziunii sistemice asupra optimului se înscrie și considerarea echilibrului economic general ca rezultată a conjugării echilibrelor parțiale. Echilibrul constituie o condiție și, totodată, o componentă fundamentală a optimului și, ca urmare, fiecare formă structurală de optim (macroeconomic, sectorial, teritorial, microeconomic) include o componentă referitoare la condițiile de echilibru corespunzătoare formei respective. Aceste corelații se realizează, la nivelul fiecărui subsistem al economiei naționale, prin coexistența și corelarea dinamică a formelor funcționale elementare de manifestare a echilibrului, cu care se operează curent în teoria și practica economică, și anume: echilibrul material, valoric (financiar, monetar și valutar) și al forței de muncă.

O concepție realistă asupra optimizării trebuie să aibă la bază recunoașterea faptului că, în raportul dialectic dintre echilibru și dezechilibru, trebuie să se asigure predominanța, în timp, a tendinței de echilibru, fără însă a o putea ignora sau subestima pe cea de dezechilibru, obiectivă în aceeași măsură ca și cea dintîi. Unii economiști consideră că, în anumite situații, pot fi admise anumite dezechilibre parțiale și temporare, dacă ele asigură reechilibrarea pe termen lung a ansamblului economiei naționale³⁾. Predominanța echilibrului economic general și dinamic poate fi asigurată în mod conștient, prin prevederea acțiunii factorilor potențiali de dezechilibrare, prin consolidarea capacității de a preîntîmpina și de a ține sub control apariția, respectiv evoluția dezechilibrelor, avînd în vedere că, odată declanșate, acestea au tendința de a se autoîntreține și de a se extinde, prin efecte de antrenare, asupra echilibrelor adiacente, destabilizîndu-le. Cu cît această tendință nefavorabilă se manifestă în realitate la o scară mai mare, cu atît echilibrul general al creșterii economice este mai puternic afectat, iar consumul suplimentar de resurse și intervalul de timp necesare pentru restabilirea unor corelații normale sînt, de asemenea, mai mari.

Pe coordonatele aceleiași viziuni sistemice asupra optimului se înscrie și ideea primatului întregului asupra părții, ceea ce înseamnă că alocarea resurselor și aprecierea eficienței la nivelul fiecărei unități sau ramuri (subramuri) a economiei naționale trebuie să se facă în raport cu interesele generale ale societății. Pentru ca raportul de interese dintre sistemul economiei naționale și subsistemele componente să fie necontradictoriu, optimului general i se subordonează optimurile parțiale relative, determinate în funcție de modul concret de alocare a resurselor la scară macroeconomică; judecate separat, numai în raport cu criteriile specifice de optimizare ale unuia sau altuia dintre subsistemele economiei, optimurile parțiale relative apar ca soluții suboptimale; dar, întrucît optimizarea se realizează pe baza unui sistem de criterii care exprimă — așa cum este firesc și obiectiv necesar într-o economie socialistă — interesele generale ale întregii societăți, la nivelul economiei naționale se va obține corelația cea mai favorabilă între eforturi și efecte, ceea ce se va reflecta pozitiv asupra tuturor subdiviziunilor economiei naționale, fără a se încălca, dar și fără a se absolutiza interesele vreuneia dintre ele.

³⁾ De exemplu, concepția despre factorii de compensare ai creșterii economice, expusă de prof. Emilian Dobrescu în lucrarea „Optimizarea economiei socialiste”, Editura politică, București, 1976, pag. 182-187.

ENERGIA: DIMENSIUNI ȘI REZOLVĂRI GLOBALE

AM PREZENTAT în urmă cu câțiva timp în această rubrică concluziile unor rapoarte internaționale referitoare la problema energiei și implicațiile sale pe plan mondial. Faptul că s-a scris și se scrie încă foarte mult pe această temă justifică preocuparea largă a factorilor de decizie și a specialiștilor față de o problemă de a cărei rezolvare depinde în săși dezvoltarea stabilă, echilibrată a societății umane.

Ne-am oprit, de data aceasta, asupra unui aspect mai profund al analizei în domeniul energiei, respectiv asupra implicațiilor multilaterale în plan socio-economic și cultural pe care le creează nerezolvarea crizei energetice datorită inerției de care, voit sau întâmplător, lumea dă încă dovadă. Specialiștii din cele mai variate domenii de activitate își spun cuvântul pentru a sublinia interdependențele multisectoriale apărute, sau pe cale de apariție, pe fondul crizei energetice, precum și propunerile lor pentru o rezolvare globală a acestei probleme.

Revista de studii „Development“ a Societății pentru dezvoltare internațională, din Roma, a reunit într-un număr special astfel de opinii și propuneri din care vă prezentăm în continuare principalele concluzii.

Costurile sociale ale crizei energetice

ASUPRA cui s-au răsfrânt cel mai puternic efectele crizei petroliere? Ignacy Sachs dă un răspuns prompt și în același timp cât se poate de trist. Creșterea prețurilor la energie a lovit cel mai crunt păturile sărace ale populației, atât din țări în curs de dezvoltare cât și industrializate. În cazul acestor pături sociale, devine inoperantă orice încercare de a reduce — dincolo de o anumită limită — cantitatea de energie alocată unor scopuri ca de exemplu transport, încălzire, uz casnic, fapt care atrage atenția asupra necesității de a se lua temeinic în considerare și aborda, în consecință, costurile sociale ale crizei energetice. În ce privește țările în curs de dezvoltare, menținerea actualiei stări de lucruri în lipsa unor preocupări speciale în direcția cooperării Sud—Sud va duce la accentuarea dependenței financiare externe a țărilor importatoare de petrol. Pentru ele se apreciază că soluția nu poate fi oferită de instituțiile internaționale: țările lumii a-

treia trebuie să-și definească singure strategii de dezvoltare bazate pe utilizarea eficientă a energiei, satisfacerea trebuințelor de bază și conservarea mediului înconjurător.

Relevator în acest context pare să fie și așa-numitul „fenomen secundar“ al crizei energetice, respectiv înrăutățirea la maxim a situației păturilor sociale — din țările în curs de dezvoltare — cele mai sărace: în cazul lor, lipsa lemnului de foc, element vital în casele sărace, a devenit cronică și alarmantă în condițiile ritmului accelerat de despădurire care are loc în lume și ale prețurilor din ce în ce mai ridicate la care se vînd alți combustibili.

Se ajunge, astfel, la dimensiunea ecologică a problemei energetice în legătură cu creșterea prețului energiei; despăduriri masive, poluarea mediului prin producția de biocombustibili (la fiecare litru de etanol produs din trestie de zahăr se deversează — de obicei în ape curgătoare — 15 litri de lichide reziduale poluante) sau prin emisia de bioxid de carbon; disrupții ecologice prin utilizarea necontrolată a surselor neconvenționale de energie în dauna producției agricole.

Aceeași opinie este împărtășită de rectorul Universității Națiunilor Unite, dr. Soedjatmoko și în ce privește raportul alimente-energie. Soedjatmoko mai adaugă faptul că avantajele economice ale substituirii culturilor agroalimentare cu cele energetice poate duce la o spirală inflaționară a prețurilor produselor alimentare; invers, creșterea prețurilor la petrol poate face ca prețurile la energia obținută din biomasă să crească peste valoarea producției destinată alimentației — aspect care pledează, toate, pentru un raport cât mai just, realizat printr-un control adecvat, între energie și alimentație ca priorități pentru colectivitatea umană. Dar dincolo de aceste generalități, spune Soedjatmoko, trebuie să recunoaștem că știm încă foarte puțin despre impactul diferit pe care îl are în diferite țări creșterea costului energiei asupra producției și prețurilor alimentelor; este aproape necunoscut pe termen scurt cât și îndelungat efectul dezvoltării culturilor energetice asupra prețurilor anumitor culturi agricole, asupra alimentației dife-

ritelor pături sociale. În acest domeniu se impun, de aceea, cercetări de fond, urmate de strategii politice adecvate la nivel național. Și la nivel global sînt necesare soluții care să includă elemente ca accesul preferențial al țărilor lipsite de energie la surse energetice, acces garantat prin acorduri internaționale, precum și angajamente din partea țărilor mari consumatoare de energie, în sensul implementării unor politici ferme de conservare a energiei. Referitor la strategiile de adoptat, Soedjatmoko subliniază o idee interesantă, și anume că deși în toate activitățile umane există aspecte energetice, multe din variabilele relației energie-dezvoltare provin din afara sectorului energetic propriu-zis. Răspunsul la această ecuație constă, deci, în identificarea unor strategii de dezvoltare bazate pe economisirea energiei, pe conservarea mediului înconjurător, strategii în care elasticitatea cererii de energie este o variabilă și nu un parametru.

Abordarea tradițională a problemei energiei se concentrează, de obicei, asupra ofertei în încercarea de a se dobîndi energia necesară unui ritm de creștere stabilit aprioric. Aici se mai adaugă măsurile de conservare și utilizarea — uneori excesivă, spune I. Sachs — a pirghiei prețurilor. După opinia sa, însă, o abordare corectă ar trebui să urmărească realizarea unei eficiențe sporite în utilizarea energiei sau, pe un plan mai general, realizarea unei relații sistemice între energie și dezvoltare. O asemenea analiză ar trebui să pornească de la urmărirea fluxului energiei utilizată în economie, pentru a identifica — în acest flux — posibilitățile de conservare a energiei, de utilizare productivă a căldurii reziduale și pentru substituirea energiei tradiționale cu energia obținută din surse neconvenționale. Cunoașterea cât mai exactă a fluxurilor energetice — consideră I. Sachs — permite corelarea eficientă a cererii specifice de energie în cele mai potrivite forme și tipuri de energie.

Demnă de reținut ni se pare și aprecierea în ce privește sursele noi și regenerabile de energie, respectiv faptul că programele și proiectele de dezvoltare trebuie controlate atent și nu lăsate să evolueze exclusiv în funcție de mecanismele de piață. Explicația con-

stă — arată Sachs — în aceea că mecanismul pieței poate duce — dacă nu este controlat — la internalizarea profitului unei întreprinderi și externalizarea costurilor sociale și ecologice. În al doilea rând, mecanismul prețului, în special în cazul petrolului, nu este întotdeauna stimulator pentru dezvoltarea surselor alternative de energie. În sfârșit, același obiectiv este greu de realizat prin mecanismele pieței în măsura în care competiția dintre biocombustibili și produse agricole poate determina creșteri ale prețurilor alimentelor, cu efecte distructive greu de anticipat. Trecerea la politici de stimulare ample a surselor regenerabile de energie în țările în curs de dezvoltare presupune, de asemenea, protejarea acestor tehnologii față de concurența din partea tehnologiilor de vîrf disponibile din import : dacă acestea din urmă îndeplinesc cele mai exigente condiții de productivitate și rentabilitate, în schimb ele nu se justifică social într-o țară lipsită de mijloace financiare sau puternic afectată de șomaj, situație care caracterizează cele mai multe din țările rămase în urmă — afirmă I. Sachs.

Faptul că țările „lumii a treia“ sînt cel mai puternic afectate de criza energetică îl face pe secretarul general O.A.P.E.C., Ali Attiga, să considere că țările sărace sînt chemate să preia inițiativa în eforturile vizînd rezolvarea problemei energetice. După opinia sa, țările în curs de dezvoltare, pe de o parte, au alte probleme decît țările industrializate : lipsa de resurse energetice clasice, de mijloace financiare pentru importul de petrol etc., ceea ce le determină să se îndrepte mai insistent spre utilizarea surselor alternative de energie ; pe de altă parte, ele au o imagine mai realistă asupra a ceea ce înseamnă relația energie-dezvoltare în condițiile în care țările industrializate au făcut și continuă să facă cea mai mare risipă de energie.

O întregire a acestei teme găsim la fostul secretar executiv al C.E.E./O.N.U. Janez Stanovnik. Mai întîi, el afirmă că simpla economie de energie nu aduce rezolvări majore, aceeași concluzie fiind valabilă și pentru cei ce consideră că utilizarea doar a unei anumite forme de energie — respectiv cea clasică — ar însemna, implicit, economia de energie înmagazinată în sursele regenerabile, după cum nici economisirea de energie în țările industrializate nu duce direct la creșterea capacității de import de energie a țărilor în curs de dezvoltare. În opinia lui Stanovnik, dezvoltarea surselor alternative de energie se justifică cel mai mult în țările rămase în urmă. Aceste țări — spune el — cheltuiesc peste 60 mrd. dolari anual pentru importul de petrol, cheltuieli care nu pot fi suportate la infinit. Cu atît mai mult dezvoltarea

surselor noi de energie creează condiții unice pentru țările lumii a treia de a-și realiza propria lor infrastructură științifică și tehnologică. Posibilități există : biomasa, hidroenergia, masa lemnoasă (prin reîmpăduriri) — toate acestea trebuind să fie exploatate pe baza infrastructurii științifice și tehnologice locale, realizabilă inclusiv cu sprijin din partea țărilor industrializate.

În subsidiar se poate afirma, ca atare, că țările industrializate pot, prin reducerea consumului exagerat de energie, să sprijine efectiv lumea a treia : reducerea consumului cu numai 10 la sută ar fi de natură să contribuie la acoperirea în mare parte a necesarului de petrol în țările rămase în urmă, ar putea crea disponibilități financiare necesare stimulării dezvoltării explorărilor, exploatărilor și cercetării în aceste țări.

Revenind, însă, la locul prioritar al „lumii a treia“ în contextul preocupărilor energetice, semnalăm sugestia lui A. Attiga vizînd necesitatea creării de organizații regionale de profil : astfel de organizații inițiate la nivel guvernamental sau năguvernamental ar urma să reunească două sau mai multe țări cu probleme energetice comune și în măsură să rezolve prin posibilități comune sau complementare astfel de probleme și, într-o etapă ulterioară, în alte domenii de cooperare.

Propuneri pentru o abordare globală

AM REȚINUT, alături de preocupările pentru starea de fapt din domeniul energiei, cîteva din ideile vizînd găsirea unor soluții la problemele largi pe care le implică cererea crescîndă de energie în lume și accentuarea decalajelor dintre țările sărace și cele industrializate.

Trebuie apreciată, în acest cadru, insistența cu care Ali Attiga pledează pentru realizarea unui sistem informațional pertinent și adecvat în domeniul dezvoltării energiei. Informația, spune Attiga, este și rămîne în continuare unul din punctele critice pentru țările în curs de dezvoltare ; în multe cazuri nici nu se poate vorbi de existența unui schimb de informații ca atare. Dacă cooperarea în producție este absolut necesară și aici, în domeniul informației trebuie înțeles că problema nu se poate rezolva de către o singură țară ci numai prin eforturi colective îndreptate în două direcții : strîngerea informațiilor și schimbul de informații. Aceasta ar ajuta inclusiv la rezolvarea chestiunilor de ordin financiar cît și tehnic. Atîta timp însă cît informația se află încă sub controlul țărilor indus-

trializate, cu greu se poate vorbi de o adevărată dezvoltare în energetică — conchide Ali Attiga.

În ce privește tehnologiile energetice, Jorge Sabato (din cadrul Fundației Bariloche) apreciază că acestea sînt puțin sau chiar deloc luate în considerare în programele energetice ale țărilor în curs de dezvoltare, ceea ce impune reconsiderări de fond în domeniu.

Venind în sprijinul ideii de cooperare Sud—Sud, Sabato semnalează propunerea lansată, în America Latină, de fundația Bariloche vizînd stabilirea unui program regional de tehnologie energetică. Scopul acestuia ar consta în sprijinirea țărilor latino-americane în a-și dezvolta capacități tehnologice proprii în domeniul energiei ; capacități destinate producerii de tehnologii adecvate cerințelor și condițiilor existente în regiune.

O propunere de largă cuprindere este formulată de Ignacy Sachs, vizînd măsuri ce se impun a fi luate în cadrul sistemului Națiunilor Unite, în direcția dezvoltării surselor alternative de energie. Potrivit acestei propuneri, O.N.U. ar trebui să acorde sprijin deplin guvernelor pentru planificare în domeniul energiei, pentru a se realiza o selecție pertinentă a proiectelor referitoare la sursele noi de energie, precum și pentru definirea strategiilor de utilizare a lor.

Sprijinul O.N.U. ar trebui să includă : ● pregătirea factorilor de decizie în materie de planificare și politici economice ; ● crearea unei bănci de date menită să asigure schimbul de informații tehnice, economice și ecologice, precum și difuzarea experienței dobîndită în utilizarea surselor noi și regenerabile ; ● elaborarea de criterii pentru evaluarea tehnologiilor adecvate, luînd în considerare costurile sociale și ecologice ca și avantajele preconizate.

O.N.U. ar trebui, de asemenea, să acorde prioritate acoperirii, într-un interval scurt, de circa cinci ani, a cererii de energie în țările cel mai puternic afectate de criză, ținînd cont de serioasele implicații colaterale ale crizei energetice, respectiv așa-numita „criză energetică secundară“ în aceste țări. În același cadru se impun evaluări asupra ecosistemelor, în măsură să permită realizarea de programe rurale integrate destinate producției de energie și alimente.

Sînt idei care pot contribui la rezolvarea problemei energiei, în măsura în care întreaga comunitate internațională va ajunge la un consens asupra sarcinilor ce-i revin ca o condiție a însăși dezvoltării sale.

Em. STANCU

DACA în poziția față de rolul aurului, economiștii pot fi grupați cu o relativă ușurință, în ceea ce privește întrebarea „ce să înlocuiască aurul?” — părerile sînt foarte împărțite și, mai ales, oscilante în timp. Astfel, în special pînă la adoptarea primului amendament al Statutului F.M.I., privind „crearea” Drepturilor Speciale de Tragere, cit și după aceea (dar într-o măsură mai mică) discuțiile se concentrau nu atât asupra găsirii unui înlocuitor total al aurului, ci a unui „frate” — cum se sublinia — al acestuia, altul decît dolarul, menit să contribuie la găsirea unei noi căi de creare de rezerve monetare internaționale; principala acuzație adusă sistemului în deceniul șapte era tocmai incapacitatea lui de a satisface în condiții optime necesarul privind lichiditatea internațională. Un exemplu îl constituie planul de reformă conceput de Robert Triffin, în elaborarea căruia a pornit de la necesitatea asigurării, pe o perioadă îndelungată, a lichidității internaționale. Pentru asigurarea creșterii rezervelor valutare internaționale, necesare dezvoltării comerțului internațional, și avîndu-se în vedere producția de aur insuficientă, R. Triffin considera că trebuie creat un înlocuitor al rezervelor constituite în monedă națională¹⁾.

Poziții oarecum asemănătoare întîlnim și la A. Day sau R. Maudling²⁾. „Emisiunea” de D.S.T. care a avut loc în deceniul al optulea și practica utilizării lor a distrus însă multe iluzii privind rolul pe care acestea l-ar fi avut în preîntîmpinarea sau rezolvarea evoluției nedorite a sistemului monetar internațional. Odată cu aceste deziluzii, controversele se concentrează în jurul problemei: lipsa sau excesul de lichiditate? Din ce în ce mai mulți economiști abordează problema lichidității internaționale nu atît prin prisma insuficienței generale a fondurilor cit a inegalității lor repartiții între țări.

Direct sau indirect, în abordarea cursului valutar, etalonului sau lichidității, eco-

Tendințe contradictorii în gîndirea monetară occidentală contemporană (II)

nomiștii făceau referiri și la aspectele ce vizau echilibrul balanțelor de plăți. Dat fiind raportul de interdependență dintre cursul valutar, lichiditatea internațională a unei țări și starea balanței de plăți, pe de o parte, și dezechilibrul persistent al balanțelor de plăți tot mai greu de stăpînit de state — pe de altă parte — soluțiile preconizate pentru realizarea stării de echilibru în acest domeniu sînt foarte diferite. Astfel, „noua” școală de la Cambridge (W. Godley, F. Cripps)³⁾, pornind de la analiza evoluției economice și financiare și a stării balanței de plăți a Angliei, apreciază că cheia problemei se găsește la nivelul interdependenței directe care există între finanțarea sectorului public și reflectarea acestuia în balanța de plăți externe. Machlup și Harrod apreciază că la nivelul fiecărei economii există o serie de mecanisme corectoare care fac posibilă realizarea echilibrului balanței de plăți externe, teoria lor bazîndu-se, în fond, pe posibilitatea reechilibrării spontane a balanței de plăți pe baza unor mecanisme

autoregulatorie etc. În sfîrșit, alți economiști (Școala de la Chicago prin reprezentantul său M. Friedman precum și alți economiști ca A. Hahn) pornind de la corelația cursuri valutare — balanță de plăți, apreciază că numai în contextul unor cursuri valutare fluctuante se poate asigura permanent o reechilibrare a balanțelor de plăți.

Un răspuns clar în formularea și rezolvarea unor asemenea probleme l-au oferit evenimentele de pe scena monetar financiar internațională. Adoptarea cursurilor fluctuante și apoi generalizarea lor nu au condus la reducerea volumului comerțului internațional, așa cum sperau apărătorii cursurilor fixe. Potrivit unor date din statistica internațională⁴⁾, în perioada 1970—1980 exporturile mondiale (F.O.B.) au crescut, creșterea care cuprinde parțial și sporirea piețurilor. Importanța cursurilor valutare ca factor esențial în derularea schimburilor internaționale a fost supraestimată, comparativ cu alți factori care în noile condiții s-au dovedit precumpănitori, cum ar fi calitatea produselor, service-ul, situația politică, gradul de nouitate al produselor, fiabilitatea etc.

Într-adevăr, flotarea cursurilor valutare nu a determinat o reducere a volumului comerțului internațional, dar a condus totuși, alături de alți factori de natură politică și economică, la frînarea ritmului său de creștere. Alături de riscul comercial și riscul politic, riscul valutar a devenit un element de bază în formularea directivei economice și a strategiei dezvoltării atît la nivel de întreprindere cit și la nivelul autorităților naționale guvernamentale. În aceeași măsură, au fost infirmate teoriile prin care se susținea flotarea monedelor ca metodă de echilibrare automată a balanțelor de plăți curente a statelor. Dimpotrivă, după 1973, odată cu generalizarea cursurilor flotante, dezechilibrele balanțelor de plăți s-au agravat — la această situație contribuind și unii factori cu caracter extraordinar, cum ar fi creșterea pre-

FIȘE

Dr. ION COJOCĂRU

AL PATRULEA BRAT AL DUNARII

● Deși este scrisă într-o manieră precumpănitor reporter-

cească lucrarea „Al patrulea braț al Dunării”, publicată recent de EDITURA MILITARĂ sub semnătura dr. Ion Cojocaru, vădește incontestabile calități informative, inclusiv informație economică. Faptul este pe deplin explicabil dacă avem în vedere că epopeea construirii canalului Dunărea-Marea Neagră („cel de al patrulea braț al Dunării”) a presupus nu numai o impresionantă mobilizare de energii creatoare ci deopotrivă o acțiune de anvergură națională cu largi implicații economice. Încercînd să încadreze acest eveniment într-o evoluție istorică, autorul prezintă numeroase date interesante cu privire la rolul economic, politic, strategic pe care l-a avut Dunărea în istoria românilor. Din această

optică în carte se insistă, într-un capitol distinct, asupra efectelor economice pe termen lung pe care le va avea deschiderea acestei importante artere de transport fluvial pe care îl reprezintă Canalul Dunăre-Marea Neagră asupra comerțului interior și exterior al țării noastre.

Interdependențe sectoriale

● Industria bunurilor de consum dobîndește un rol tot mai important în strategia creșterii calitative a economiei naționale nu numai prin faptul că această ramură contribuie nemîjlocit la ridicarea nivelului de trai ci și prin capacitatea sa de a asigura un grad ridicat de valorificare a resurselor. Această nouă optică

impune o reîngîndire a principalelor corelații ce se stabilesc între producția de bunuri de consum, ca subsistem, și economia în ansamblul său opinează W. Heinrichs și G. Knobloch în articolul „Konsumtionsmittelproduktion und Übergang zur intensiv erweiterten Reproduktion” (Producția de bunuri de consum și tranziția spre tipul intensiv de reproducție) publicat în numărul 7/1983 al revistei „WIRTSCHAFTSWISSENSCHAFT”. Un prim aspect vizat este cel al determinării influenței unui anumit volum și unei anumite structuri a producției de bunuri de consum asupra consumului de resurse pe care acestea îl presupun — resurse de natură financiară, de forță de muncă, energetice și de

țurilor petrolului etc. Teoria potrivit căreia transferurile haotice de capitaluri se vor compensa reciproc în regimul cursurilor fluctuante s-a constatat că este eronată.

Nu poate fi trecut sub tăcere faptul că flota:ea „pură” s-a dovedit o iluzie. Intervențiile pe piața valutară pentru a „corecta” cursurile sint imense și mai frecvente ca oricând. În același timp, practicarea cursurilor fluctuante a condus la accentuarea inflației și propagarea ei la scară mondială, la accentuarea dezechilibrelor pe planul dezvoltării economice a statelor, a decalajelor dintre țările sărace și cele dezvoltate, știut fiind că acest tip de curs favorizează țările dezvoltate, defavorizându-le pe cele mai puțin dezvoltate etc. Mai mult decât atât, în cadrul celui de al doilea amendament adus statutului F.M.I., o seamă dintre aceste idei, prin care se considera că vor da stabilitate sistemului, au fost îmbrățișate: au fost statuate cursurile fluctuante, aurul a fost „izgonit” din sistem, D.S.T. „impinse” spre un loc mai „central” în cadrul sistemului, iar despre balanțe nu se mai spune mai nimic privind obligativitatea statelor de a le menține echilibrate. Ciudat, dar adevărat, aceste măsuri nu au avut un caracter prospectiv ci constatativ, reflectind totodată poziția diferitelor state.

Din ce în ce mai puțini economiști sint tentați în ultima vreme să se ocupe de viitorul sistemului monetar, inclusiv cu privire la parități și cursuri de schimb. Există unele luări de poziții, însă puține la număr. Astfel, Gottfried Haberber în lucrarea „The International Monetary System after Jamaica and Manila” apreciază că deși sistemul cursurilor fluctuante a produs și produce tulburări importante de sistem, el va fi utilizat încă mult timp. Alți economiști (J. Niehans — universitatea germană) apreciază că reîntoarcerea la cursuri fixe nu este nici posibilă, nici de dorit etc.

Orientări diferite și dispute apar între state.

Dar vechilor probleme li se adaugă altele noi. Un exemplu: piața eurovalutelor. Evoluția sa în ultimii ani a atins proporții și evoluții practice de necontrolat. La Basel în primăvara lui 1979, simultan S.U.A. și R.F.G. au solicitat instituirea unui control al pieței eurovalutare. Alte țări s-au opus acestei solicitări, din diferite motive, declarate adeseori în presă și literatura de specialitate: Anglia de teamă să nu dispară rolul predominant al pieței de la Londra, Franța din dorința de a nu-și deranja eventualii creditori, Elveția pentru că organizarea sa bancară s-ar adapta cu greu metodelor de control avute în vedere etc. Și, astfel, din nou problema financiar-valutară devine problema de dispută pe planul dominației economice.

Aberdarea problemei privind elaborarea și aplicarea unui nou sistem monetar internațional implică, în general, luarea în considerare a mai multor aspecte. În primul rând, sistemele monetare care au existat până acum nu s-au constituit pe baza vreunui document cu caracter de valabilitate și aplicabilitate pentru toate statele lumii. Inițial a funcționat spontan, apoi, mai ales pentru ultima perioadă, el a constat într-o imbinare de acorduri internaționale, alături de care au existat și au funcționat o serie de metode și tehnici practice prin care diverse persoane fizice sau juridice au acționat pentru reglementarea operațiunilor lor valutare sau financiare. În acest conglomerat de acorduri și practici un loc însemnat a continuat să-l dețină o serie de elemente psihologice, respectiv însăși părerea oamenilor despre diferite monede, despre D.S.T. și aur și despre utilizarea lor în anumite condiții. Toate acestea la un loc au format de fapt sistemul pus în discuție. În al doilea rând, abordarea problemei reformei actualului sistem monetar internațional nu se poate face prin comparare cu nici un sistem monetar național. Singura analogie care poate exista între aceste două tipuri

de sisteme este cea legată de necesitatea existenței unui etalon, a unui instrument de măsură, de raportarea monedelor pentru a se asigura realizarea corectă și echilibrată a plăților indiferent dacă se referă la operațiuni de interior sau la operațiuni în afara granițelor. În același timp, în ce privește o serie de elemente cum ar fi responsabilitatea asupra cantităților de monedă, valutei utilizată pe plan internațional, controlarea acesteia, păstrarea și folosirea ei în cadrul sistemului monetar, nu există la nivel mondial vreun for care să decidă în interesul tuturor statelor, decizia asupra acestei probleme constituind un drept inalienabil al fiecărui stat în parte. Din cele de mai sus reiese cu claritate marea complexitate și amploarea problemei. Din păcate pînă acum majoritatea teoriilor lansate (dacă nu chiar toate) abordează problema simplificat, abordare realizată prin prisma unor fenomene parțiale, derivate sau marginale, ceea ce în final s-a reflectat în adoptarea de măsuri cu caracter limitat.

conf. dr. Mariana NEGRUȘ
Academia „Ștefan Gheorghiu”

¹⁾ Planul cuprindea și alte aspecte. Astfel, se preconiza necesitatea internaționalizării fondurilor pe termen scurt, deținute ca rezerve în diverse valute, prin depunerea lor la F.M.I. Aceste rezerve, convertibile și garantate în aur (deci nu se renunță la aur) ar urma să fie utilizate în orice moment ca mijloc de plată internațională. Țările membre ale Fondului ar fi urmat să renunțe la practica de a mai păstra rezervele lor valutare. În spiritul planului lui R. Triffin, F.M.I. ar fi urmat să devină, în cele din urmă, o bancă centrală mondială. R. Triffin, L'or et la crise du dollar, Paris, 1962, p. 37.

²⁾ Reginald Maudling, de exemplu, preconiza internaționalizarea rezervelor de valute în vederea sporirii lichidității internaționale și, în același timp, o asigurare a volumului fondurilor disponibile, prin crearea unor disponibilități suplimentare la F.M.I. garantate în aur sub forma unor certificate etc.

³⁾ Monetary Aspects of the Current Economic Debate, National Westminster Bank, Quarterly Review, august, 1975.

⁴⁾ Yearbook of international trade statistics, 1977, vol. 1, p. 21

materii prime. O a doua corelație esențială surprinde raportul dintre industria bunurilor de consum și cea care produce utilaje pentru această subramură economică, raport care se modifică față de etapele anterioare în care materiile prime și energia erau ieltime.

Criza industrială

● Depășirea crizei economice mondiale este nemijlocit condiționată de surmontarea crizei industriale — principal suport al dezvoltării în vremea noastră; acest din urmă obiectiv este la rândul său legat de profunzimea cunoștințelor dobândite asupra mecanismelor ce au declanșat-o și o întrețin — afirmă Gérard Lafay în articolul „Les princi-

paux mecanismes de la crise industrielle” publicat în numărul 1828 al revistei PROBLEMES ECONOMIQUES. Potrivit opiniilor prezentate în studiu, cauzele acestei crize — care afectează îndeosebi industria prelucrătoare — ar fi: șocurile petroliere care au afectat în mod diferențiat diversele ramuri și subramuri industriale în cadrul fiecărei economii naționale; atim-marea „noilor țări industrializate” din sud-estul asiatic, fenomen care — afirmă G. L. — ar fi accentuat concurența pe anumite grupe de produse; dezechilibrele monetare și mutațiile tehnologice. Acest ultim aspect analizat surprinde în fapt reculul unor industrii care au constituit pînă în prezent motorul dezvoltării (chimie, industria transportului, construcțiile mecanice și cele electrice) în favoarea unor activități industriale bazate pe

alte principii tehnologice cum sint electronica și biotehnologiile.

Condițiile relansării

● Depresiunea economică mondială este pe cale de a fi depășită, susține economistul american Paul Samuelson, laureat al Premiului Nobel pentru economie în anul 1970, într-un interviu publicat în revista „International Management” (numărul din august a.c.) sub titlul „Samuelson: an economist secure enough to change his mind”. Factorul principal al relansării economiei mondiale ar consta, potrivit opiniilor economistului amintit, în revenirea la un ritm de creștere al economiei americane mai înalt (cca 4,5%) concomitent cu redresarea econo-

FIȘE

miilor celorlalte țări industrializate, îndeosebi Japonia. Dar, subliniază P.S., redresarea economiei mondiale nu se poate realiza în afara satisfacerii cel puțin a două cerințe: pe de o parte susținerea țărilor în curs de dezvoltare astfel încât acestea să-și sporească, cu ajutorul unor ajutoare financiare externe capacitatea de export și să-și reducă deficitele înregistrate la balanța de plăți externe; pe de altă parte, susține P.S., se impune realizarea unui echilibru între principalele monede, echilibru ce ar presupune o flotare în jos a cursului dolarului american.

Eradicarea protecționismului — imperativ al redresării și dezvoltării economiei mondiale

ISTORIA POLITICILOR COMERCIALE internaționale este istoria luptei permanente dintre protecționism, care poate fi definit ca ansamblul politicilor, măsurilor și practicilor vizând restrângerea posibilităților oferite exportatorilor străini, și liberalism, care vizează reducerea și eliminarea obstacolelor din calea comerțului internațional. Perioada postbelică a fost dominată de tendința de liberalizare a comerțului internațional, determinată de adlocirea diviziunii mondiale a muncii și de creșterea, în consecință, a interdependenței economice dintre națiuni, ca rezultat al revoluției tehnico-științifice, precum și de apropierea nivelurilor cheltuielilor de producție, productivității muncii și competitivității produselor într-un șir de țări.

Tendința protebelică de liberalizare a comerțului mondial și-a găsit expresie, între altele, în diminuarea nivelului taxelor vamale în cadrul negocierilor multilaterale de sub egida G.A.T.T., precum și în eliminarea în mare măsură a limitărilor cantitative la import și a restricțiilor valutare. Liberalizarea comerțului internațional a constituit un factor important al expansiunii acestei activități și de susținere a creșterii economice pe plan mondial.

Liberalizarea schimburilor internaționale în epoca postbelică nu a fost însă un proces continuu, rectiliniu. Ea a cunoscut intreruperi și chiar reculuri, în perioadele de dificultăți economice. O puternică „recidivă” a protecționismului se manifestă în ultimii ani, în contextul actualei crize economice mondiale. În această privință, Declarația ministerială a G.A.T.T. adoptată la sesiunea acestui organism din 24—29 XI 1982, constată: „Restricțiile la import au sporit și o proporție crescândă dintre ele se aplică, pentru diverse motive, în afara cadrului disciplinei G.A.T.T., ceea ce slăbește sistemul multilateral de schimburi. Curentele comerciale sînt de asemenea afectate de unele forme de ajutor economic pentru producție și export și de către unele măsuri comerciale restrictive aplicate în scopuri neeconomice. În împrejurările actuale de depresiune economică, aceste măsuri, ca și presiunile continui care se exercită pentru adoptarea de noi măsuri protecționiste, au contribuit la întârzierea și mai mare a adaptărilor necesare de structură, la agravarea incertitudinii economice și la descurajarea investițiilor productive”.

Protecționismul actual nu este încă generalizat, dar afectează comerțul internațional cu un număr crescînd de mărfuri, considerate „sensibile”, printre care textilele, confecțiile, încălțămîntea, produsele agricole, siderurgice, automobilele, navele, bunurile electronice de larg consum etc. Se apreciază că, în 1973 circa 40% din comerțul internațional era supus măsurilor de reglementare; în prezent, acest procentaj a atins aproape 50%¹⁾. Asistăm la situația paradoxală în care majoritatea țărilor occidentale se pronunță în favoarea comerțului liber, dar practică mai mult sau mai puțin protecționismul. Intensificarea protecționismului constituie o gravă amenințare pentru economia mondială. În alocuțiunea rostită la sesiunea a VI-a a U.N.C.T.A.D., care a avut loc la Belgrad în vara acestui an. J. de Larosière, directorul general al Fondului Monetar Internațional, arăta că: „Protecționismul este, după părerea mea, una din marile probleme ale timpului nostru; dacă ea nu este rezolvată, economia mondială riscă mult să fie antrenată într-o spirală recesionistă.”

Rădăcinile protecționismului

PROTECȚIONISMUL s-a impus întotdeauna în perioadele de creștere lentă sau de criză. Proliferarea recentă a măsurilor restrictive își are originea în actuala criză economică mondială. Reducerea cererii pe piețele țărilor occidentale, agravarea subutilizării capacităților de producție și a șomajului în aceste țări determină guvernele lor să adopte măsuri de protecție a producției interne contra importurilor. În același timp, ascuțirea concurenței pe piețele externe în condițiile restrîngerii acestor piețe conduce la recurgerea într-o măsură sporită de către țările occidentale la subvenționarea exporturilor. De asemenea, accentuarea dezechilibrelor balanțelor de plăți a numeroase țări a avut drept rezultat aplicarea de către aceste țări de măsuri de limitare a importurilor, în vederea restabilirii echilibrului plăților lor externe.

Protecționismul actual este generat și de faptul că, în țările occidentale, nu s-au efectuat ajustările necesare în structura producției, în funcție de schimbările intervenite pe plan mondial în domeniul competitivității. În aceste țări au fost menținute producții neviabile, nerentabile, care au pierdut competitivitatea pe plan internațional și, în consecință, necesită aplicarea de măsuri protecționiste. Criza economică mondială a pus în evidență în mod acut și brutal acest lucru.

Protecționismul actual recurge la un arsenal tot mai bogat de măsuri de limitare a importurilor și de subvenționare a exporturilor. Majoritatea măsurilor comerciale restrictive adoptate recent sînt, prin natura lor, măsuri de salvagardare, adică ele sînt aplicate pentru a proteja contra importurilor sectoare sau tipuri de producție aflate în dificultate, necompetitive pe plan internațional. În acest scop, se folosesc măsuri tradiționale sau mai noi atît în domeniul tarifar, cît, mai ales, în domeniul netarifar, a cărui importanță a crescut considerabil în ultimii ani. Printre măsurile clasice de protecție utilizate se numără majorarea taxelor vamale, interdicțiile de import, contingentele de import, licențele discreționare de import etc. În categoria măsurilor protecționiste mai noi sînt de menționat în special, limitarea „voluntară” a exporturilor, acordurile de comercializare ordonată care prevăd și astfel de limitări ale exporturilor, precum și retragerea de către țările dezvoltate a preferințelor vamale generalizate acordate unor țări în curs de dezvoltare pentru anumite produse.

În numeroase cazuri, măsurile restrictive recente încălză sau ocolesc regulile G.A.T.T., care stau la baza actualului sistem comercial internațional. Adeseori, aceste măsuri sînt în contradicție cu principiul nediscriminării, care constituie cheia de boltă a G.A.T.T. Protecționismul actual este selectiv, fiind îndreptat, în special, împotriva noilor veniți pe piață din rîndul țărilor în curs de dezvoltare și al țărilor socialiste, precum și contra altor exportatori eficienți și dinamici.

Un exemplu frapant al eludării regulilor G.A.T.T. îl constituie limitarea „voluntară” a exporturilor. Această metodă ocolesc prevederile articolului XI al G.A.T.T. privind interzicerea în principiu a restricțiilor cantitative la import. (Astfel de restricții sînt admise de G.A.T.T., în condiții strict determinate, numai în cazul restabilirii echilibrului balanței de plăți, evitării sau eliminării prejudiciului grav cauzat de creșterea masivă a importurilor, precum și al protejării producției agricole indigene). Așa numita limitare voluntară a exporturilor nu este în realitate voluntară, fiind acceptată de țara exportatoare pentru a evita riscul adoptării unilaterale de către țara importatoare de măsuri restrictive mai drastice. În aceste condiții, limitarea „voluntară” a exporturilor echivalează, în fapt, cu o restricție cantitativă la import.

Ca urmare a protecționismului crescînd, care se practică contrar regulilor G.A.T.T. sau ocolesc aceste reguli (denumit și neoprotecționism), sistemul comercial internațional traversează cea mai profundă criză după cea pe care a cunoscut-o în anii '30.

Implicații negative pentru toate țările

DEPARTE de a soluționa dificultățile cu care este confruntată economia mondială, protecționismul actual constituie un factor de agravare a crizei economice, reprezentînd una din principalele cauze ale reducerii cu 6% a comerțului internațional în 1982.

Înainte de toate, protecționismul afectează țările împotriva cărora sînt îndreptate măsurile restrictive, în special țările în curs de dezvoltare. Aceste din urmă țări sînt prejudiciate cel mai grav de protecționism nu numai datorită vulnerabilității lor economice, dar și din cauza structurii protecției tarifare și netarifare, care este orientată într-un sens nefavorabil produselor de export ale țărilor în curs de dezvoltare. Astfel, pentru produsele prezentînd interes pentru aceste țări se percep taxe vamale mai ridicate decît pentru alte mărfuri, iar exporturile lor sînt supuse la obstacole netarifare într-o măsură mai mare

¹⁾ Réalités actuelles du protectionnisme, Problèmes économiques nr. 1834, 27 iulie 1983

ecit cele ale țărilor dezvoltate. Măsurile protecționiste limitază considerabil exporturile țărilor în curs de dezvoltare, le împiedică să beneficieze de avantajele lor pe planul competitivității și influențează negativ în aceste țări realizarea de investiții orientate spre export.

Restricțiile comerciale nu afectează însă numai țările vizate, ci și țările care le aplică, având efectul unui bumerang, mai ales pe termen lung. Printre acestea, menționăm: imobilizarea de forță de muncă și resurse financiare în sectoare mai puțin productive și privarea industriilor dinamice de resursele de care au nevoie; întârzierea presiunilor inflaționiste, ca urmare a limitării importurilor de produse mai ieftine; subminarea capacității de concurență pe plan mondial a ramurilor protejate și care se dezvoltă în condiții de seră; diminuarea cererii solvabile a piețelor externe pentru sectoarele de export ale țării care aplică măsuri restrictive; riscul unor conflicte de pe urma cărora nu are nimeni de câștigat, ci toți au de pierdut (numai în 1982, Consiliului G.A.T.T. i-au fost supuse spre examinare 12 diferende între statele membre generate de aplicarea de măsuri protecționiste). Proliferarea măsurilor restrictive are ca efect nu numai erodarea sistemului comercial internațional dar amenință și stabilitatea sistemului financiar mondial, datorită creării de dificultăți țărilor îndatorate în procurarea pe calea exporturilor, a resurselor valutare necesare achitării datoriei lor externe.

Liberalizarea comerțului internațional – cerință obiectivă

LIBERALIZAREA schimburilor comerciale internaționale constituie un factor important pentru redresarea economiei mondiale, pentru sprijinirea eforturilor țărilor în curs de dezvoltare vizând asigurarea progresului lor economico-social și pentru crearea unui climat de certitudine în relațiile comerciale mondiale.

Prin „Platforma de la Buenos Aires”, documentul final al celei de-a cincea reuniuni ministeriale a Grupului celor 77, țările în curs de dezvoltare au prezentat sesiunii a VI-a UNCTAD un program concret de liberalizare a comerțului internațional. Acest program prevede, între altele, următoarele: abținerea de la impunerea de noi restricții față de exporturile țărilor în curs de dezvoltare; eliminarea imediată de către țările dezvoltate a tuturor măsurilor restrictive care sînt incompatibile cu angajamentele lor internaționale sau de natură să eludeze aceste angajamente, măsuri de natură să afecteze schimburile țărilor în curs de dezvoltare; suprimarea de către țările dezvoltate a celorlalte măsuri restrictive, care ar fi prejudiciabile comerțului țărilor în curs de dezvoltare, în conformitate cu un calendar precis; îndeplinirea efectivă de către țările dezvoltate a angajamentelor lor privind aplicarea unui tratament special, mai favorabil țărilor în curs de dezvoltare, în domeniul comerțului internațional; negocierea unui sistem ameliorat de salvagardare prevăzînd condițiile aplicării de restricții de import, în cazul perturbării pieței, sistem care să evite recurgerea abuzivă, arbitrară la astfel de restricții; elaborarea de către țările dezvoltate a unor programe de ajustări structurale în sectoarele economice în care au recurs în mod repetat sau perioade îndelungate la măsuri protecționiste, în vederea transferării capitalului și forței de muncă în sectoare mai competitive pe plan internațional și creării pe această cale de condiții favorabile sporirii importurilor din țările în curs de dezvoltare; îmbunătățirea substanțială a sistemului generalizat de preferințe în favoarea țărilor în curs de dezvoltare și menținerea caracterului său generalizat, nereciproci și nediscriminatoriu; stabilirea unui nou ansamblu de reguli și principii ale comerțului internațional, de natură să conducă la instituirea unui sistem comercial internațional adecvat, echitabil și eficient.

Liberalizarea comerțului internațional, lărgirea accesului țărilor în curs de dezvoltare la piețele externe, corespund intereselor tuturor participanților la schimburile internaționale, inclusiv ale țărilor occidentale. Eliminarea obstacolelor comerciale ar facilita procurarea de către țările în curs de dezvoltare pe calea exporturilor a resurselor valutare necesare, care să le permită sporirea importurilor din țările occidentale și achitarea datoriei față de aceste din urmă țări.

Țările occidentale condiționează însă întreprinderea de măsuri de liberalizare a comerțului, de redresarea lor economică în Declarația finală a reuniunii de la Williamsburg a șefilor de stat și de guvern ai principalelor șapte țări occidentale, se exprimă angajamentul participanților de „a stopa protecționismul” dar „pe măsură ce redresarea economică se va confirma”.

1) Nicolae Ceaușescu, Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, 16-18 decembrie 1982, Ed. Politică, București, pag. 31

Artur Dunkel, directorul general al G.A.T.T., a arătat lipsa de temei a acestui punct de vedere, subliniind că: „Dacă se dorește întărirea redresării economiei mondiale, sînt necesare politici comerciale deschise și aceasta acum. Dacă așteptăm redresarea pentru contracararea măsurilor protecționiste și luarea de noi dispoziții pentru liberalizarea comerțului, redresarea nu va veni poate niciodată”. În fapt, liberalizarea comerțului internațional este de natură să favorizeze redresarea economică care, la rîndul ei, facilitează procesul de liberalizare a schimburilor. În același timp, țările occidentale urmăresc să lege liberalizarea importurilor lor de adoptarea, pe bază de reciprocitate, de măsuri de liberalizare de către țările în curs de dezvoltare. Acest lucru este însă contrar principiului nereciprocității și lipsit de justificare economică. Potrivit principiului nereciprocității, țărilor în curs de dezvoltare nu li se pot cere, în cadrul negocierilor, contribuții incompatibile cu necesitățile lor în domeniul dezvoltării, finanțelor și comerțului. În contextul dificultăților grave ale balanțelor de plăți și ale problemelor privind datoria externă cu care sînt confruntate țările în curs de dezvoltare, solicitarea de la aceste țări de măsuri de liberalizare a importurilor este în contradicție flagrantă cu principiul sus menționat.

Pe de altă parte, chiar dacă ar diminua obstacolele tarifare și netarifare la importurile lor, țările în curs de dezvoltare nu ar importa mai mult, deoarece ele importă pînă la nivelul maxim pe care-l permit încasările lor valutare. Aceste țări ar putea numai să modifice structura importurilor lor, trecînd de la importurile esențiale la achiziționarea de produse neesențiale, ceea ce ar prejudicia efortul lor de dezvoltare și în final, capacitatea lor de a importa pe termen lung.

La sesiunea a VI-a a UNCTAD, țările occidentale nu au acceptat în domeniul luptei împotriva protecționismului asumarea de angajamente suplimentare față de cele pe care le-au luat în cadrul conferinței ministeriale a G.A.T.T. din noiembrie 1982, la reuniunile precedente ale UNCTAD, precum și în alte foruri internaționale.

Desigur, reafirmarea unor angajamente anterioare cu caracter general privind contracararea protecționismului și liberalizarea comerțului internațional, îndeosebi a importurilor din țările în curs de dezvoltare, este în sine un lucru pozitiv, dar nu suficient pentru a asigura o redresare a economiei mondiale. În acest scop, este necesară acceptarea integrală și traducerea deplină în viață a amplului program anti-protecționist prezentat în „Platforma de la Buenos Aires” a Grupului celor 77, aplicarea imediată și necondiționată de către țările occidentale a unei politici ferme de liberalizare a schimburilor lor comerciale externe.

România – participantă activă la eforturile de liberalizare a comerțului mondial

— TARA NOASTRĂ promovează o politică de largă participare în diviziunea internațională a muncii, de dezvoltare a schimburilor economice cu toate statele lumii, indiferent de sistemul lor social-economic pe baza principiilor egalității și avantajului reciproc. Restricțiile crescînde din comerțul mondial limitează însă accesul la piețele externe al unor produse care dețin o pondere destul de importantă în exporturile românești — articole textile și confecții, încălțăminte, produse siderurgice etc. Ținînd seama de efectele prejudiciabile ale protecționismului atît asupra exporturilor românești, cît și asupra comerțului internațional și economiei mondiale în ansamblu, România militează pe plan bi- și multilateral pentru eliminarea protecționismului și liberalizarea comerțului. După cum a subliniat tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele țării, „România se pronunță ferm împotriva oricăror măsuri de restricție și îngrădire a schimburilor economice internaționale. Considerăm că în actualele împrejurări ale crizei economice este necesară nu o restringere, ci intensificarea și dezvoltarea schimburilor, a colaborării și cooperării în producție.”²⁾

Prezentînd din însărcinarea tovarășului Nicolae Ceaușescu președintele Republicii Socialiste România, poziția și propunerile României la sesiunea a VI-a UNCTAD, delegația română la această sesiune a subliniat necesitatea de a se pune capăt tendințelor de intensificare a măsurilor protecționiste, de a se acționa cu mai multă fermitate pentru eliminarea practicilor discriminatorii, a oricăror condiții politice sau de altă natură care frînează comerțul mondial. De realizarea acestor imperative depinde într-o măsură importantă depășirea crizei economice mondiale și accelerarea dezvoltării economice în țările în curs de dezvoltare.

R. P. BULGARIA

REPERE ACTUALE ALE DEZVOLTĂRII ECONOMICE

PLENAR angajat în munca de îndeplinire a sarcinilor trasate de Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Bulgar și a prevederilor celui de-al optulea plan cincinal 1981—1985, poporul bulgar prieten întimpină apropiata sărbătoare națională cu noi și importante succese.

Principalul obiectiv al politicii economice în actualul deceniu îl constituie crearea condițiilor materiale și tehnice care să permită trecerea la construirea în R.P. Bulgaria a socialismului matur. Realizarea acestui obiectiv, pe calea preponderent intensivă de dezvoltare pe care s-a angajat încă din anii 70 economia bulgară, presupune introducerea în producție a celor mai avansate cuceriri ale științei și tehnicii. Se au în vedere, în principal, următoarele trei direcții de acțiune: mecanizarea complexă și automatizarea pe baza produselor electronice și microelectronice; folosirea pe scară largă a noilor tehnologii capabile să intensifice producția în condițiile economisirii materiilor prime și energiei; continuarea perfecționării organizării socialiste a muncii.

Pentru a asigura mijloacele necesare realizării obiectivelor amintite, actualul plan cincinal prevede alocarea, în perioada 1981—1985, a unor fonduri de investiții totalizând 37 miliarde de leva în sfera producției materiale. Aceste fonduri vor fi folosite prioritar pentru modernizarea și dotarea cu cele mai avansate mijloace de muncă a întreprinderilor existente. În același timp, vor fi puse în funcțiune noi capacități de producție într-o serie de sectoare importante ca: energetica, metalurgia fieroasă și neferoasă, chimia, producția de roboți industriali etc. Pe baza îndeplinirii programelor de investiții, valoarea fondurilor fixe din economia țării urmează să ajungă în 1985 la 110 miliarde leva, față de 77 miliarde leva în 1980.

Principală ramură a economiei bulgare va fi în continuare industria care, folosind 36 la sută din populația activă și 54 la sută din fondurile fixe productive, contribuie în prezent cu peste 66 la sută la crearea produsului social al țării. Producția globală industrială va crește în acest cincinal cu 28 la sută, urmărindu-se spre deosebire de perioadele anterioare, o apropiere a ritmurilor de dezvoltare ale grupei A și grupei B. O serie de ramuri industriale vor evolua în ritmuri sensibil superioare mediei pe ansamblul industriei și anume: industria constructoare de mașini grele, de mașini-unelte, industria elec-

tronică, metalurgia fieroasă și neferoasă, chimia de mic tonaj, producția de mase plastice și energetica a căror pondere însumată în totalul producției industriale se va majora de la 53,2 la sută în 1980 (și 55,2 la sută în 1982) la peste 60 la sută în 1985.

În primul semestru al a.c. oamenii muncii din țara vecină și prietenă au realizat o depășire substanțială a realizărilor din prima jumătate a anului 1982 cit și a prevederilor planului curent. Astfel, Comunicatul Direcției de statistică, difuzat de agenția de presă B.T.A., subliniază că, față de perioada corespunzătoare a anului trecut, în primul semestru din 1983 s-au obținut creșteri de: 6,5 la sută la productivitatea muncii sociale (asigurând 83 la sută din sporul producției nete a unităților economice); 6,3 la sută la volumul lucrărilor de construcții-montaj; 6 la sută la producția marfă industrială; 4,5 la sută la producția unităților zootehnice; 11 la sută la volumul valoric al comerțului exterior. Au fost de asemenea îndeplinite prevederile de plan privind economiile de resurse materiale și introducerea progresului tehnic. În industrie au fost puse în funcțiune 300 linii de lucru în flux continuu, mecanizate și automatizate. Între ramurile industriale care au obținut cele mai mari succese în primul semestru se numără construcția de mașini, electronica, industria chimică, transporturile și telecomunicațiile.

În vederea dezvoltării susținute a economiei naționale pe baza introducerii rapide a celor mai noi realizări tehnico-științifice și a aplicării largi a experienței avansate bulgare și străine, în actualul cincinal sînt în curs de înfăptuire nouă programe naționale complexe care prevăd între altele continuarea introducerii de sisteme complexe de automatizare, aplicarea pe scară tot mai largă a mecanizării complexe a transportului interuzinal, operațiunilor de încărcare-descărcare, depozitare etc., astfel ca pe întreaga perioadă a cincinalului să fie mecanizată munca a circa 175 000 de muncitori, extinderea electronizării economiei naționale, continuarea introducerii chimizării și biotehnologiilor.

Creșterea dinamică a potențialului economic în ultimele două decenii, necesitatea dezvoltării preponderent intensive, condițiile modificate de pe piața internațională ca rezultat al crizei mondiale a energiei și materiilor prime au impus și în R.P. Bulgaria accelerarea procesului de perfecționare a me-

canismului de conducere a activității economice. După o perioadă de experimentare desfășurată timp de trei ani, prin introducerea succesivă, inițial în agricultură, iar ulterior și în industrie, la 1 ianuarie 1982 a fost generalizat în întreaga economie națională noul mecanism economic. Acesta urmează să constituie fundamentul organizării și conducerii dezvoltării economice a țării în actualul deceniu. Scopul noului mecanism economic este că, pe baza lărgirii drepturilor și responsabilităților organizațiilor economice, aplicării integrale și consecvente a principiului gestiunii economice și al autofinanțării, corelării retribuției cu rezultatele concrete ale muncii să se realizeze intensificarea și creșterea eficienței întregii economii naționale. În noile condiții criteriul principal de apreciere a activității organizațiilor economice îl constituie aportul la creșterea rezultatelor finale ale economiei naționale.

Puternic stimulate de înțelegerile convenite cu prielejii înțelirilor, devenite tradiționale, dintre tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, și tovarășul Todor Jivkov, prim-secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist Bulgar, președintele Consiliului de Stat al Republicii Populare Bulgaria, relațiile economice pe multiple planuri dintre țările noastre cunosc an de an un curs ascendent. Relațiile economice dintre România și Bulgaria au la bază, în actualul deceniu, Acordul-program de colaborare, cooperare și specializare pînă în anul 1990 încheiat în 1980 la Sofia, care prevede ca, pe baza extinderii relațiilor de cooperare, să se realizeze intensificarea schimburilor de mărfuri îndeosebi cu produse ale industriei construcțiilor de mașini, industriei metalurgice și industriei chimice.

Pentru cincinalul 1981—1985, Acordul comercial de lungă durată, încheiat în ianuarie 1981, la București, prevede ca schimburile reciproce de mărfuri ale României și Bulgariei să crească de 2,3 ori față de perioada 1976—1980.

Reflectînd progresul și modificările calitative de structură înregistrate de economiile țărilor noastre, ponderea principală în livrările reciproce va fi deținută, potrivit acordului sus menționat, de produsele industriei constructoare de mașini.

Virgil DIACONESCU

I.E.M.

Materii prime: evoluții și prognoze

MODIFICAREA în sus a nivelului prețurilor materiilor prime industriale a constituit prima reacție la semnele de înrăutățire economică din țările occidentale în 1983. Potrivit indicelui vest-german HWWA, nivelul prețurilor — calculat în dolari — a crescut cu 10% în prima jumătate a anului în curs. Totuși, în ultima parte a acestui interval, datorită noii majorări a ratelor dobânzilor și a cursului dolarului S.U.A., creșterea a fost mult mai lentă, ceea ce îi determină pe specialiști să adopte încă o atitudine de expectativă în legătură cu perspectivele unei înrăutățiri apropiate, de amploare, pe piața materiilor prime industriale. În consecință, în funcție și de amploarea creșterii cererii în industria prelucrătoare, reacțiile în ce privește evoluția prețurilor au fost diferite. Astfel, ca urmare a încetării achizițiilor pentru alimentarea stocurilor-tampon internaționale s-a înregistrat o diminuare a prețurilor la cositor și cauciuc natural; prețul la plumb a scăzut din nou ca urmare a creșterii prea rapide a producției, în timp ce la bumbac prețurile au crescut, în principal ca urmare a politicii americane de restrângere a suprafețelor cultivate. Niveluri ridicate de prețuri se mai mențin la aluminiu, cupru și zinc.

În semestrul II al anului, evoluția pare să fie caracterizată printr-o creștere lentă a consumului de materii prime în lumea occidentală și, pe de altă parte, prin nivelul ridicat al stocurilor la industriasi și la bursele de mărfuri. Luând în considerare probabilitatea menținerii politicilor de limitare a producției și ofertei, experții apreciază că în viitorul apropiat piața va fi caracterizată prin echilibru, de natură să nu ducă la creșteri deosebite ale prețurilor. Este cazul, în primul rând, al materiilor prime obținute în principal în țările industrializate: aluminiu, zinc, nichel, lemn, celuloză. Numai puțini producători americani au anunțat că își vor majora producțiile în intenția de a obține costuri scăzute. În ce privește oferta de cupru cauciuc natural și cositor, țările producătoare în special din rindul celor în curs de dezvoltare, nu și-au redus în mod sensibil producția datorită nevoii acute de lerize.

În Statele Unite, stocurile de bumbac finanțate de stat au ajuns la aproape două treimi din producția curentă anuală. Se așteaptă, așadar, reduceri importante ale stocurilor, ceea ce, asociat cu reducerea suprafețelor cultivate, va duce la diminuări însemnate în producția americană. Pe ansamblul pieței, însă, se așteaptă

creșteri ale producției în alte țări, astfel, că totalul producției mondiale este anticipat să se reducă cu numai 1%, la circa 67 milioane de balturi. Prețurile la bumbac sînt așteptate să înregistreze creșteri minore în sezonul 1983/84, în condițiile în care reducerea prețurilor la petrol va determina o concurență sporită din partea firelor sintetice.

Nivelul prețurilor pe piața internațională a alimentelor a crescut considerabil față de 1982 în primul rînd ca urmare a recoltelor scăzute în anul agricol 1983. Prețul zahărului pe piața internațională a crescut cu 65% datorită reducerii producției mondiale. Și la cacao prețurile au crescut, cu circa 40%, estimări recente situînd deficitul de producție la 60 mii tone. Se prevede, totuși, că prețurile nu vor mai crește în continuare, în perspectiva recoltei bune așteptată pentru sezonul viitor. Producția de cafea este, de asemenea, așteptată să crească pe baza prognozelor care indică o recoltă bună în Brazilia.

Anticipările în ce privește cerealele indică reducerea recoltei, și deși creșterea prețurilor, la grâu și cereale furajere, în timp ce la soia boabe și oleaginoase prețurile vor rămîne constante după creșterile înregistrate în primul semestru al anului.

Programe de dezvoltare

BOTSWANA: noi posibilități de diversificare a economiei

TARA cu o populație de 800.000 de locuitori, situată în centrul platoului Africii australe, fără litoral, cu două treimi din teritoriul format din desert. Botswana a avut decenii de-a rîndul ca principală sursă de venituri creșterea vitelor (circa 3 milioane bovine). În ultimul deceniu dezvoltarea mineritului, respectiv producția de diamante (cu 7 milioane de carate anual, Botswana este al patrulea producător mondial), de cupru și nichel (45.900 t anual) și cărbune (circa 400.000 t anual), a deschis noi posibilități dezvoltării economice.

Întreaga strategie de dezvoltare lansată prin actualul plan național 1979/80 — 1984/85 se bazează pe veniturile din industria mineră. Prin alocarea unor investiții de 469 milioane de dolari pentru perioada 1979—1985 au fost lansate o serie de proiecte care urmează să stimuleze dezvoltarea economică și socială. Astfel, deschiderea minei de diamante de la Iwaneng în anul 1982, pe lângă faptul că asigură o producție suplimentară de 3 mil. carate și perspectiva unei creșteri pînă la 4,5 mil. carate în 1985, a prilejuit realizarea unor vaste lucrări de infrastructură, într-o regiune semidesertică.

Ultimele explorări efectuate indică depozite minierale în vestul și centrul țării. Rezerve importante de cupru au fost descoperite în regiunea Ghanzi; au fost identificate numeroase alte zăcăminte de aur, platină, argint, plumb, nichel, fier, crom, uraniu, sodiu, potasiu, azbest ș.a. Rezervele de cărbune, evaluate la 30 mrd. tone, pe lângă faptul că vor asigura creșterea exportului la 10—15 mil. t. cărbune anual, vor stimula totodată dezvoltarea metalurgiei neferoase (cupru-nichel) și a industriei chimice, prin creșterea potențialului energetic al țării. Astfel termocentrala de la Morupule va avea în 1986 o putere instalată de 99 MW, acoperind consumul de energie electrică al industriei miniere și consumul populației.

Dezvoltarea șeptelului face, de asemenea, obiectul mai multor proiecte de plan. Sînt în curs de realizare ferme de vite pe o suprafață de 156.000 ha, extinderea fermelor de păsări, dezvoltarea tăbăcăriilor, a fabricilor de conserve de carne etc. Se are în vedere o dublare a exportului de carne pînă în 1985, la 78 mil. t.

Unul din proiectele prioritare este dezvoltarea rețelei de transporturi. Proiectata cale ferată care va traversa desertul Kalahari pînă în portul Walvis Bay din Namibia străbate regiuni bogate în cărbune și alte mineruri, deschizînd totodată noi perspective relațiilor comerciale externe ale țării.

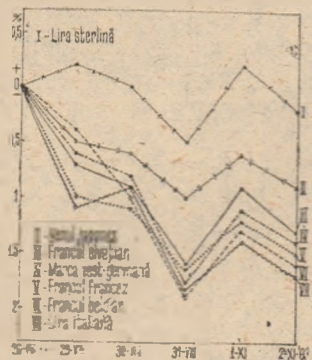
România urmărește cu satisfacție realizările obținute de Botswana în direcția dezvoltării sale economice. Colaborarea economică existentă între cele două țări oferă perspective largi de intensificare a relațiilor economice tehnico-științifice și culturale reciproce.

V.G.

EVOLUȚII MONETARE

REPRECIEREA dolarului S.U.A. a continuat și în săptămîna 29.08. — 2.09.1983. Atenția operatorilor de devaliza a fost concentrată și în acest interval de perspectivele de schimbări dobânzilor la depozitele în dolari. Astfel, scăderea cu numai 200 milioane dolari a masei monetare în circulație a dus la concluzia că, atîta timp cît obiectivul planificat inițial nu a fost realizat, Sistemul Federal de Rezerve nu va fi dispus să relaxeze semnificativ politica sa de credite. La aceasta s-au adăugat și remarcile ministrului comerțului, Malcolm Baldrige, cum că „dobînzile la dolar ar putea să mai crească, întrucît redresarea economică va continua, putînd asista la o reducere numai în cazul în care împrumuturile federale vor scădea”. Toate acestea au determinat o mișcare ascendentă a dobînzilor la dolar pe piața (atît la intern, unde autoritățile federale s-au tranzacționat spre sfîrșitul intervalului prezentat la circa 9,75% față de circa 9,37% la începutul lui, cît și pe piața eurodolarilor). De menționat că publicarea datelor pentru luna iulie a.c. privind indicele agregat al principalilor indicatori economici din S.U.A., arătînd o creștere de numai 0,3%, cea mai redusă creștere lunară în ultimele 11 luni consecutive, nu a fost interpretată ca un element decisiv care ar arăta că redresarea ar fi pe cale să se oprească și alături de anunțarea menținerii șomajului în august la nivelul celui precedent de 9,5%, nu a influențat negativ poziția dolarului pe piață.

Lira sterlină a fost tranzacționată în perioada analizată în jurul a 1,50 dolari/liră; cursul de la închiderea din 2.09. de 1,4950 dolari/liră era cu

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 29 VIII — 2 IX 1983. Bază: 26 VIII a.c.

numai 0,2% sub cel din 26.08.1983. Un procent redus de depreciere a înregistrat yenul japonez, care, beneficiind și de publicarea cifrelor balanței comerciale pe luna iulie a.c. (o creștere a excedentului la 3,76 miliarde dolari, de la 2,77 miliarde dolari în luna iunie a.c.), se situa la închiderea săptămîinii la circa 246,75 yen/l dolar, respectiv cu 0,9% sub cotația de referință, de 244,50 yen/l dolar.

Restul valurilor occidentale cotau la finele intervalului prezentat cu circa 1,5% sub cursul din 26.08.1983, după cum urmează (se dau nivelurile din 2.09.1983, comparativ cu cele din 26.08.1983): cu 1,7% lira italiană (1613 și 1596 lire/l dolar), cu 1,6% francul belgian (34,25 și 33,40 franci/l dolar), cu 1,5% francul francez (8,1250 și 8 franci/l dolar), cu 1,4% marca vest-germană (2,6975 și 2,66 mărci/l dolar) și cu 1,3% francul elvețian (2,1875 și 2,16 franci/l dolar).

Dobînzile la depozitele în principalele eurovalute pe termen de 6 luni au înregistrat în intervalul amintit creșteri la eurodolarii (de la 10,625% la 10,6875%) și la euromărci vest-germane (de la 8,875% la 6,0625%), în timp ce o mișcare contrară a fost consemnată la eurofranci elvețieni (de la 5% la 4,875%) și eurolire sterline (de la 10,25% la 10,1975%).

Prețul aurului la Londra a evoluat în limite destul de reduse, al doilea fixing din ziua de 2.09.1983, de 517,50 dolari/unce fiind cu numai 0,50 dolari/unce peste cel corespunzător din 26.08.1983.

**Gheorghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU**

R.P.D. COREEANĂ

GENERALIZAREA „VITEZEI ANILOR '80“

ACTIVITATEA plină de abnegație și avânt a oamenilor muncii din R. P. D. Coreeană, de îndeplinire a sarcinilor stabilite de către Congresul al VI-lea al Partidului Muncii din Coreea, de a generaliza în întreaga economie „viteza anilor '80“ se va concretiza, conform informațiilor din presa coreeană, în îndeplinirea, încă în cursul anului curent, a sarcinilor prevăzute de cel de-al doilea plan șeptenal pentru perioada 1978—1984.

Cea de-a 7-a Plenară a C.C. al Partidului Muncii din Coreea a analizat rezultatele obținute de unele ramuri ale economiei naționale și a stabilit noi măsuri pentru îndeplinirea obiectivelor propuse pentru sfârșitul acestui deceniu.

Un rol important, potrivit sarcinilor stabilite, revine industriei, care a cunoscut an de an o creștere net superioară ritmului mediu anual de 12,1 la sută stabilit pentru ansamblul perioadei șeptenale. Până la sfârșitul deceniului în curs valoarea producției industriale globale va spori de 3,1 ori față de cea din anul 1980 și de 1 000 de ori față de cea din 1946, când Coreea era încă o țară agricolă înapoiată.

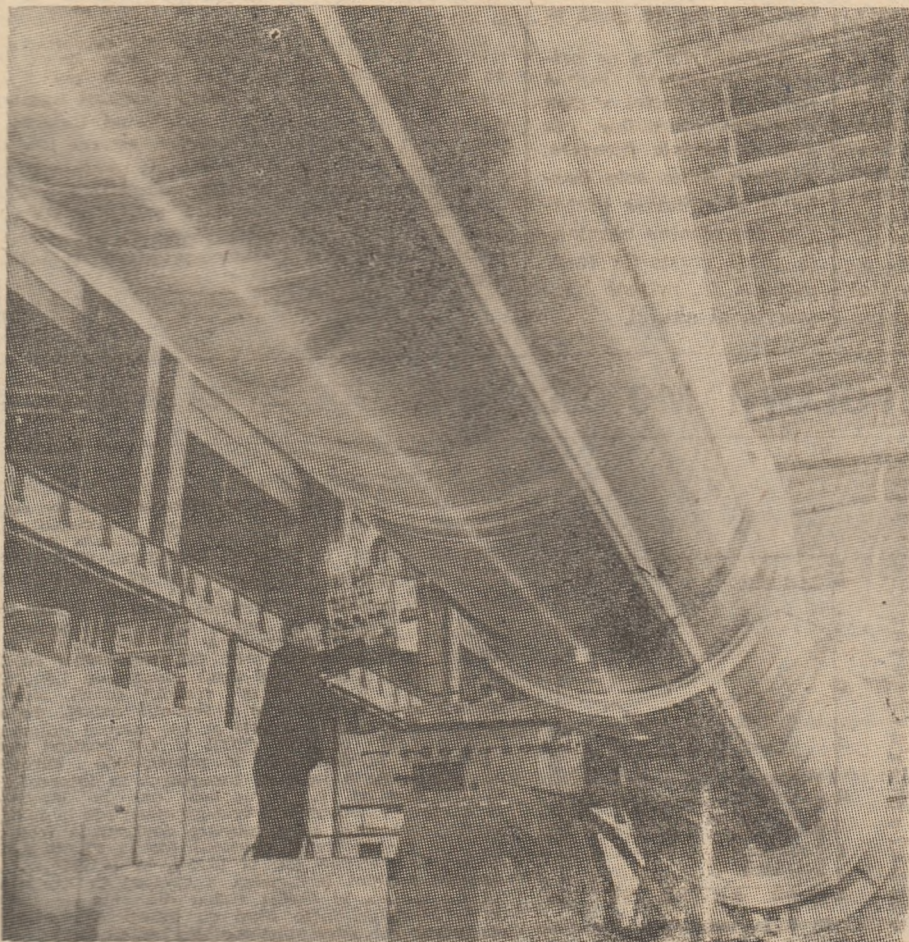
Obiectivul strategic al R. P. D. Coreene de creare a unei economii naționale independente de importul de materii prime și combustibili situează industria extractivă a țării, în continuare, în centrul atenției. Beneficiind de peste 30 la sută din totalul investițiilor alocate industriei, ramura extractivă a intensificat prospecțiunile geologice pe întreg cuprinsul țării și a deschis noi capacități de extracție a cărbunelui (în bazinele Anju, Tokchon, Sunchon ș. a.), a minereului de fier și a metalelor neferoase. Se urmărește obținerea într-un termen cât mai scurt a unor producții de 120 milioane tone cărbune, 7,4—8 milioane tone oțel și 1,5 milioane tone metale neferoase. Producția de energie electrică, care în 1980 atingea nivelul de circa 30 miliarde kWh, furnizați în proporții aproximativ egale de termo și hidrocentrale, va trebui să crească în 1984 la 50—60 miliarde kWh, îndeosebi prin valorificarea resurselor hidroenergetice neexploatate încă, cu un potențial estimat de 8 milioane kW.

Pentru a se asigura mijloacele necesare modernizării tuturor sectoarelor economice, mecanizării complexe și automatizării proceselor de producție și

asigurării unei dezvoltări pe baze industriale a agriculturii, o deosebită atenție este acordată industriei constructoare de mașini. Ponderea acestei ramuri în totalul producției industriale a cunoscut o evoluție spectaculoasă, de la 1,6 la sută în 1944, la peste 35 la sută în ultimii ani. Ca urmare, industria constructoare de mașini a R. P. D. Coreene asigură, în momentul de față, 98 la sută din mașinile și utilajele necesare economiei naționale. Au intrat în producția curentă o serie de mașini-unelte moderne (strungul carusel de 18 m, prese de 1 200 tf), instalații de foraj la mare adâncime (5 000 m), autocamioane de 40 tone, generatoare electrice de 50 000 kVA, compresoare de înaltă presiune de 4 000 CP etc. Multe dintre aceste produse figurează în nomenclatorul de export al țării.

O altă ramură industrială care a cunoscut o dezvoltare dinamică pe baza valorificării bazei proprii de materii prime este industria chimică. Furnizind majoritatea îngrășămintelor necesare agriculturii țării și o mare parte a materiilor prime utilizate de alte ramuri industriale (fibre sintetice, rășini sintetice etc.), industria chimică va cunoaște, în continuare, o sporire a rolului său în complexul economic național.

În cadrul relațiilor economice externe pe care R. P. D. Coreeană le întreține cu peste 100 de state ale lumii, un loc aparte îl dețin relațiile cu R. S. România. Un rol hotărâtor în amplificarea și adâncirea relațiilor comerciale și de colaborare economică româno-coreene l-au avut întâlnirile și înțelegerile convenite cu prilejul vizitelor efectuate în R. P. D. Coreeană de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România (mai 1976, mai 1978, aprilie 1982) și cele efectuate în România de tovarășul Kim Ir Sen, secretar general al Comitetului Central al Partidului Muncii din Coreea, președintele Republicii Populare Democrată Coreeană (mai 1975 și mai 1980). Astfel, cu prilejul vizitei efectuate anul trecut de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în cadrul convorbirilor, ale căror rezultate fructuoase sînt reflectate în Declarația comună a celor două țări, au fost relevate succesele obținute în dezvoltarea colaborării economice și tehnico-științifice. S-a subliniat totodată necesitatea lărgirii și intensificării cooperării în producție și a sporirii schimburilor comerciale pentru a contribui la satisfacerea cerințelor economiilor naționale ale celor două țări de materii prime și energie, mașini și utilaje moderne și bunuri de larg consum. În acest scop cei doi șefi de stat au semnat Acordul privind direcțiile de bază ale dezvoltării colaborării economice și tehnico-științifice între Republica Socialistă România și Republica Populară Democrată Coreeană, care are o importanță deosebită pentru dezvoltarea relațiilor româno-coreene. În timpul vizitei menționate au fost, de asemenea, semnate acordurile între Guvernul Republicii Socialiste România și Guvernul Republicii Populare Democrată Coreeană privind colaborarea în domeniul valorificării de zăcăminte de metale neferoase, cooperarea în domeniul folosirii energiei nucleare în scopuri pașnice și colaborarea în domeniul asigurărilor sociale.

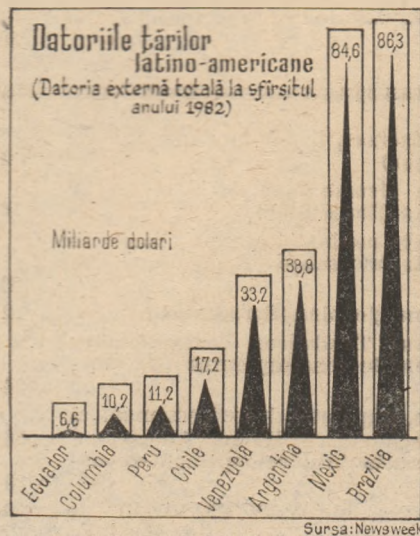
Utilaj industrial de mare capacitate produs la Combinatul de mașini grele de la Dai-an

D. VIRGIL
I.E.M.

America Latină: adincirea crizei

CRIZA de mari proporții în care se află în prezent țările latino-americane are la bază numeroase cauze, după cum se relevă într-o serie de studii ale unor organisme internaționale. Un loc de seamă îl ocupă între ele ma-

rarea excesivă a ratelor dobânzilor la creditele internaționale, în timp ce prețurile produselor de export și volumul exportului au scăzut considerabil datorită recesiunii, ceea ce a agravat mult datoria lor externă (vezi graficul). În același timp, dificultățile economice cu care sînt confruntate aceste țări nu le-au permis să adopte politici deflaționiste în măsură să atenueze efectele recesiunii. Pe de altă parte, se relevă în studiile amintite, țările respective au efectuat uneori investiții supradimensionate în raport cu posibilitățile lor financiare rezultate din activitatea economică; o serie de împrumuturi au fost făcute pentru 5 sau 10 ani pentru proiecte care presupun o perioadă de 10 pînă la 30 de ani pentru a începe să aducă beneficii, ceea ce a determinat amînarea plății unor datorii scadente.

Rezultatul îl constituie o criză economică de mari proporții, însoțită de un șomaj în continuă creștere și de o putere de cumpărare masiv erodată de devalorizări repetate și de o inflație de pînă la 450%. În majoritatea cazurilor, criza economică i-a lovit nu numai pe cei săraci, afectînd pături largi ale populației și amplificînd instabilitatea economică în regiune.

Polonia: perspectivele energeticii

DEȘI producția de energie electrică s-a situat în 1982 întrucîtva sub nivelul de 122 miliarde kWh înregistrat în 1980, Polonia — grație reducerii consumului mai ales în industrie și construcții și iernii deosebit de blînde — a putut exporta anul trecut 1,8 miliarde kWh energie electrică. Ținînd seama de necesitățile în creștere ale economiei naționale, în primul rînd

ale sectorului industrial, puterea instalată în centralele electrice poloneze va spori cu 5 300 MW pînă în 1985, pe baza extinderii centralelor electrice de la Belchatow și Opole, terminării construcției centralei Poloniec și a hidrocentralei Zarnowiec.

După cum scrie publicația *Revue de l'économie polonaise*, pentru perioada 1986—1990 se prevede o nouă creștere a puterii instalate, cu 6 200 MW, pe baza, între altele, a intrării în funcțiune, prevăzute pentru 1989, a primului reactor de 440 MW al celei dinții centrale nucleare-electrice poloneze, ce se construiește la Zarnowiec. Cu toate că Polonia dispune de mari rezerve de cărbune, utilizarea energiei nucleare este considerată indispensabilă, arată publicația citată, cărbunul urmînd să fie folosit în perspectivă în măsură crescîndă ca materie primă în industria chimică.

Restructurări în petrochimie

CAPACITATEA de prelucrare a industriei petrochimice a țărilor Pieței comune vest-europene, după ce în 1977 atinsese nivelul record de 830 mil. t, a scăzut anul trecut la 675 mil. tone, pe seama închiderii a 18 rafinării și reducerii dimensiunilor altora. Gradul de utilizare de numai 58% a capacităților de producție înregistrat anul trecut prevestește renunțarea în viitorul apropiat la noi rafinării, în vederea reducerii cu încă 45 mil. t a acestor capacități. Prezîntînd această concluzie a Comisiei C.E.E., publicația *Europe '83* consideră că ea decurge din reducerea cererii de produse petroliere, paralel cu transformarea Pieței comune dintr-un exportator net de asemenea produse, cum era cu un deceniu în urmă, în importator net (24 mil. tone importuri nete în 1982) sub presiunea reducerii prețurilor la produsele importate. Cele mai mari reduceri ale capacităților de prelucrare (cu peste 30% pînă în 1986) vor privi țările cu industriile cele mai orientate spre export și anume Belgia și Olanda. Paralel se prevede creșterea la 3,7 milioane de barili pe zi a capacității de prelucrare a rafinăriilor din țările membre ale O.P.E.C., din care 2 milioane în Arabia Saudită.

Studiul amintit consideră că o soluție de atenuare a dificultăților din industria petrochimică vest-europeană o reprezintă adaptarea mai rapidă a uzinelor existente la schimbările apărute în structura cererii, respectiv la sporirea cererii de benzină și de fracțiuni cu grad superior de prelucrare și reducerea celei de păcură, puterice concurată de competitivitatea cărbunelui și energiei nucleare.

Protecția alimentelor prin tratamente ionizante

TRATAMENTUL ionizant al alimentelor, în vederea conservării lor pe termen scurt sau lung, presupune acțiunea cu raze gamma, raze X sau electroni accelerați. Tratamentul de termină distrugerea bacteriilor sau ste-

rilizarea masei produsului. Înlocuiește tratamentul la temperaturi ridicate sau foarte scăzute (care sînt energofage) și diminuează utilizarea aditivilor chimici. În cazul în care aditivii chimici nu sînt toxici, utilizarea lor combinată cu iradierea poate prelungi durata conservării unor alimente.

Specialiștii susțin utilizarea metodei de iradiere a alimentelor din următoarele considerente: produsele iradiate prezintă uneori calități pe care nici un alt tratament nu le poate determina (absența salmonellei în păsările eviscerate); tratamentul ionizant permite exportul pe distanțe medii și lungi (legume, fructe proaspete); utilizarea iradierii cu raze gamma este unul din tratamentele cele mai puțin energofage (consum de două-trei ori mai mic decît congelarea).

Se estimează că numai în timpul stocării produselor agroalimentare în țările în curs de dezvoltare se înregistrează pierderi de 40—60% la mei și sorg (în Nigeria), de 25% la cartofi și ceapă (în India), de 25% la orez (în Indonezia), de 50% la pește uscat (în Nigeria).

Un vast proiect internațional în problema iradierii alimentelor a fost inițiat în 1975 sub egida F.A.O. și A.I.E.A. (Agenția Internațională pentru Energie Atomică). Patronat de O.C.D.E. și finanțat de 24 de țări, acest proiect a deschis cel puțin două posibilități: lansarea unui important program de evaluare toxicologică și coordonarea activității de cercetare fundamentală pentru studierea acțiunii de iradiere asupra funcțiilor nutritive ale alimentelor.

Automobile din material plastic

VISUL de demult al multor producători de automobile de a realiza automobile din materiale plastice pare să devină în curînd realitate. Recent, constructorii americani de automobile au prezentat o mașină pe al cărei șasiu de oțel a fost montată o caroserie din materiale plastice și fibre de sticlă.

Folosirea materialelor plastice în construcția de automobile prezintă cel puțin două avantaje mari față de componentele metalice. În primul rînd, ele sînt mai ușoare (unele componente pot reprezenta numai 20% din greutatea pieselor echivalente de metal), ceea ce implică o mai mare economie de carburant. În al doilea rînd, ele sînt rezistente la coroziune. Realizate mai ușor și cu un preț de cost mai scăzut, materialele plastice respective mai au și avantajul de a fi dure, oferind o bună rezistență la coliziune.

În prezent se fac eforturi pentru a realiza un material plastic care să fie folosit la confecționarea motoarelor și — în acest scop — să reziste la temperaturi de pînă la 125°. Prototipul unui asemenea motor realizat în proporție de 90% din plastic cîntărește cu 50% mai puțin decît unul de metal și este foarte economic, dar costă considerabil mai mult. El urmează să echi-peze mașini de curse și sport, începînd cu anul viitor. Pentru tipurile de automobile obișnuite însă este necesară producerea unui material plastic mai ieftin care să reducă prețul de cost.

Revista ECONOMICA

Ediția de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 36 din 9 septembrie 1983

- Cel de-al 29-lea Simpozion internațional de macromoleculă. O prestigioasă manifestare științifică 3
- Amplu program în sprijinul perfecționării activității economice, al creșterii nivelului de trai (V. Ion) 4

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Rezultatele obținute în acest an — la baza pregătirii producției din 1984 (Corneliu Bârnea) 5
- Tipizarea proceselor tehnologice (Ion Hera-Bucur) 6
- Gospodărirea și valorificarea superioară a fondului funciar (Letiția Zahiu) 8
- Calitatea produselor agricole și cerințele noului mecanism economico-financiar (Ileana Stănescu) 10
- Cercetarea de marketing în promovarea exporturilor (Ludovic Lachs) 12
- Autogestiunea în întreprinderi: răspunderi, acțiuni, rezultate. Bugetul de venituri și cheltuieli, instrument de sporire a eficienței (Florentin Vișan) 14
- Căutări au cuvântul 15

ȘTIINȚA • TEHNOLOGIE • EFICIENȚA

- Determinarea eficienței economice a cercetării — repere calitative (Sorin Stan) 16

CONDUCERE • ORGANIZARE

- Crearea sistemului informațional unitar pentru aprovizionarea populației (Gheorghe Alfirii) 18

TEORII • IDEI

- Restructurări conceptuale și metodologice în domeniul optimizării creșterii economice (I) (Horațiu Dragomirescu) 20
- Probleme ale viitorului și dezvoltării în viziunea specialiștilor. Energia: dimensiuni și rezolvări globale (Em. Stancu) 22
- Școli • curente • economiști. Tendințe contradictorii în gândirea monetară occidentală contemporană (II) (Mariana Negruș) 24

ECONOMIE MONDIALĂ

- Eradicarea protecționismului — imperativ al redresării și dezvoltării economiei mondiale (Victor Aldea) 26
- R.P. Bulgaria. Repere actuale ale dezvoltării economice (Virgil Diaconescu) 28
- Tendințe — Conjuncturi 29
- R.P.D. Coreeană. Generalizarea „vitezei anilor '80” (D. Virgil) 30
- Mondorama 31

IN SUPLIMENT: Curier economic-legislativ pentru agricultură

IN THIS ISSUE

- The budget of incomes and expenditures — key factor of the self-financing (Florentin Vișan) 14
- The determination of the economic efficiency of the research — qualitative landmarks (Sorin Stan) 16
- Conceptual and methodological restructurings in the area of economic growth optimization (I) (Horațiu Dragomirescu) 20
- The energy — global dimensions and solutions (Em. Stancu) 22
- Schools • Trends • Economists. Contradictory trends in the Western contemporary monetary thought (II) (Mariana Negruș) 24
- The elimination of protectionism — an imperative of the recovery and growth of the world economy (Victor Aldea) 26
- The P. R. of Bulgaria — Present landmarks of the economic development (Virgil Diaconescu) 28
- The D.P.R. of Korea — The generalization of "the speed of the 80's" (D. Virgil) 30

DANS LE NUMÉRO

- Le budget des revenus et des dépenses, levier fondamental de l'autofinancement (Florentin Vișan) 14
- La détermination de l'efficience économique de la recherche scientifique — repères qualitatifs (Sorin Stan) 16
- Restructurations conceptuelles et méthodologiques dans le domaine de l'optimisation de la croissance économique (I) (Horațiu Dragomirescu) 20
- L'énergie : dimensions et solutions globales (Em. Stancu) 22
- Écoles • courants • économistes. Tendances contradictoires dans la pensée monétaire occidentale contemporaine (II) (Mariana Negruș) 24
- L'éradication du protectionnisme, impératif du redressement et du développement de l'économie mondiale (Victor Aldea) 26
- La R. P. de Bulgarie. Repères actuels du développement économique (Virgil Diaconescu) 28
- La généralisation de „la vitesse des années 80” (D. Virgil) 30

ИЗ СОДЕРЖАНИИ

- Бюджет доходов и расходов — главный рычаг самофинансирования (Флорентин Вишан) 14
- Определение экономической эффективности научных исследований — качественные ориентиры (Сорин Стан) 16
- Концепционная и методологическая перестройка в области оптимизации экономического роста (I) (Горатиу Драгомиреску) 20
- Энергия: размах и глобальные решения (Эм. Станку) 22
- Противоречивые тенденции в современной западной монетаристской мысли (II) (Марияна Негруш) 24
- Ликвидация протекционизма — требование оживления и развития мировой экономики (Виктор Алдя) 26
- Народная Республика Болгария. Настоящие вехи экономического развития (Вирджил Дяконеску) 28
- Н.Д. Корейская Республика. Распространение скорости 80-ых годов (Д. Вирджил) 30

ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ”!

Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică”. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămânal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptămânal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonindu-vă din timp și pe termene cit mai lungi, vă asigurăm continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.I.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției: Bulevardul Magheru nr. 28-30, sectorul 1, cod 70 159, București.

Cititorii din străinătate se pot abona adresându-se la ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 136-137, telex 11 126, București, str. 13 Decembrie,

Redacția și administrația: 70 159 București, Bd. Magheru nr. 28-30, etaj 1, sectorul 1. Telefon 59 20 60. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1.

**ORICIT AR FI DE MARE... VACANȚA MARE,
EA ARE ÎNTOTDEAUNA ȘI UN SFÎRȘIT : LA 15 SEPTEMBRIE !**

Iată un „amănunt” pe care copiii, încă, nu vor să și-l amintească, dar dv., părinți, nu trebuie să-l uitați ! Pentru că dv. le veți cumpăra uniforme școlare necesare în noul an de învățămînt și este în interesul dv. să le procurați cit mai din timp. Numai astfel veți putea evita aglomerația din ajunul zilei de 15 septembrie !

Magazinele comerțului de stat vă așteaptă, de pe acum, aprovizionate cu sortimente complete de mărimi și modele de uniforme pentru pionieri și șoimi, pentru elevi, școlari și preșcolari.

**REȚINEȚI, DECI, INVITAȚIA DE A CUMPĂRA CHIAR ASTĂZI
UNIFORMELE PENTRU COPIII DV. !**

Procom

De la 1 august și pînă la 15 septembrie,

REDUCERI DE PREȚURI

la articole vestimentare de sezon

Dintr-o primă grupă de mărfuri, fac parte confecțiile pentru femei, bărbați și copii, realizate din țesături și tricouri tip bumbac, in, cînepă și mătase.

În categoria tricotajelor cu importante reduceri de prețuri se numără rchiile, fustele, jachetele, vestele, bluzele etc.

Mult solicitata încălțăminte ușoară (sandale, saboți, pantofi), cu fețe din materiale textile și în combinație cu alți înlocuitori de piele, va putea fi — de asemenea — cumpărată cu preț redus.

Deci, puteți face economii importante pentru bugetul familiei dv. !

NU UITAȚI !

Magazinele comerțului de stat din întreaga țară vor fi bine aprovizionate pe toată perioada reducerilor de preț.

ARecom

Lei 5
(inclusiv suplimentul)